

KNO.430.004.2022
Nr ewid. 90/2022/P/22/001/KNO

Informacja o wynikach kontroli

Wykonanie budżetu państwa w 2021 r.
w części 28 – Szkolnictwo wyższe i nauka,
części 30 – Oświata i wychowanie
oraz części 67 – Polska Akademia Nauk

MISJA

Najwyższej Izby Kontroli jest niezależna, profesjonalna kontrola zadań publicznych w interesie obywateli i państwa

Dyrektor Departamentu Nauki, Oświaty i Dziedzictwa Narodowego

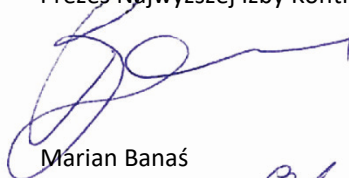
Piotr Prokopczyk

Akceptuję:
Wiceprezes Najwyższej Izby Kontroli

Małgorzata Motylow

Zatwierdzam:
Prezes Najwyższej Izby Kontroli

Marian Banaś
Warszawa, dnia

01.06.2022

Najwyższa Izba Kontroli
Ul. Filtrowa 57
02-056 Warszawa
T/F +48 22 444 50 00

www.nik.gov.pl

SPIS TREŚCI

1. WPROWADZENIE.....	4
2. OCENA OGÓLNA	6
3. WYNIKI KONTROLI WYKONANIA BUDŻETU PAŃSTWA I BUDŻETU ŚRODKÓW EUROPEJSKICH W CZĘŚCI 28 – SZKOLNICTWO WYŻSZE I NAUKA.....	8
3.1. DOCHODY BUDŻETOWE.....	8
3.2. WYDATKI BUDŻETU PAŃSTWA I BUDŻETU ŚRODKÓW EUROPEJSKICH.....	9
3.3. SPRAWOZDAWCZOŚĆ.....	20
3.4. KSIĘGI RACHUNKOWE	21
4. WYNIKI KONTROLI WYKONANIA BUDŻETU PAŃSTWA I BUDŻETU ŚRODKÓW EUROPEJSKICH W CZĘŚCI 30 – OŚWIATA I WYCHOWANIE	24
4.1. DOCHODY BUDŻETOWE.....	24
4.2. WYDATKI BUDŻETU PAŃSTWA I BUDŻETU ŚRODKÓW EUROPEJSKICH.....	24
4.3. SPRAWOZDAWCZOŚĆ.....	35
5. WYNIKI KONTROLI WYKONANIA BUDŻETU PAŃSTWA W CZĘŚCI 67 – POLSKA AKADEMIA NAUK	37
5.1. DOCHODY BUDŻETOWE.....	37
5.2. WYDATKI BUDŻETU PAŃSTWA	37
5.3. SPRAWOZDAWCZOŚĆ.....	39
6. USTALENIA INNYCH KONTROLI.....	40
7. INFORMACJE DODATKOWE.....	43
8. ZAŁĄCZNIKI.....	44
8.1. KALKULACJA OCENY OGÓLNEJ W CZĘŚCI 28 – SZKOLNICTWO WYŻSZE I NAUKA, W CZĘŚCI 30 – OŚWIATA I WYCHOWANIE ORAZ W CZĘŚCI 67 – POLSKA AKADEMIA NAUK.....	44
8.2. DOCHODY BUDŻETU PAŃSTWA W CZĘŚCI 28 – SZKOLNICTWO WYŻSZE I NAUKA, W CZĘŚCI 30 – OŚWIATA I WYCHOWANIE ORAZ CZĘŚCI 67 – POLSKA AKADEMIA NAUK.....	46
8.3. WYDATKI BUDŻETU PAŃSTWA W CZĘŚCI 28 – SZKOLNICTWO WYŻSZE I NAUKA, W CZĘŚCI 30 – OŚWIATA I WYCHOWANIE ORAZ W CZĘŚCI 67 – POLSKA AKADEMIA NAUK.....	50
8.4. ZATRUDNIENIE I WYNAGRODZENIA W CZĘŚCI 28 – SZKOLNICTWO WYŻSZE I NAUKA ORAZ W CZĘŚCI 30 – OŚWIATA I WYCHOWANIE.....	56
8.5. WYDATKI BUDŻETU ŚRODKÓW EUROPEJSKICH W CZĘŚCI 28 – SZKOLNICTWO WYŻSZE I NAUKA ORAZ W CZĘŚCI 30 – OŚWIATA I WYCHOWANIE.....	61
8.6. WYKAZ PODMIOTÓW, KTÓRYM PRZEKAZANO INFORMACJĘ O WYNIKACH KONTROLI.....	62

1. WPROWADZENIE

Cel kontroli

Celem kontroli było dokonanie oceny wykonania budżetu państwa na rok 2021 pod względem legalności, celowości, rzetelności i gospodarności działań podejmowanych przez dysponenta części 28 budżetu państwa – Szkolnictwo wyższe i nauka, części 30 – Oświata i wychowanie oraz części 67 – Polska Akademia Nauk.

Zakres kontroli

Realizacja wydatków budżetu państwa i budżetu środków europejskich.

Sporządzenie rocznych sprawozdań budżetowych oraz sprawozdań za IV kwartał w zakresie operacji finansowych.

Prowadzenie ksiąg rachunkowych w zakresie odnoszącym się do dochodów i wydatków oraz związanych z nimi należności i zobowiązań w części 28 – Szkolnictwo wyższe i nauka.

System kontroli zarządczej w zakresie prawidłowości i rzetelności sporządzania sprawozdań i prowadzenia ksiąg rachunkowych.

Nadzór i kontrola sprawowane przez dysponenta części budżetu państwa.

Analiza porównawcza danych ujętych w rocznym sprawozdaniu Rb-27 z wykonania planu dochodów budżetowych z wynikami roku ubiegłego.

Jednostki kontrolowane

Ministerstwo Edukacji i Nauki (MEiN)

Ministerstwo Edukacji i Nauki powstało z dniem 1 stycznia 2021 r. w wyniku przekształcenia Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego oraz Ministerstwa Edukacji Narodowej¹.

W 2021 r. zgodnie z zakresem działania ustalonym przez Prezesa Rady Ministrów² Minister Edukacji i Nauki kierował dwoma działami administracji rządowej: Szkolnictwo wyższe i nauka oraz Oświata i wychowanie, a także był dysponentem trzech części budżetu państwa, tj. części 28 – Szkolnictwo wyższe i nauka, części 30 – Oświata i wychowanie i części 67 – Polska Akademia Nauk.

W ramach części 28 finansowane były, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa³, zadania obejmujące sprawy: szkolnictwa wyższego i nauki, w tym sprawy nadzoru nad szkołami wyższymi i ich finansowania, a także sprawy działalności naukowej. Minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego i nauki koordynuje uznawanie kwalifikacji w zawodach regulowanych i działalnościach regulowanych oraz podejmuje działania mające na celu udostępnianie informacji o uznawaniu tych kwalifikacji. Według stanu na dzień 31 grudnia 2021 r. w części 28 funkcjonowało trzech dysponentów trzeciego stopnia finansowanych z tej części, tj.: Dyrektor Generalny Ministerstwa Edukacji i Nauki, Dyrektor Biura Polskiej Komisji Akredytacyjnej (BPKA) – państwowa jednostka budżetowa, prowadząca obsługę administracyjną Polskiej Komisji Akredytacyjnej oraz Dyrektor Biura Rady Doskonałości Naukowej (BRDN) – państwowa jednostka budżetowa, prowadząca obsługę Rady Doskonałości Naukowej.

W 2021 r. w części 28 zrealizowano: dochody budżetowe w kwocie 210 581,1 tys. zł (645,0% planu), wydatki budżetu państwa w kwocie 23 297 008,3 tys. zł (99,2%) wraz z wydatkami niewygasającymi w 2021 r. (65 449,1 tys. zł) i wydatki budżetu środków europejskich w kwocie 4 705 103,2 tys. zł (88,0%). Bezpośrednio przez Ministerstwo Edukacji i Nauki zostały zrealizowane: dochody budżetowe w kwocie 203 928,1 tys. zł (624,6%), wydatki budżetu państwa w kwocie 23 276 021,8 tys. zł (99,2%), wraz z wydatkami niewygasającymi w 2021 r. (65 449,1 tys. zł) i wydatki budżetu środków europejskich w kwocie 4 705 103,2 tys. zł (88,0%)

Zrealizowane w części 28 dochody budżetowe stanowiły 0,04% dochodów budżetu państwa ogółem w 2021 r., wydatki budżetu państwa – 4,47% wydatków budżetu państwa ogółem w 2021 r., wydatki budżetu środków europejskich – 6,46% wydatków budżetu środków europejskich ogółem w 2021 r.

W ramach części 30 finansowane były, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa⁴, zadania obejmujące sprawy: kształcenia, nauczania, wychowania, kultury fizycznej dzieci i młodzieży (z wyjątkiem spraw zastrzeżonych do kompetencji innych organów administracji publicznej), organizacji dziecięcych i młodzieżowych, w tym systemu dofinansowania zadań państwa realizowanych przez te organizacje, udzielania pomocy materialnej dzieciom i młodzieży oraz międzynarodowej współpracy dzieci i młodzieży, a także wykonywania zadań ministra koordynatora Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji.

Według stanu na dzień 31 grudnia 2021 r. w części 30 funkcjonowało 13 dysponentów niższego stopnia finansowanych z tej części, tj.: Dyrektor Generalny Ministerstwa Edukacji i Nauki jako dysponent trzeciego stopnia oraz 12 dyrektorów jednostek podległych, z tego:

¹ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 17 grudnia 2020 r. w sprawie utworzenia Ministerstwa Edukacji i Nauki oraz zniesienia Ministerstwa Edukacji Narodowej i Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego (Dz. U. poz. 2334).

² Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 października 2020 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Edukacji i Nauki (Dz. U. z 2022 r. poz. 18).

³ Art. 26 ustawy z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (Dz. U. z 2021 r. poz. 1893 ze zm.).

⁴ Art. 20 ustawy o działach administracji rządowej.

- trzech ustanowionych dysponentami drugiego i trzeciego stopnia: dyrektorzy Centrum Informatycznego Edukacji (CIE), Centralnej Komisji Egzaminacyjnej (CKE) i Ośrodka Rozwoju Edukacji (ORE);
- dziewięciu ustanowionych dysponentami trzeciego stopnia: dyrektor Ośrodka Rozwoju Polskiej Edukacji za Granicą (ORPEG) oraz dyrektorzy ośmiu Okręgowych Komisji Egzaminacyjnych (OKE).

W 2021 r. w części 30 zrealizowano: dochody budżetowe w kwocie 8458,8 tys. zł (109,4%), wydatki budżetu państwa w kwocie 605 527,4 tys. zł (91,9%) wraz z wydatkami niewygasającymi w 2021 r. (60 178,0 tys. zł) i wydatki budżetu środków europejskich w kwocie 219 949,0 tys. zł (94,4%). Bezpośrednio przez Ministerstwo Edukacji i Nauki zostały zrealizowane: dochody budżetowe w kwocie 2041,7 tys. zł (70,5%), wydatki budżetu państwa (wydatki dysponenta głównego i dysponenta III stopnia) w kwocie 293 660,1 tys. zł (86,5%) wraz z wydatkami niewygasającymi w 2021 r. (56 095,6 tys. zł) i wydatki budżetu środków europejskich w kwocie 334,6 tys. zł (73,2%).

Zrealizowane w części 30 dochody budżetowe stanowiły 0,002% dochodów budżetu państwa ogółem w 2021 r., wydatki budżetu państwa – 0,12% wydatków budżetu państwa ogółem w 2021 r., wydatki budżetu środków europejskich – 0,30% wydatków budżetu środków europejskich ogółem w 2021 r.

Całość środków części 67 przekazano w formie dotacji podmiotowej oraz dotacji celowych Polskiej Akademii Nauk – państwowej instytucji naukowej, działającej na podstawie przepisów ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o Polskiej Akademii Nauk⁵.

Dla części 67 nie zaplanowano dochodów budżetowych na 2021 r. Dochody zrealizowane wyniosły 49,2 tys. zł. Wydatki budżetu państwa w tej części zrealizowano w wysokości 88 580,3 tys. zł⁶. Udział dochodów zrealizowanych w części 67 w dochodach budżetu państwa wyniósł 0,00001%, natomiast udział zrealizowanych wydatków w tej części w wydatkach budżetu państwa wyniósł 0,02%.

Szczegółowe informacje dotyczące dochodów budżetowych, wydatków budżetu państwa i budżetu środków europejskich realizowanych przez poszczególnych dysponentów oraz ich procentowy udział w zrealizowanych dochodach i wydatkach w części 28, 30 i 67 zostały przedstawione w załącznikach: 8.2., 8.3., 8.5. do niniejszej informacji.

Kontrola została przeprowadzona na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli⁷.

⁵ Dz. U. z 2020 poz. 1796.

⁶ Bez wydatków niewygasających w 2021 r. w kwocie 2188,0 tys. zł. Łączna kwota wydatków wraz z wydatkami niewygasającymi wyniosła 90 768,3 tys. zł.

⁷ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, ze zm., dalej: ustawa o NIK.

2. OCENA OGÓLNA

Najwyższa Izba Kontroli
ocenia pozytywnie
wykonanie budżetu państwa
w 2021 r. w części 28
– Szkolnictwo wyższe i
nauka, w części 30 – Oświata
i wychowanie oraz w części
67 – Polska Akademia Nauk

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie wykonanie budżetu państwa w 2021 r. w części 28 – Szkolnictwo wyższe i nauka, części 30 – Oświata i wychowanie oraz części 67 – Polska Akademia Nauk.

NIK wskazuje jednak, że w Ministerstwie w cz. 28, 30 i 67 nie wprowadzono jednolitych zasad (polityki) rachunkowości dla nowo utworzonego Ministerstwa Edukacji i Nauki, pomimo upływu 15 miesięcy od dnia jego utworzenia.

Zaplanowane w 2021 r. w części 28 – Szkolnictwo wyższe i nauka (po zmianach) wydatki budżetu państwa w kwocie 23 487 373,0 tys. zł i budżetu środków europejskich w kwocie 5344 781,0 tys. zł zrealizowano odpowiednio w kwotach: 23 297 008,3 tys. zł (99,2%) wraz z wydatkami niewygasającymi w kwocie 65 449,1 tys. zł i 4705 103,2 tys. zł (88,0%). W wyniku kontroli 10,7% wydatków (3 002 982,3 tys. zł) z budżetu państwa oraz budżetu środków europejskich w części 28 stwierdzono, że zostały one poniesione z zachowaniem zasad gospodarowania środkami publicznymi określonymi w przepisach o finansach publicznych. Nie stwierdzono niecelowego i niegospodarnego wydatkowania środków.

W ramach części 28 – Szkolnictwo wyższe i nauka stwierdzono nieprawidłowości nie mające istotnego wpływu na ocenę ogólną⁸ wykonania budżetu państwa w tej części. Polegały one na:

- nierzetelnym sporządzeniu pięciu wniosków zakupowych na łączną kwotę 135,3 tys. zł, które nie spełniały wymogów wynikających z zarządzenia nr 6 Dyrektora Generalnego MEiN z dnia 5 lutego 2021 r. w sprawie organizacji udzielania zamówień i dokonywania zakupów w MEiN;
- niezatwierdzeniu przez Ministra – do dnia 1 kwietnia 2022 r. – rozliczenia dotacji w zakresie rzeczowym i finansowym udzielonych czterem podmiotom⁹, pomimo upływu terminu określonego w art. 152 ust. 2 upf, wydłużonego w związku ze szczególnymi rozwiązaniami wprowadzonymi w art. 15zj ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych¹⁰;
- posługiwaniu się w 2021 r. przy obsłudze finansowo-księgowej dysponenta części 28 nieaktualną instrukcją obiegu i kontroli dokumentów przyjętą w 2012 r. dla Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego, co było nierzetelne;
- sporządzeniu sprawozdania Rb-N za IV kw. 2021 r., niezgodnie z § 12 ust. 4 i § 13 ust. 2 pkt 1 lit. b i pkt 7 Instrukcji sporządzania sprawozdań stanowiącej załącznik nr 8 do Rozporządzenia Ministra Finansów, Funduszy i Polityki Regionalnej z dnia 17 grudnia 2020 r. w sprawie sprawozdań jednostek sektora finansów publicznych w zakresie operacji finansowych¹¹.

Zaplanowane w 2021 r. w części 30 – Oświata i wychowanie (po zmianach) wydatki budżetu państwa w kwocie 659 098,8 tys. zł i budżetu środków

⁸ Ocenę ogólną sformułowano na podstawie przyjętych przez NIK kryteriów ocen cząstkowych i użytego do jej ustalenia kalkulatora ocen.

⁹ Umowa nr 1/OPI PIB/DC/2021 – dotacja dla OPI-PIB na kwotę 70 000 tys. zł, umowa nr 1/NCBR/DC/2021 – dotacja dla NCBR na kwotę 961 478 tys. zł, umowa nr MEiN/NAWA/2021/1 – dotacja dla NAWA na kwotę 123 416,5 tys. zł, umowa nr 1/E-343/WBN/2019 – dotacja dla UW na kwotę 271 141,8 tys. zł.

¹⁰ Dz. U. z 2021 r. poz. 2095, ze zm.

¹¹ Dz. U. poz. 2396.

europejskich w kwocie 232 957,2 tys. zł zrealizowano odpowiednio w kwotach: 605 527,4 tys. zł (91,9%) wraz z wydatkami niewygasającymi w kwocie 60 178,0 tys. zł i 219 949,0 tys. zł (94,4%). W wyniku kontroli 17,8% zrealizowanych w części 30 wydatków (146 919,7 tys. zł) z budżetu państwa oraz budżetu środków europejskich w części 30 stwierdzono, że zostały one poniesione z zachowaniem zasad gospodarowania środkami publicznymi określonymi w przepisach o finansach publicznych. Nie stwierdzono niecelowego i niegospodarnego wydatkowania środków.

Zaplanowane w 2021 r. w części 67 – Polska Akademia Nauk wydatki budżetu państwa w kwocie 91 832,0 tys. zł zrealizowano w wysokości 90 768,3 tys. zł, (98,8%) wraz z wydatkami niewygasającymi w kwocie 2188,0 tys. zł. W wyniku kontroli 39,5% zrealizowanych w części 67 wydatków (34 986,1 tys. zł) stwierdzono, że zostały one poniesione z zachowaniem zasad gospodarowania środkami publicznymi określonymi w przepisach o finansach publicznych. Nie stwierdzono niecelowego i niegospodarnego wydatkowania środków.

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie opiniuje prawidłowość sporządzenia łącznych prawozdań budżetowych za 2021 r. oraz sprawozdań w zakresie operacji finansowych za IV kwartał 2021 r. przez dysponenta części 28 – Szkolnictwo wyższe i nauka, części 30 – Oświata i wychowanie i części 67 – Polska Akademia Nauk oraz sprawozdań jednostkowych Urzędu obsługującego Ministra.

Sprawozdania łączne w części 28 - Szkolnictwo wyższe i nauka oraz części 30 – Oświata i wychowanie na podstawie sprawozdań jednostkowych (własnych i podległych jednostek), jak również sprawozdania jednostkowe w części 67 – Polska Akademia Nauk, zostały sporządzone terminowo i prawidłowo pod względem rachunkowym. Kwoty wykazane w sprawozdaniach jednostkowych kontrolowanej jednostki (Ministerstwo) oraz dysponenta głównego były zgodne z danymi wynikającymi z ewidencji księgowej. Przyjęty system kontroli zarządczej zapewniał w sposób racjonalny prawidłowość sporządzania sprawozdań budżetowych, w tym z budżetu środków europejskich, sprawozdań w zakresie operacji finansowych, z uwzględnieniem sprawozdań Urzędu obsługującego Ministra.

Księgi rachunkowe dysponenta części 28 – Szkolnictwo wyższe i nauka prowadzono prawidłowo, z zachowaniem ciągłości i kompletności ewidencji operacji gospodarczych.

Sprawozdania przedstawiają wiarygodne dane o dochodach i wydatkach oraz związanych z nimi należnościach i zobowiązaniach. Na podstawie przeprowadzonej kontroli ksiąg rachunkowych w części 28, stanowiących podstawę sporządzenia wyżej wymienionych sprawozdań, nie zidentyfikowano nieprawidłowości, które wskazywałyby, że księgi te w zakresie obejmującym zapisy dotyczące dochodów i wydatków oraz związanych z nimi należności i zobowiązań prowadzone były nieprawidłowo.

Kalkulację oceny ogólnej wykonania budżetu państwa przedstawiono w załączniku nr 8.1.

3. WYNIKI KONTROLI WYKONANIA BUDŻETU PAŃSTWA I BUDŻETU ŚRODKÓW EUROPEJSKICH W CZĘŚCI 28 – SZKOLNICTWO WYŻSZE I NAUKA

3.1. DOCHODY BUDŻETOWE

Zgodnie z założeniami przyjętymi do kontroli wykonania budżetu państwa w 2021 r., kontrola dochodów budżetowych w części 28 została ograniczona do przeprowadzenia analizy porównawczej danych ujętych w rocznym sprawozdaniu budżetowym Rb-27 z wykonania planu dochodów budżetowych z wynikami roku ubiegłego.

W ustawie budżetowej na rok 2021¹² dochody budżetowe w części 28 zaplanowano w kwocie 32 650 tys. zł, z tego w dziale 730 – Szkolnictwo wyższe i nauka w wysokości 32 100 tys. zł, w dziale 752 – Obrona narodowa – 500 tys. zł, a w dziale 750 – Administracja publiczna (urząd obsługujący Ministra) – 50 tys. zł.

Zrealizowane dochody wyniosły 210 581,1 tys. zł, tj. o 645% więcej niż planowano i były większe o 96 560,8 tys. zł od dochodów uzyskanych w 2020 r.

Zrealizowane w dziale 730 dochody wyniosły 165 901 tys. zł. Największe dochody zrealizowano w rozdziale 73008 – Narodowe Centrum Badań i Rozwoju¹³ (70 619,2 tys. zł), oraz w rozdziale 73009 – Narodowe Centrum Nauki (41 616,7 tys. zł). Wynikało to głównie ze zwrotów niewykorzystanych dotacji oraz płatności przez beneficjentów NCBR (56 166,7 tys. zł) i beneficjentów Narodowego Centrum Nauki (39 400,2 tys. zł).

Zrealizowane w dziale 752 dochody wyniosły 44 620,4 tys. zł, tj. o 44 120,4 tys. zł więcej niż planowano i o 37 288,7 tys. zł więcej niż zrealizowane dochody w 2020 r. w tym dziale. Największy udział w dochodach stanowiły wpływy ze zwrotów niewykorzystanych dotacji oraz płatności (§ 295) (21% dochodów ogółem).

Zrealizowane w dziale 921 dochody wyniosły 3,3 tys. zł, tj. o 0,2 tys. zł mniej niż zrealizowane dochody w 2020 r. Dochody w tym dziale stanowiły wpływy ze zwrotów niewykorzystanych dotacji oraz płatności, dotyczące dochodów majątkowych.

Zrealizowane w dziale 750 dochody wyniosły 56,5 tys. zł, tj. o 6,5 tys. zł (o 13%) więcej niż planowano i o 83 tys. zł mniej niż zrealizowane dochody w 2020 r. w tym dziale. Największy udział w dochodach stanowiły wpływy z najmu i dzierżawy oraz z tytułu kar i odszkodowań wynikających z umów (72,8% ogółu dochodów).

Stan należności pozostałych do zapłaty w części 28 na koniec 2021 r. wynosił łącznie 17 956,8 tys. zł, w tym 14 298,3 tys. zł zaległości netto, tj. należności pozostałe do zapłaty, których termin zapłaty minął i mogą być egzekwowane. Należności wynikały głównie z decyzji określającej zwrot dotacji (10 417,9 tys. zł) i były niższe niż w 2020 r. Zmniejszeniu także uległy zaległości netto o 12,5% w stosunku do 2020 r. W dziale 750 (urząd obsługujący Ministra) nie wystąpiły należności pozostałe do zapłaty na koniec 2021 r.

Szczegółową analizę ilościową dochodów budżetu państwa w części 28 – Szkolnictwo wyższe i nauka przedstawiono w załączniku 8.2.

¹² Ustawa budżetowa na rok 2021 z dnia 20 stycznia 2021 r. (Dz. U. poz. 190, ze zm.).

¹³ Dalej: NCBR.

3.2. WYDATKI BUDŻETU PAŃSTWA I BUDŻETU ŚRODKÓW EUROPEJSKICH

3.2.1. WYDATKI BUDŻETU PAŃSTWA

W ustawie budżetowej na 2021 r. zaplanowano w części 28 wydatki w wysokości 21 738 172 tys. zł. Plan wydatków w tej części budżetowej został zwiększony środkami z części 81 budżetu państwa – Rezerwy ogólne (34 680 tys. zł) oraz z części 83 budżetu państwa – Rezerwy celowe (711 754 tys. zł¹⁴), a także zwiększony o kwotę 1 002 767 tys. zł w wyniku nowelizacji ustawy budżetowej. W wyniku powyższych zmian wydatki zaplanowano w wysokości 23 487 373 tys. zł.

Wydatki budżetu państwa w części 28 wyniosły 23 231 559,2 tys. zł (98,9% planu po zmianach), z tego w dziale 730 – Szkolnictwo wyższe i nauka zrealizowano wydatki w kwocie 22 970 211,7 tys. zł, w dziale 752 – Obrona narodowa w kwocie 149 811,8 tys. zł, w dziale 851 – Ochrona zdrowia – 17 490,9 tys. zł, w dziale 921 – Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego – 33 793,6 tys. zł oraz w dziale 750 – Administracja publiczna – 60 251,2 tys. zł. Wydatki były wyższe o 1 169 180,1 tys. zł od wydatków zrealizowanych w 2020 r.

Wydatki, które nie wygasły z upływem 2021 r. wyniosły 65 449,1 tys. zł, z tego w dziale 730 – 64 212,3 tys. zł a w dziale 750 – 1 236,9 tys. zł.

Szczegółową analizę ilościową wydatków budżetu państwa w części 28 – Szkolnictwo wyższe i nauka przedstawiono w załączniku 8.3.

Środki pochodzące z części 81 budżetu państwa – Rezerwa ogólna, w wysokości 34 680 tys. zł, przeznaczono na zwiększenie subwencji, w trybie określonym w art. 368 ust. 8 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce¹⁵ dla trzech uczelni¹⁶ oraz dwóch państwowych instytutów badawczych¹⁷. Dofinansowano również dwa zadania realizowane przez Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie oraz Ministerstwo Edukacji i Nauki.

Wnioski do Ministra Finansów o rozdysponowanie rezerwy ogólnej budżetu państwa kierowano w związku z zarządzeniami Prezesa Rady Ministrów¹⁸ w sprawie przyznania środków za pośrednictwem Ministra dla konkretnej jednostki. Szczegółowym badaniem objęto wszystkie decyzje (siedem) dotyczące rezerwy ogólnej na łączną kwotę 34 680 tys. zł. Środki w wysokości 31 800 tys. zł zostały przekazane jako zwiększenie subwencji na podstawie art. 368 ust. 8 upsw. n.

Pozostała kwota w wysokości 2 880 tys. zł została przekazana na dofinansowanie zadań realizowanych przez Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie¹⁹ oraz Ministerstwo Edukacji i Nauki²⁰.

Zadanie realizowane przez MEiN dotyczyło uruchomienia kampanii społecznej dotyczącej popularyzacji nauki oraz budowania zaangażowania w naukę wśród dzieci, młodzieży oraz lokalnych społeczności. Częścią prowadzonych działań informacyjnych była promocja Programu Budowy Małych Centrów Nauki Kopernik – Stref Odkrywania Wyobraźni i Aktywności (SOWA) utworzonego w ramach Rządowego Funduszu Polski Ład. Uruchomione środki z rezerwy ogólnej w wysokości 2500 tys. zł zostały wykorzystane w 99,9% (niewykorzystana kwota wyniosła 2,3 tys. zł). Podejmowane działania obejmowały przede wszystkim produkcję i emisję spotów reklamowych oraz materiałów drukowanych promujących Program SOWA oraz Polski Ład.

¹⁴ Poz. 8 – 43 679,3 tys. zł, poz. 20 – 13,8 tys. zł, poz. 31 – 17 840,9 tys. zł, poz. 49 – 650 220 tys. zł.

¹⁵ Dz. U. z 2022 r. poz. 574, ze zm. Dalej: upsw. n.

¹⁶ Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego w Lublinie – 10 000 tys. zł (subwencja razem ze środkami MEiN wyniosła 25 000 tys. zł); Akademii Ignatianum w Krakowie – 10 000 tys. zł; Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie – 5000 tys. zł (subwencja razem ze środkami MEiN wyniosła 15 000 tys. zł).

¹⁷ Instytutu Łączności – Państwowego Instytutu Badawczego w Warszawie – 5000 tys. zł; Instytutu Ochrony Roślin – Państwowego Instytutu Badawczego w Poznaniu – 1800 tys. zł.

¹⁸ Zarządzenia Prezesa Rady Ministrów: nr 116 z dnia 20 lipca 2021 r., nr 165 z dnia 6 września 2021 r., nr 189 z dnia 23 września 2021 r., nr 349 z dnia 23 grudnia 2021 r., nr 353–354 z dnia 28 grudnia 2021 r. oraz nr 359 z dnia 30 grudnia 2021 r.

¹⁹ Zadanie pn. Organizacja studiów anglojęzycznych dla studentów mniejszości religijnych i etnicznych pochodzących z terenów objętych dyskryminacją oraz przemocą, a w szczególności z Afryki – 380 tys. zł.

²⁰ Zadanie pn. Kampania społeczna dotycząca popularyzacji nauki oraz budowanie zaangażowania w naukę wśród dzieci, młodzieży oraz lokalnych społeczności – 2500 tys. zł.

Środki pochodzące z części 83 budżetu państwa – Rezerwy celowe w wysokości 711 754 tys. zł przeznaczono na:

- dwa programy stypendialne²¹ (poz. 31 – kwota 17 840,9 tys. zł),
- podwyżki wynagrodzeń dla nauczycieli akademickich (poz. 49 – kwota 648 220 tys. zł),
- zwiększenie subwencji dla Centrum Łukasiewicz na podstawie art. 368 ust. 8 upswn (poz. 49 – kwota 2000 tys. zł),
- podwyżki i dodatki dla pracowników służby cywilnej (poz. 20 – 13,8 tys. zł),
- dotacje celowe przeznaczone na refundację wkładu własnego uczelni związanego z realizacją projektów współfinansowanych z udziałem środków pochodzących z budżetu UE w ramach Regionalnych Programów Operacyjnych dla trzech podmiotów²² (poz. 8 – kwota 5493,3 tys. zł),
- dotacja celowa przeznaczona na wypłatę transz dla beneficjentów przez NCBR w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014–2020²³ – Szkolnictwo wyższe dla gospodarki i rozwoju (poz. 8 – kwota 38 186 tys. zł).

Szczegółowemu badaniu poddano osiem rezerw celowych na łączną kwotę 703 794,3 tys. zł (98,9% środków przyznanych w ramach rezerwy celowej).

Zaplanowane w poz. 49 części 83 budżetu państwa środki na pokrycie skutków podwyżek dla nauczycieli akademickich od 1 października 2020 r. otrzymało 98 uczelni na kwotę 648 220 tys. zł. Nieprawidłowości w zakresie rozdysponowania rezerwy nie stwierdzono.

Program Stypendialny im. Konstantego Kalinowskiego „Solidarni z Białorusią” był realizowany jako zadanie zlecone przez MEiN w formie dotacji celowej dla Uniwersytetu Warszawskiego (Studium Europy Wschodniej) ze środków poz. 31 rezerwy celowej budżetu państwa. Beneficjent zwrócił kwotę 2992 tys. zł, co oznaczało wykonanie budżetu na poziomie 69,8%.

Wynikało to z faktu, że 112 osobom wstrzymano wypłatę stypendium z powodu niepodjęcia studiów wyższych z różnych przyczyn z możliwością wznowienia płatności. Ponadto 111 osób zostało skreślonych z listy uczestników Programu m.in. z powodu nieukończenia kursu języka polskiego lub rezygnacji. W październiku 2021 r. na wniosek UW, przy zachowaniu poziomu finansowania, MEiN zgodził się, w ramach aneksu z dnia 4 października 2021 r. do umowy, na przeprowadzenie dodatkowego naboru do Programu. Zgodnie ze sprawozdaniem UW zrekrutowano do końca roku 78 osób.

Subwencja przyznana Centrum Łukasiewicz na podstawie art. 368 ust. 8 upswn w kwocie 2000 tys. zł została przeznaczona przede wszystkim na zatrudnienie od 1 lipca 2021 r. nowych pracowników specjalistycznych (21 etatów – 1134 tys. zł) oraz dodatki dla obecnych pracowników Centrum z tytułu okresowego zwiększenia zadań (866 tys. zł).

W ramach środków finansowych pozyskanych z poz. 8 rezerwy celowej, MEiN przeznaczyło kwotę 5493,3 tys. zł na refundację części wkładu własnego sfinansowanego przez uczelnie realizujące projekty finansowane w ramach Regionalnych Programów Operacyjnych. Przyznane kwoty dotacji celowych były zgodne z wcześniejszymi założeniami ustalonymi z instytucjami zarządzającymi na poziomie samorządu województwa oraz Ministrem Finansów. W przypadku dwóch uczelni²⁴ zaplanowane kwoty zostały wykorzystane w całości, natomiast jeden podmiot, ze względu na przesunięcie wyboru wykonawcy zaplanowanych prac, wykorzystał jedynie 11,4%²⁵.

Pismem z 9 września 2021 r. skierowano do Ministra Finansów, Funduszy i Polityki Regionalnej prośbę o rozważenie możliwości wsparcia budżetu części 28 o kwotę 1 000 000 tys. zł. W uzasadnieniu podano, że kwota środków przeznaczanych na działalność inwestycyjną w uczelniach publicznych oraz instytutach Sieci Łukasiewicz jest niewystarczająca i stanowi nieustający problem tych podmiotów. Zwrócono także uwagę, że infrastruktura uczelni wymaga modernizacji w celu

²¹ Program Stypendialny Rządu RP im. Konstantego Kalinowskiego (9895 tys. zł) oraz Program Stypendialny im. Stefana Banacha (7946 tys. zł).

²² Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Elblągu – projekt „Centrum Kompetencji Społecznych” (173,9 tys. zł); Politechnika Gdańska – projekt STOS (5 059,7 tys. zł); Uniwersytet Medyczny w Łodzi – projekt BRAIN (259,6 tys. zł).

²³ Środki dla beneficjentów III Osi Priorytetowej Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój „Szkolnictwo wyższe dla gospodarki i rozwoju” realizujących projekty wyłonione w trybie konkursowym i pozakonkursowym (łącznie 158 186 tys. zł, przy czym kwota 120 000 tys. zł została przeniesiona z poz. 98 – Finansowanie programów z budżetu środków europejskich, natomiast kwota 38 186 tys. zł z poz. 8 części 83).

²⁴ Politechnika Gdańska – projekt STOS oraz Uniwersytet Medyczny w Łodzi – projekt BRAIN.

²⁵ Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Elblągu – projekt „Centrum Kompetencji Społecznych” (wykorzystano 19,9 tys. zł z przyznanych 173,9 tys. zł).

ograniczenia jej emisyjności w kontekście polityki tzw. „Nowego Zielonego Ładu”. Zaproponowano przyznanie uprawnionym podmiotom środków w formie subwencji. Minister nie występował o ujęcie w ustawie budżetowej środków finansowych na wskazane cele we wcześniejszych latach.

W związku z wejściem w życie 22 października 2021 r. ustawy z dnia 1 października o zmianie ustawy budżetowej na rok 2021²⁶ zwiększono środki dysponentowi części 28 o 1 002 767 tys. zł w następujących rozdziałach:

- rozdział 73014 – Działalność dydaktyczna i badawcza – 900 000 tys. zł, w tym na subwencje z budżetu na utrzymanie i rozwój potencjału dydaktycznego i badawczego dla jednostek niezaliczanych do sektora finansów publicznych (38 648 tys. zł) oraz subwencje z budżetu na utrzymanie i rozwój potencjału dydaktycznego i badawczego dla jednostek zaliczanych do sektora finansów publicznych (861 362 tys. zł);
- rozdział 73020 Działalność Sieci Badawczej Łukasiewicz – 100 000 tys. zł, co zostało przeznaczone na subwencję z budżetu na utrzymanie i rozwój potencjału dydaktycznego i badawczego dla jednostek niezaliczanych do sektora finansów publicznych;
- rozdział 73019 – Działalność podmiotów funkcjonujących w obszarze nauki i szkolnictwa wyższego – 221 tys. zł, co zostało przeznaczone na wynagrodzenia osobowe pracowników, składki na ubezpieczenia społeczne i składki na Fundusz Pracy oraz Fundusz Solidarnościowy;
- rozdział 75001 – Urzędy naczelnych i centralnych organów administracji rządowej – 2546 tys. zł, co zostało przeznaczone na wynagrodzenia osobowe pracowników, członków korpusu służby cywilnej, ubezpieczenia społeczne, Fundusz Pracy oraz Fundusz Solidarnościowy.

Sprawozdania z wykonania planu rzeczowo-finansowego jak również sprawozdania z wykorzystania subwencji, w tym realizacji zadań przez instytuty Sieci Łukasiewicz oraz uczelnie, zostaną złożone w terminie do 30 czerwca 2022 r.

Wzrost środków na wynagrodzenia osobowe pracowników, składki na ubezpieczenia społeczne i składki na Fundusz Pracy oraz Fundusz Solidarnościowy w rozdziale 73019 wynikał ze zwiększenia funduszu wynagrodzeń pracowników państwowej sfery budżetowej, z przeznaczeniem na dodatkowy fundusz motywacyjny w wysokości 6% planowanych na 2021 r. wynagrodzeń osobowych oraz z rozporządzenia Prezydenta RP z dnia 30 lipca 2021 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie szczegółowych zasad wynagradzania osób zajmujących kierownicze stanowiska państwowe²⁷. Niewykorzystana kwota 1236,8 tys. zł przeznaczona na specjalne dodatki motywacyjne w dziale 75001 została zgłoszona do wykazu wydatków, które nie wygasają z upływem roku budżetowego.

W 2021 r. w części 28 dokonano, na podstawie dwóch decyzji, blokad w łącznej wysokości 7448,9 tys. zł, w tym w ramach działu 851 Ochrona zdrowia – 1700 tys. zł oraz działu 750 (urząd obsługujący Ministra) – 5748,9 tys. zł. Obie decyzje o dokonaniu blokad podjęto na podstawie art. 177 ust. 1 pkt 3 upf z tytułu nadmiaru posiadanych środków. W dziale 851 wynikało to z korekty składek zdrowotnych dokonanych przez uczelnie oraz jednostki w wyniku kontroli Zakładu Ubezpieczeń Społecznych oraz zmniejszenia środków na opłacanie składek z uwagi na stabilną sytuację rynku pracy. Środki zablokowane w dziale 750 dotyczyły zaplanowanych wydatków m.in. na usługi remontowe, delegacje krajowe i zagraniczne, wynagrodzenia bezosobowe, wydatki i zakupy inwestycyjne.

W 2021 r. Minister w ramach części 28 nie otrzymał od Prezesa Rady Ministrów dyspozycji wpłaty środków na Fundusz Przeciwdziałania COVID-19 zgodnie z treścią art. 69 ust. 2 ustawy z dnia 31 marca 2020 r. o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw²⁸.

Wydatki na dotacje oraz subwencje w części 28 – Szkolnictwo wyższe i nauka wyniosły 21 778 663,4 tys. zł²⁹ (99,6% planu po zmianach). Środki te przekazano 467 jednostkom systemu szkolnictwa wyższego i nauki, w tym uczelniom i instytutom badawczym – w ramach dotacji podmiotowych kwotę 1 915 965,6 tys. zł, natomiast w ramach dotacji celowych kwotę 3 611 933 tys. zł.

²⁶ Dz. U. poz. 1900.

²⁷ Dz. U. z 2021 r. poz. 1394. Dalej: rozporządzenie Prezydenta RP w sprawie zasad wynagradzania.

²⁸ Dz. U. poz. 568, ze zm. Dalej: ustawa COVID-19.

²⁹ W tym 266 367,7 tys. zł stanowiła kwota na współfinansowanie projektów ze środków budżetu Unii Europejskiej (UE).

Kontrolą objęto 43,4% zrealizowanych wydatków na dotacje celowe w łącznej wysokości 1 566 393,6 tys. zł³⁰. Spośród dziesięciu badanych umów dotacyjnych w pięciu³¹ przypadkach wykorzystanie środków dotacji przekroczyło 90%, natomiast w dwóch przypadkach wyniosło odpowiednio 57,7% i 78%. W jednym przypadku część środków dotacji (1614 tys. zł, tj. 10,8% przyznanej kwoty) zostało uznane za wydatki niewygasające, natomiast pozostała kwota została wykorzystana w 99,8%. Dwa podmioty wykorzystały środki w całości.

NIK ponadto zwraca uwagę, że w umowie dotacyjnej nr 1/OPI PIB/DC/2021 zawartej z Ośrodkiem Przetwarzania Informacji – Państwowym Instytutem Badawczym w dniu 18 lutego 2021 r. nie zamieszczono zapisów dotyczących rozliczenia ewentualnych przychodów z tytułu zwrotów lub kar umownych uzyskanych przez dotowany podmiot w ramach zadań finansowanych środkami z dotacji. W sprawozdaniu z 27 stycznia 2022 r. zawierającym rozliczenie dotacji w zakresie rzeczowym i finansowym Instytut wykazał w pozycji przychody dwa tytuły – zwrot środków za szkolenie oraz karę umowną na łączną kwotę 16 266,68 zł (odpowiednio 3726,68 zł i 12 540 zł). Zastępca dyrektora Departamentu Budżetu i Finansów w piśmie z 1 kwietnia 2022 r. wskazała, że departament merytoryczny (DIR) został poinformowany o konieczności uregulowania tej kwestii w kolejnych umowach zawieranych z OPI-PIB.

Na świadczenia na rzecz osób fizycznych wydatkowano 54 998,6 tys. zł (96% planu po zmianach). W dziale 730 wydatkowano 54 939,2 tys. zł, a największe wydatki poniesiono na stypendia różne (§ 325 w rozdziale 73016 – Pomoc materialna dla studentów i doktorantów) oraz na nagrody o charakterze szczególnym w kwocie 5066,2 tys. zł (§ 304 w rozdziale 73014 – Działalność dydaktyczna i badawcza). W dziale 750 (urząd obsługujący Ministra) wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych wyniosły 59,4 tys. zł, tj. 18,1% planu po zmianach. Blokady środków w wysokości 208,3 tys. zł dokonano w dniu 30 grudnia 2021 r. Niewykorzystanie środków w dziale 750 wynikało m.in. z niewystąpienia okoliczności związanych z wypłatą odpraw i odszkodowań oraz z ograniczonym skutkiem pandemii funkcjonowaniem zespołów doradczych Ministra.

Na wydatki bieżące jednostek budżetowych w części 28 budżetu państwa wydatkowano 927 486,8 tys. zł³² (94% planu po zmianach), w tym w dziale 730 – 850 656,3 tys. zł³³, w dziale 750 (urząd obsługujący Ministra) – 59 318,1 tys. zł³⁴, w dziale 851 – 17 490,9 tys. zł oraz w dziale 752 – 21,6 tys. zł, tj. odpowiednio 94,7%, 85,8%, 91,1% i 20,8% planu po zmianach.

Na wydatki majątkowe w części 28 budżetu państwa wydatkowano 470 410,4 tys. zł³⁵ (80,6 % planu po zmianach), w tym 454 112,7 tys. zł w dziale 730 (80,4 % planu po zmianach), w dziale 921 – 15 423,9 tys. zł (95,2% planu po zmianach) oraz 873,7 tys. zł w dziale 750 (36,4% planu po zmianach).

W dziale 750 (urząd obsługujący Ministra) kwotę 2400 tys. zł, zgodnie z planem rzeczowym zakupów majątkowych i wydatków inwestycyjnych w 2020 r. po zmianach, przeznaczono na realizację dziewięciu zadań³⁶. Jednocześnie w dniu 30 grudnia 2021 r. wprowadzono blokadę środków finansowych na §§ 605 i 606 na kwotę 1406 tys. zł. W trakcie 2021 r. zrezygnowano z realizacji dwóch zadań (na łączną kwotę 1100 tys. zł) oraz wprowadzono dodatkowo cztery zadania (na łączną kwotę 586 tys. zł). Wydatki realizowane były zgodnie z aktualizowanym na bieżąco planem wydatków majątkowych.

W dniu 20 października 2021 r. Minister wystąpił do Ministra Finansów o zgodę na dokonanie przeniesienia na podstawie art. 171 ust. 3 ufp w dziale 750 wydatków w wysokości 600 tys. zł, z § 6050 – Wydatki inwestycyjne jednostek budżetowych na § 6060 – Zakupy inwestycyjne jednostek

³⁰ Badaniem objęto dotację celową dla Narodowego Centrum Badań i Rozwoju (NCBR), Uniwersytetu Warszawskiego (UW), Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej (NAWA), Ośrodka Przetwarzania Informacji Państwowego Instytutu Badawczego (OPI PIB), Akademii Wychowania Fizycznego w Warszawie (AWF), Centrum Nauki Kopernik (CNK) oraz Centrum Łukasiewicz (CŁ).

³¹ NCBR – 99,9%, UW (ICM – WBN) – 99,8%, CNK (NAUKOBUS) – 97,2%, CNK (SOWA) – 93,5%, NAWA – 99,8%.

³² W tym 32 869,4 tys. zł stanowiła kwota na współfinansowanie projektów ze środków budżetu UE.

³³ W tym 32 528,2 tys. zł stanowiła kwota na współfinansowanie projektów ze środków budżetu UE.

³⁴ W tym 341,2 tys. zł stanowiła kwota na współfinansowanie projektów ze środków budżetu UE.

³⁵ W tym 9370,4 tys. zł stanowiła kwota na współfinansowanie projektów ze środków budżetu UE.

³⁶ Zadania i zakupy inwestycyjne: budowa systemu sygnalizacji pożaru (nadzór autorski i doposażenie instalacji) (40,7 tys. zł), stała zabudowa audiowizualna sal konferencyjnych (107 tys. zł), modernizacja sali nr 117 (51,4 tys. zł), zakup sprzętu informatycznego (298,5 tys. zł) zakup oprogramowania informatycznego (242,1 tys. zł), rozbudowa i modernizacja systemu zabezpieczeń technicznych (88,8 tys. zł), zakup projektora do wyświetlania obrazów na elewacji budynku (20 tys. zł) oraz zakup urządzenia wielofunkcyjnego (25,2 tys. zł).

budżetowych. Zgoda ta została wyrażona w dniu 24 listopada 2021 r. (decyzja nr 16/WKP1/2021). Ponadto na podstawie art. 177 ust. 1 pkt 3 oraz ust. 3 pkt 2 ufp decyzją nr 23/WKP1/2021 z dnia 30 grudnia 2021 r. Minister Edukacji i Nauki zablokował w § 6050 i § 6060 odpowiednio kwotę 741 tys. zł oraz 665 tys. zł.

Na koniec 2021 r. w części 28 wystąpiły zobowiązania do zapłaty w wysokości 3755,9 tys. zł i dotyczyły one głównie działu 750 (urząd obsługujący Ministra) – 3501,4 tys. zł. W dziale 750 zobowiązania do zapłaty były o 453,1 tys. zł (o 11,4%) niższe niż na koniec 2020 r. i dotyczyły głównie dodatkowego wynagrodzenia rocznego wraz z pochodnymi.

Na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 28 grudnia 2020 r w sprawie wydatków budżetu państwa, które w 2020 r. nie wygasły z upływem roku budżetowego³⁷ w części 28 przeniesiono do realizacji w 2021 r. 13 zadań na łączną kwotę 76 944,2 tys. zł³⁸, w tym kwota 495 tys. zł dotyczyła wydatków działu 750 (urzędu obsługującego Ministra).

Spośród 13 zadań 11 zostało zrealizowanych, w tym na realizację siedmiu zadań wydatkowano w całości zaplanowane środki. Nie zostały zrealizowane dwa zadania na łączną kwotę 48 641,8 tys. zł. Na realizację zadania nr 311 „Organizacja Targów Technologii i Usług Polskich Uczelni Wyższych i Instytutów Badawczych” zaplanowano środki w wysokości 300 tys. zł. Powodem niewykorzystania środków był trwający stan epidemiczny i związane z tym ograniczenia w organizacji targów (w tym zamiana hali na szpital tymczasowy). Z uwagi na koszty organizacji targów w innej lokalizacji, przekraczające przyznane środki, podjęta została decyzja o przesunięciu organizacji targów na 2022 r. W odniesieniu do zadania nr 313, do dnia 30 listopada 2021 r. nie podjęto finalnych rozstrzygnięć dotyczących dalszej realizacji Programu Strategicznego pn. Nowe systemy uzbrojenia i obrony w zakresie energii skierowanej na kwotę 48 341,8 tys. zł. Zastępca Dyrektora NCBR podjął decyzję o nieprzekazywaniu środków wykonawcy. Decyzja miała związek ze stanowiskiem resortu obrony narodowej dotyczącym realizacji ww. programu oraz projektów realizowanych w jego ramach. Środki na ww. zadania nie zostały pobrane z rachunku Ministerstwa Finansów.

Do dnia 30 listopada 2021 r. wydatkowano łącznie 27 798,3 tys. zł. Niewykorzystane na realizację czterech zadań środki w wysokości 8,6 tys. zł zostały zwrócone terminowo do Ministerstwa Finansów. W odniesieniu do wydatków w dziale 750 na realizację zadania wydatkowano 494,1 tys. zł³⁹.

W 2021 r. do Ministra Finansów zwrócono się o umieszczenie w wykazie wydatków niewygasających z upływem roku budżetowego 2021 w części 28 kwoty 66 189 tys. zł (w rozdziale 730 na łączną kwotę 64 952,2 tys. zł, z tego współfinansowanie projektów z udziałem środków Unii Europejskiej 739,9 tys. zł oraz w rozdziale 750 – 1236,9 tys. zł). Jako przyczynę wnioskowania o umieszczenie w wykazie wydatków niewygasających wymieniano m.in. opóźnienia w procedurach przetargowych, w tym odwołania do Krajowej Izby Odwoławczej, wydłużenia procedury administracyjnej związanej z uzyskaniem decyzji o pozwoleniu na budowę, trudności w realizacji zadań, wynikające z sytuacji epidemiologicznej w kraju związanej z COVID-19. Uzasadnieniem do zgłoszenia do wykazu wydatków w ramach regionalnych Programów Operacyjnych był wzrost kosztów przetargów powodujący opóźnienie w realizacji projektów.

W odniesieniu do złożonego wniosku Minister Finansów powiadomił, że brak jest uzasadnienia do ujęcia dwóch zadań⁴⁰, które dotyczyły projektów realizowanych z udziałem środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej i wskazał, że zadania te powinny zostać sfinansowane z budżetu

³⁷ Dz. U. poz. 2422.

³⁸ Dotyczy to m.in.: realizacji przez NCBR programu strategicznego pn. „Nowe systemy uzbrojenia i obrony w zakresie energii skierowanej” – 48 341,8 tys. zł; finansowania projektów NCBR dotyczących bezpieczeństwa państwa, będących w trakcie realizacji, w których pojawiły się problemy w związku z pandemią – 17 772,7 tys. zł; wydatków Ośrodka Przetwarzania Informacji – Państwowego Instytutu Badawczego (OPI PIB) na zadanie dotyczące „Wzrostu mocy obliczeniowej OPI PIB” – 5007,3 tys. zł wydatków dotyczących udzielenia pomocy dla białoruskich studentów i naukowców w 2020 r. – Program Stypendialny Rządu RP im. Konstantego Kalinowskiego III – „Solidarni z Białorusią” – 3393 tys. zł, finansowania udziału w misji Sondy Mapowania i Przyspieszenia Międzygwiazdowego (*Interstellar Mapping and Acceleration Probe* – IMAP) – 1311,6 tys. zł; projektu pomocowego „Wolny Uniwersytet Białoruski” – 322,8 tys. zł.

³⁹ Zgłoszone zapotrzebowanie na środki wyniosło 494 091,46 zł. Nierozdysponowana kwota w wysokości 908,54 zł nie została pobrana.

⁴⁰ „Centrum Bezpieczeństwa Transportu i Diagnostyki Pojazdów” w ramach RPO województwa mazowieckiego 2014–2020 – 266,5 tys. zł oraz „Doposażenie Hali Technologicznej w Laboratorium e-Produkcji realizujące koncepcję Przemysłu 4.0” w ramach RPO województwa zachodniopomorskiego 2014–2020 – 473,4 tys. zł.

dysponenta, a w przypadku niewystarczających środków możliwe będzie wystąpienie z wnioskiem o uruchomienia środków z rezerwy celowej poz. 8.

Ostatecznie, na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 21 grudnia 2021 r. w sprawie wydatków budżetu państwa, które w 2021 r. nie wygasają z upływem roku budżetowego⁴¹, do dnia 30 listopada 2022 r. w części 28 może być realizowanych 18 zadań na łączną kwotę 65 449,1 tys. zł, w tym kwota 1 236,9 tys. zł dotyczy wydatków działu 750 (urzędu obsługującego Ministra). Zadania, które zostały przeniesione do realizacji na rok następny to:

- zakup oraz wdrożenie infrastruktury bezpieczeństwa wraz z kompletem niezbędnych urządzeń i licencji;
- nagrody o charakterze szczególnym niezaliczane do wynagrodzeń (za znaczące osiągnięcia w zakresie działalności naukowej, dydaktycznej, wdrożeniowej lub organizacyjnej albo za całokształt dorobku);
- Alchemium – magia chemii jutra. Budowa nowoczesnego gmachu konferencyjno-dydaktyczno-laboratoryjnego dla Wydziału Chemicznego Politechniki Łódzkiej – II etap;
- budowa budynku Innowacyjnego Centrum Nauk Żywnościowych (Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego);
- Centrum Przestrzeni Innowacyjnej – budowa budynku dydaktyczno-administracyjnego przy ul. Batorego 8 w Warszawie (Szkoła Główna Handlowa);
- Program wieloletni Uniwersytet Warszawski 2016–2027;
- przebudowa części budynku C na pomieszczenia biblioteczne i pomocnicze (Akademia Wychowania Fizycznego i Sportu im. Jędrzeja Śniadeckiego w Gdańsku);
- system analizy geometrii i biopodatności powierzchni implantów medycznych wytwarzanych przyrostowo (Pomorski Uniwersytet Medyczny);
- wykonanie instalacji sieci elektroenergetycznych zewnętrznych wraz z przyłączami (Akademia Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie);
- wykonanie instalacji sieci zewnętrznych wraz z przyłączami (Akademia Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie);
- zakup klastra obliczeniowego WILiŚ (Wydziału Inżynierii Lądowej i Środowiska Politechniki Gdańskiej);
- przebudowa DS. ARKA (Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu);
- realizacja projektów badawczych w ramach celu Sieci Badawczej Łukasiewicz;
- zakup infrastruktury informatycznej niezbędnej do realizacji zadań Centrum Łukasiewicz oraz Sieci Badawczej Łukasiewicz;
- finansowanie lub dofinansowanie kosztów inwestycji dotyczących realizacji przez instytuty Sieci Badawczej Łukasiewicz projektów badawczych w ramach celu Sieci;
- wzrost mocy obliczeniowej OPI-PIB wraz z poprawą dostępu użytkowników do systemów teleinformatycznych prowadzonych dla MNiSW;
- zadanie zlecone przez Ministra Edukacji i Nauki Uniwersytetowi Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie pn. Program wsparcia psychologiczno-pedagogicznego dla uczniów i nauczycieli;
- dodatkowy fundusz motywacyjny.

Do dnia 31 stycznia 2022 r. wydatkowano 5177,8 tys. zł z tych środków.

W 2021 r. w Ministerstwie przeciętne zatrudnienie – w przeliczeniu na pełnozatrudnionych – wyniosło 396 osób i było o sześć osób niższe niż przeciętne zatrudnienie w 2020 r. Na koniec 2021 r. zatrudnionych było 410 osób, tj. o 13 więcej niż na koniec 2020 r. Na wynagrodzenia w dziale 750 (urząd obsługujący Ministra) wydatkowano łącznie 41 736 tys. zł, tj. o 500 tys. zł więcej niż w 2020 r. Przeciętne wynagrodzenie w Ministerstwie w 2021 r. wyniosło 8,8 tys. zł, i było o 0,2 tys. zł wyższe niż w 2020 r.

Szczegółową analizę danych obejmujących zatrudnienie i wynagrodzenia w części 28 – Szkolnictwo wyższe i nauka przedstawiono w załączniku 8.4.

⁴¹ Dz. U. poz. 2407.

W 2021 r. 35 osób wykonywało umowy zlecenia tj. o 16 osób więcej niż w 2020 r. Na podstawie tych umów 29 osób wykonywało zadania w komórkach merytorycznych (tzw. zadania podstawowe), a sześć w komórkach obsługowych MEiN. W stosunku do 2020 r. wzrosła liczba osób wykonujących zadania podstawowe (w 2020 r. 17 osób wykonywało te zadania) oraz osób w komórkach obsługowych (w 2020 r. dwie osoby wykonywały te zadania). W związku z wykonywaniem umów zlecenia w 2021 r. wypłacono łącznie 989,3 tys. zł⁴², tj. o 74,7 tys. zł więcej niż w 2020 r.

W ramach części 28 w 2021 r. przeprowadzono ogółem 10 postępowań o udzielenie zamówienia publicznego, z których jedno unieważniono. Wśród udzielonych zamówień jedno przeprowadzono w trybie przetargu nieograniczonego, siedem w trybie podstawowym bez negocjacji oraz dwa z wolnej ręki, w tym jedno stanowiące powtórzenie wcześniejszego zamówienia w trybie podstawowym bez negocjacji, które zostało unieważnione. Łączna kwota udzielonych zamówień wynosiła 4179,2 tys. zł⁴³. W kontrolowanym okresie zaplanowano 257 zakupów, do których nie stosuje się ustawy prawo zamówień publicznych z uwagi na wartość zamówienia lub inne ustawowe przesłanki wyłączenia.

Szczegółowemu badaniu poddano jedno zamówienie i 11 zakupów o łącznej wartości przedmiotu zamówienia w kwocie 947,9 tys. zł (netto), w tym zamówienie o wartości przekraczającej 130 tys. zł w trybie z wolnej ręki, tj. wykonanie usług w zakresie systemu finansowo-księgowego Quorum wraz ze szkoleniami dla pracowników Zamawiającego (241 tys. zł), a także zakupy poniżej 130 tys. zł, tj. wykonywanie czynności eksperckich, doradztwo oraz udział w spotkaniach związanych ze wsparciem Ministra Edukacji i Nauki w obszarze współpracy z samorządem terytorialnym w zakresie szkolnictwa wyższego i nauki (34,8 tys. zł); przechowywanie poza siedzibą Ministerstwa Edukacji i Nauki jego akt oraz akt jego poprzedników działu nauka i szkolnictwo wyższe (105,4 tys. zł); usługa w zakresie organizacji paneli dyskusyjnych w ramach XXX Forum Ekonomicznego (127 tys. zł); wykonanie czynności polegających na doraźnym wsparciu w zakresie realizacji inicjatyw zleconych przez Ministra Edukacji i Nauki w ramach zadań realizowanych przez Departament Nauki (47 tys. zł); wykonywanie czynności związanych ze wsparciem Ministra Edukacji i Nauki w realizacji zadań dotyczących wykonywania prac eksperckich i doradczych dotyczących ewaluacji jakości działalności naukowej (25 tys. zł); wykonanie prac eksperckich dla Ministra Edukacji i Nauki z zakresu analizy przepisów dotyczących szkolnictwa wyższego i nauki (10 tys. zł); wykonywanie czynności o charakterze eksperckim polegające na wsparciu Ministra Edukacji i Nauki w ramach bieżących konsultacji w obszarze nauk o żywności i żywieniu (34 tys. zł); wykonywanie czynności o charakterze eksperckim polegającym na wsparciu Ministra Edukacji i Nauki w ramach bieżących konsultacji w obszarze public relations (15 tys. zł); wykonanie czynności polegających na doraźnym wsparciu Ministra odnośnie zadań realizowanych przez Biuro Ministra w szczególności w zakresie prowadzonej polityki komunikacyjnej Ministra oraz Ministerstwa oraz podejmowanych działań medialnych (6 tys. zł⁴⁴); wykonywanie czynności o charakterze eksperckim polegających na wsparciu Ministra Edukacji i Nauki w ramach bieżących konsultacji dotyczących współpracy z samorządem terytorialnym w obszarze szkolnictwa wyższego i nauki (13,5 tys. zł); wykonywanie czynności o charakterze eksperckim związanych ze wsparciem Ministra Edukacji i Nauki dotyczących współpracy międzynarodowej w obszarze szkolnictwa wyższego i nauki (22 tys. zł). W ramach kontrolowanych zamówienia i zakupów w 2021 r. z części 28 wydatkowano kwotę 598,3 tys. zł brutto⁴⁵.

NIK zwraca uwagę, że przyjęty sposób rozliczania umów, dotyczących wsparcia eksperckiego, doradztwa i reprezentowania Ministra, nie pozwalał na powiązanie poszczególnych czynności z rzeczywistym czasem ich wykonywania, nie dawał możliwości pełnej weryfikacji czy dane czynności zostały wykonane oraz jakie były ich efekty. Przyjęcie bardziej szczegółowego rozliczenia umożliwiłoby zweryfikowanie realnego czasu poświęconego na wykonywanie zadań, co jest szczególnie istotne, gdy wysokość wynagrodzenia zleceniobiorców jest uzależniona od czasu pracy.

⁴² W tym 10,1 tys. zł dotyczy umów zakończonych 31 grudnia 2020 r. a wypłaconych w 2021 r.

⁴³ Dane z rejestru zamówień publicznych MEiN. Rachunek od zleceniobiorcy został wystawiony 14 stycznia 2022 r. i nie został wliczony do wydatkowanej kwoty kontrolowanych zamówień i zakupów.

⁴⁴ We wniosku zakupowym podano kwotę 6 tys. zł jako wynagrodzenie dla zleceniobiorcy. Umowa została zawarta na kwotę 5 tys. zł.

⁴⁵ Umowa na przechowywanie poza siedzibą Ministerstwa Edukacji i Nauki jego akt oraz akt jego poprzedników działu nauka i szkolnictwo wyższe została zawarta na 24 miesiące – nie wcześniej jednak niż od 6 września 2021 r. i nie później niż do wyczerpania kwoty, na którą została zawarta. Do końca 2021 r. wydatkowano 7,3 tys. zł w ramach umowy.

Na podstawie wylosowanych z systemu księgowego zapisów konta 130 – Rachunek bieżący jednostki działu 750 (urząd obsługujący Ministra), z zastosowaniem metody MUS⁴⁶, zbadano 16 wydatków z budżetu państwa na kwotę 2088,7 tys. zł. W ramach doboru celowego, zbadano 10 wydatków ze środków budżetu państwa na kwotę 2255,5 tys. zł. Łączna próba badawcza wyniosła 4344,2 tys. zł, tj. 34,2% zrealizowanych przez urząd obsługujący Ministra wydatków pozapłaćcowych. Objęte badaniem wydatki zostały sprawdzone pod względem legalności, gospodarności, celowości i rzetelności. W dwóch przypadkach sporządzone przez MEiN dokumenty księgowe zawierały opis operacji gospodarczej niezgodny z opisem rodzaju usługi wykonanej przez kontrahenta. Faktury zostały wystawione na podstawie umowy nr MNiSW/2020/BDG/205 dotyczącej dostawy energii cieplnej, a w opisie operacji gospodarczej wskazano „opłatę za energię elektryczną”. Błędny opis operacji wynikał z omyłki. W pozostałym zakresie (konta, kwota) zapisy w dokumentach były prawidłowe, a płatność została przekazana do właściwego kontrahenta.

W planie budżetu zadaniowego w układzie funkcji, zadań, podzadań, celów oraz mierników na podstawie ustawy budżetowej na 2021 r. część 28 wyróżniono cztery funkcje: nr 10 – Szkolnictwo wyższe i nauka, nr 11 – Bezpieczeństwo zewnętrzne i nienaruszalność granic, nr 20 – Zdrowie, nr 22 – Koordynacja działalności oraz obsługa administracyjna i techniczna.

Najwyższą kwotę w części 28 przeznaczono na realizację zadania 10.1 – „Zarządzanie systemem szkolnictwa wyższego i nauki”. Łącznie na to zadanie wydatkowano 22 628 984,7 tys. zł (z tego 21 620 920,3 tys. zł z budżetu państwa oraz 1 008 064,4 tys. zł z budżetu środków europejskich). Zadanie to realizowano poprzez cztery podzadania, z których dwa o najwyższych kwotach wydatków to: „Wspieranie działalności naukowej i dydaktycznej” (20 030 156,8 tys. zł) oraz „Wsparcie procesu kształcenia” (1 543 962,5 tys. zł).

Badaniem budżetu w układzie zadaniowym objęto próbę pięciu podzadań⁴⁷ w ramach dwóch zadań, dobranych w sposób celowy spośród istotnych z punktu widzenia prowadzonej działalności oraz pod względem wysokości wydatkowanych środków w części 28 budżetu państwa.

Celem podzadania „Wspieranie działalności naukowej i dydaktycznej” było podniesienie znaczenia polskich uczelni na arenie międzynarodowej. Miernikiem dla tego podzadania była liczba polskich uczelni w rankingu Times Higher Education. Osiągnięta wartość miernika wyniosła 19 i była równa zaplanowanej.

Celem podzadania „Utrzymanie i rozwój infrastruktury szkolnictwa wyższego i nauki” był rozwój infrastruktury związanej z kształceniem i działalnością naukową. Miernikiem dla tego podzadania była liczba zadań inwestycyjnych związanych z kształceniem i działalnością naukową dofinansowanych w danym roku. Nie osiągnięto zakładanej wielkości miernika. Niższe niż planowane wykonanie miernika związane było z opóźnieniami realizacji inwestycji oraz przenoszeniem środków z 2021 r. na 2022 r., które spowodowane było m.in. pandemią wirusa SARS-CoV-2, która doprowadziła m.in. do przerwania łańcuchów dostaw.

Podzadanie „Upowszechnianie, promocja oraz popularyzacja szkolnictwa wyższego i nauki” dotyczyło promowania przedsięwzięć, programów, inicjatyw Ministra. Miernikami dla tej aktywności była liczba kampanii informacyjnych, liczba filmów promocyjnych, spotów, animacji, liczba wydarzeń informacyjno-promocyjnych oraz liczba publikacji. Wartości miernika osiągnięto, wskazując jednocześnie, że część aktywności miała charakter hybrydowy.

Celem podzadania „Wsparcie procesu kształcenia” było zwiększenie dostępności wykształcenia wyższego. Miernikiem celu był odsetek studentów i doktorantów otrzymujących świadczenia z funduszu stypendialnego w uczelniach i instytucjach, finansowanego z dotacji, którego wartość ustalono na 16,5%. Z uwagi na brak pełnych danych w Zintegrowanym Systemie Informacji o Szkolnictwie Wyższym i Nauce POL-on, niezbędnych do obliczenia mierników, nie jest możliwe podanie wykonania tych mierników.

⁴⁶ Z ang. *Monetary Unit Sampling* – metoda statystyczna uwzględniająca prawdopodobieństwo wyboru proporcjonalnie do wartości transakcji.

⁴⁷ Dla zadania 10.1 „Zarządzanie systemem szkolnictwa wyższego” wybrano podzadania: 10.1.1. „Wspieranie działalności naukowej i dydaktycznej”, 10.1.2. „Utrzymanie i rozwój infrastruktury szkolnictwa wyższego i nauki”, 10.1.3 „Upowszechnianie, promocja oraz popularyzacja szkolnictwa wyższego i nauki” oraz 10.1.4. „Wsparcie procesu kształcenia”, natomiast dla zadania 10.2. „Badania naukowe służące praktycznym zastosowaniom”, wybrano podzadanie 10.2.1. „Wspieranie badań aplikacyjnych, prac rozwojowych oraz komercjalizacji wyników B+R”.

Dla podzadania „Wspieranie badań aplikacyjnych, prac rozwojowych oraz komercjalizacji wyników B+R” ustalono cel polegający na zwiększeniu intensywności badań naukowych na potrzeby sektora gospodarczego. Miernikiem aktywności wskazanego celu był udział projektów realizowanych we współpracy z przedsiębiorstwami w ogólnej liczbie realizowanych projektów. Osiągnięto zakładany poziom – udział projektów wyniósł 80,76%.

Minister – stosownie z art. 70 ust 1 ufp – sporządził Plan działalności na 2021 r., który jest dokumentem zbieżnym z budżetem zadaniowym w zakresie celów i mierników dla części 28 budżetu państwa.

W ramach zadania 10.1 „Zarządzanie systemem szkolnictwa wyższego i nauki” osiągnięto m.in. następujące efekty rzeczowe:

- 19 polskich uczelni w rankingu Times Higher Education – miernik wskazany dla podzadania 10.1.1. „Wspieranie działalności naukowej i dydaktycznej”; planowana po zmianach kwota wyniosła 20 167 951,9 tys. zł planu po zmianach, z czego wydatkowano 20 030 156,8 tys. zł, z tego 19 022 092,4 tys. zł z budżetu państwa i 1 008 064,4 tys. zł z budżetu środków europejskich;
- 11,84 studentów i doktorantów studiów stacjonarnych i niestacjonarnych przypadających na nauczyciela akademickiego w uczelniach publicznych – miernik wskazany dla działania 10.1.1.1. „Finansowanie działalności naukowej i dydaktycznej podmiotów systemu szkolnictwa wyższego i nauki”; zaplanowano po zmianach 16 584 352,6 tys. zł, wydatkowano 16 579 415,9 tys. zł w całości finansowane z budżetu państwa;
- 42 projekty realizowane w ramach wkładów krajowych wnoszonych na rzecz udziału we wspólnym międzynarodowym programie lub przedsięwzięciu, w tym zakresie strategicznej infrastruktury badawczej – miernik wskazany dla działania 10.1.1.2. „Wspieranie współpracy z zagranicą”, planowana po zmianach kwota wynosiła 470 949,9 tys. zł, z czego wydatkowano 463 303,6 tys. zł, w całości sfinansowane z budżetu państwa;
- 128 198 osób objętych wsparciem EFS w celu podniesienia kompetencji w obszarach kluczowych dla gospodarki i rozwoju kraju – miernik wskazany dla działania 10.1.1.3. „Wspieranie rozwoju kadry”; plan po zmianach wynosił 1 277 071 tys. zł, natomiast wykonanie wyniosło z budżetu państwa 1 232 215,5 tys. zł oraz 980 825,5 tys. zł z budżetu środków europejskich;
- 96 przyznanych nagród Ministra – miernik wskazany dla działania 10.1.1.7. „Przyznawanie i finansowanie nagród Ministra”; planowane wydatki po zmianach miały wynieść 5935 tys. zł, z czego wydatkowano 5149 tys. zł;
- 1144 osób objętych wsparciem stypendialnym ze środków NAWA oraz projektów realizowanych przez instytucje systemu szkolnictwa wyższego i nauki – miernik wskazany dla działania 10.1.1.8. „Wsparcie procesu umiędzynarodowienia. Działalność Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej”; wydatki według planu po zmianach miały wynieść 27 213 tys. zł, z czego wydatkowano 27 208,8 tys. zł.

W ramach zadania 10.2. „Badania naukowe służące praktycznym zastosowaniom” osiągnięto m.in. następujące efekty rzeczowe:

- 659 projektów realizowanych w zakresie badań aplikacyjnych we współpracy z jednostkami naukowymi – miernik wskazany dla działania 10.2.1.2. „Finansowanie badań aplikacyjnych”; planowane wydatki po zmianach powinny wynieść 492 980 tys. zł, faktyczna realizacja wyniosła 485 412,7 tys. zł;
- 2762 przedsiębiorstw realizujących projekty dotyczące prac B+R oraz komercjalizacji ich wyników – miernik wskazany dla działania 10.2.1.3. „Finansowanie prac B+R oraz komercjalizacji ich wyników w podmiotach mających zdolność zastosowania ich wyników w praktyce”; wydatki wg planu po zmianach miały wynieść 4 999 096,2 tys. zł, w tym 4 263 120 tys. zł z budżetu środków europejskich, natomiast wykonanie wyniosło odpowiednio 4 413 165,4 tys. zł i 3 693 876,3 tys. zł.

W toku kontroli stwierdzono następujące nieprawidłowości:

- Pięć wniosków zakupowych⁴⁸ na łączną kwotę 135,3 tys. zł nie spełniało wymogów wynikających z zarządzenia nr 6 Dyrektora Generalnego MEiN z dnia 5 lutego 2021 r. w sprawie organizacji udzielania zamówień i dokonywania zakupów w MEiN. Wnioski te nie zawierały uzasadnionych powodów, dla których celowe było dokonanie zakupu u wybranego wykonawcy, co było niezgodne z § 7 ww. zarządzenia. Przepis ten stanowi, że wniosek powinien zawierać w szczególności wartość zakupu wraz ze wskazaniem sposobu jej oszacowania w wyniku przeprowadzonego rozeznania

⁴⁸ Wnioski o numerach: 136/WZ/2021, 219/WZ/2021, 234/WZ/2021, 228/WZ/2021, 87/WZ/2021.

ryнку lub wskazanie uzasadnionych powodów, dla których celowe jest dokonanie zakupu u konkretnego wykonawcy.

Zdaniem NIK, zarządzenie nr 6 Dyrektora Generalnego jednoznacznie wskazuje w § 7, że wniosek zakupowy w przypadku rezygnacji z rozeznania rynku wymaga przedstawienia uzasadnienia zakupu u konkretnego wykonawcy.

- Minister nie zatwierdził – do dnia 1 kwietnia 2022 r.⁴⁹ – rozliczenia dotacji w zakresie rzeczowym i finansowym udzielonych czterem podmiotom⁵⁰, pomimo upływu terminu określonego w art. 152 ust. 2 ufp, wydłużonego w związku ze szczególnymi rozwiązaniami wprowadzonymi w art. 15zj ustawy COVID-19. Zgodnie z tymi przepisami zatwierdzenie rozliczenia dotacji powinno nastąpić w terminie 60 dni od dnia jego przedstawienia, tj. najpóźniej w dniu 1 kwietnia 2022 r.

Podmioty te złożyły Ministrowi sprawozdania zawierające rozliczenie dotacji zgodnie z terminem określonym w umowach tj. do dnia 31 stycznia 2022 r. Sprawozdania te wymagały wprowadzenia poprawek i uzupełniania danych przez podmioty dotowane w terminach wskazanych w umowach. Jednakże w przypadku trzech podmiotów (OPI-PIB, NAWA i NCBR) w zawartych z nimi umowach dotacyjnych wprowadzono dodatkowo niezgodny z art. 152 ust. 2 ufp zapis wskazujący, że zatwierdzenie rozliczenia dotacji następuje w terminie 30 dni od dnia „przedłożenia prawidłowo sporządzonego rozliczenia”. W efekcie tak sformułowany zapis umowy nie dawał gwarancji dotrzymania ustawowych terminów zatwierdzenia rozliczeń.

NIK dostrzegając podejmowane przez Ministerstwo działania w celu rzetelnej weryfikacji wykorzystania środków przekazywanych w ramach umów dotacyjnych, wskazuje jednak, że działania te nie mogą odbywać się z naruszeniem ustawowo określonych terminów zatwierdzania rozliczeń.

3.2.2. WYDATKI BUDŻETU ŚRODKÓW EUROPEJSKICH

W ustawie budżetowej zaplanowano w części 28 – Szkolnictwo wyższe i nauka wydatki budżetu środków europejskich w wysokości 4 034 275 tys. zł. Zwiększenia planu wydatków do kwoty 5 344 781 tys. zł dokonano środkami z rezerw celowych (1 310 506 tys. zł).

Wydatki budżetu środków europejskich wyniosły 4 705 103,2 tys. zł tj. 88% planu po zmianach. Wydatki z budżetu środków europejskich ponoszono w ramach:

- Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój (PO IR) – 3 695 131,2 tys. zł (86,6% planu po zmianach),
- Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój (PO WER) – 1 009 785,9 tys. zł (93,6% planu po zmianach),
- Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa (PO PC) – 186,1 tys. zł (40,6% planu po zmianach).

W ramach PO IR i PO WER Narodowe Centrum Badań i Rozwoju realizuje zadania Instytucji Pośredniczącej, na zasadach określonych w ustawie z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014–2020.

MEiN uczestniczy w programowaniu perspektywy finansowej 2021–2027 w dwóch planowanych programach tj. Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki (FENG)⁵¹ oraz Fundusze Europejskiej dla Rozwoju Społecznego (FERS)⁵².

Niższe wykonanie planu wydatków PO PC, jak wyjaśnił zastępca dyrektora Departamentu Innowacji i Rozwoju, wynikało z konieczności dokonania zmian w realizacji projektu „Zintegrowana Platforma Analityczna” (ZPA) na wniosek lidera projektu, którego MEiN jest uczestnikiem w roli Partnera. Instytucja Pośrednicząca wyraziła zgodę na zaproponowane zmiany, które polegały m.in. na wydłużeniu terminu realizacji projektu oraz terminu kwalifikowalności wydatków do dnia 27 lipca 2023 r., zmianie terminów kamieni milowych, zmianie w podziale budżetu, zmniejszeniu wartości dofinansowania i wydatków kwalifikowalnych. Wprowadzone zmiany miały bezpośrednie przełożenie na zmniejszenie budżetu Partnera. Dodatkowo Komitet Sterujący projektu ZPA podjął decyzję o czasowym wstrzymaniu realizacji

⁴⁹ Tj. do dnia zakończenia czynności kontrolnych.

⁵⁰ Umowa nr 1/OPI PIB/DC/2021 – dotacja dla OPI-PIB na kwotę 70 000 tys. zł, umowa nr 1/NCBR/DC/2021 – dotacja dla NCBR na kwotę 961 478 tys. zł, umowa nr MEiN/NAWA/2021/1 – dotacja dla NAWA na kwotę 123 416,5 tys. zł oraz umowa nr 1/E-343/WBN/2019 – dotacja dla UW na kwotę 271 141,8 tys. zł.

⁵¹ M.in. w ramach priorytetu II „Środowisko sprzyjające innowacjom”

⁵² M.in. w ramach priorytetu V „Szkolnictwo wyższe i nauka”

badań, co spowodowało brak możliwości realizacji zaplanowanych zadań przez MEiN w terminie, co ostatecznie przełożyło się na niewykonanie budżetu w pełnej wysokości. Zaplanowany początkowo budżet na 2021 rok w ramach PO PC w wysokości 879 tys. zł, został zmniejszony w trakcie roku do kwoty 458 tys. zł, tj. o 52,1%.

Środki z rezerwy celowej (poz. 98) zostały zarezerwowane na etapie planowania budżetu państwa – zgodnie z wytycznymi Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej i były przeznaczone na:

- dotacje celowe przeznaczone na wypłatę transz przez NCBR dla beneficjentów III Osi Priorytetowej Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój „Szkolnictwo wyższe dla gospodarki i rozwoju” realizujących projekty wyłonione w trybie konkursowym i pozakonkursowym – kwota 120 000 tys. zł została przeniesiona z poz. 98 – Finansowanie programów z budżetu środków europejskich;
- dotacje celowe przeznaczone na wypłatę transz na płatności na rzecz beneficjentów I i IV Osi Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój 2014–2020, wyłonionych w trybie konkursowym – łącznie 1 190 506 tys. zł, dla następujących jednostek realizujących: Narodowego Centrum Badań i Rozwoju – Instytucji Pośredniczącej (1 040 506 tys. zł) oraz Ośrodka Przetwarzania Informacji – Państwowego Instytutu Badawczego – Instytucji Wdrażającej (150 000 tys. zł) z poz. 98 – Finansowanie programów z budżetu środków europejskich.

Rezerwa celowa w ramach PO WER została wykorzystana w 75,4% (90 471,2 tys. zł). W przypadku rezerwy przyznanej w ramach PO IR środki zostały wykorzystane w 64,3% (765 658,1 tys. zł). Zgodnie z wyjaśnieniami MEiN w przypadku środków w ramach PO WER oszacowanie potrzebnych środków nastąpiło na podstawie przedstawianych przez beneficjentów harmonogramów, które w IV kw. 2021 r. uległy zmianie ze względu na opóźnienia lub wstrzymanie realizacji projektów oraz występujące problemy z powodu kolejnych fal pandemii (utrudnienia m.in. działań stacjonarnych, wyjazdów zagranicznych, konferencji, staży). W przypadku środków w ramach PO IR wystąpiły opóźnienia w rozpatrywaniu wniosków beneficjentów, ponieważ znaczna ich część nie dostarczyła dokumentów niezbędnych do podpisania umowy. Beneficjenci pod koniec 2021 r. zwracali się z prośbą o wydłużenie terminów realizacji projektów i przeniesienie płatności na rok 2022, przede wszystkim ze względu na problemy w realizacji projektów spowodowane kolejną falą pandemii.

Badaniem szczegółowym wydatków z budżetu środków europejskich objęto pięć operacji o największej wartości z konta 227 – *Rozliczenie wydatków z budżetu środków europejskich* na łączną kwotę 692 130 tys. zł, które dotyczyły finansowania dotacji celowej dla NCBR w ramach PO IR w 2021 r. i stanowiły 14,7% wydatków w dziale 730 (Szkolnictwo wyższe i nauka). Z przedstawionych dokumentów wynika, że wydatki były realizowane zgodnie z zawartym porozumieniem⁵³. MEiN upoważnił NCBR, jako Instytucję Pośredniczącą (IP), do wydawania zgody na dokonywanie przez BGK płatności środków pochodzących z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, stanowiących dofinansowanie dla beneficjentów realizujących projekty w ramach I oraz IV Osi Priorytetowej PO IR, z którymi IP zawarła umowy o dofinansowanie.

Badaniu poddano również wydatki na łączną kwotę 168,2 tys. zł, w tym 154,9 tys. zł z budżetu środków europejskich⁵⁴ tj. 4,9% zrealizowanych wydatków z tego budżetu w dziale 750 (urząd obsługujący ministra). Nieprawidłowości nie stwierdzono.

Szczegółową analizę ilościową wydatków budżetu środków europejskich w części 28 – Szkolnictwo wyższe i nauka przedstawiono w załączniku 8.5.

⁵³ Porozumienie w sprawie powierzenia realizacji Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój, lata 2014–2020 dla osi priorytetowych: 1. Wsparcie prowadzenia prac B+R przez przedsiębiorstwa oraz 4. Zwiększenie potencjału naukowo-badawczego” z dnia 17 grudnia 2014r. zawartego pomiędzy Ministrem Infrastruktury i Rozwoju (Instytucja Zarządzająca) a NCBR (Instytucja Pośrednicząca) oraz Ministrem Nauki i Szkolnictwa Wyższego (minister właściwy do spraw nauki).

⁵⁴ Kwota 61,4 tys. zł, w tym 53,6 tys. zł z budżetu środków europejskich, dotyczyła wydatków związanych ze wsparciem realizacji projektów pozakonkursowych w ramach PO WER (umowy zlecenia), kwota 124,5 tys. zł, w tym 117,4 tys. zł z budżetu środków europejskich, dotyczyła organizacji zagranicznych wyjazdów studyjnych w ramach projektu „Mistrzowie Dydaktyki”, natomiast kwota 6,1 tys. zł, w tym 5,8 tys. zł z budżetu środków europejskich, dotyczyła polis ubezpieczeniowych związanych ze wskazanymi wyjazdami uczestników projektu.

3.3. SPRAWOZDAWCZOŚĆ

Kontrolą objęto prawidłowość sporządzania rocznych/łącznych sprawozdań za 2021 r. przez dysponenta części 28 – Szkolnictwo wyższe i nauka, sprawozdań jednostkowych urzędu obsługującego Ministra (dysponenta III stopnia):

- o stanie środków na rachunkach bankowych państwowych jednostek budżetowych (Rb-23);
- z wykonania planu dochodów budżetowych (Rb-27);
- z wykonania planu wydatków budżetu państwa (Rb-28);
- z wykonania planu wydatków budżetu państwa w zakresie programów realizowanych ze środków pochodzących z budżetu UE oraz niepodlegających zwrotowi środków z pomocy udzielanej przez państwa członkowskie EFTA, z wyłączeniem wydatków na realizację Wspólnej Polityki Rolnej (Rb-28 Programy);
- z wykonania planu wydatków budżetu środków europejskich, z wyłączeniem wydatków na realizację Wspólnej Polityki Rolnej (Rb-28 UE);
- z wykonania wydatków budżetu państwa oraz budżetu środków europejskich w układzie zadaniowym (Rb-BZ1).

Kontrolą poprawności sporządzenia objęto również łączne sprawozdania w zakresie operacji finansowych za IV kwartał 2021 r. o stanie należności oraz wybranych aktywów finansowych (Rb-N) i o stanie zobowiązań według tytułów dłużnych oraz poręczeń i gwarancji (Rb-Z).

W sprawozdaniu Rb-N dysponent główny części 28 budżetu przy obliczaniu kwoty nominalnej należności dłużników krajowych w grupie gospodarstw domowych, grupie II, przedsiębiorstw niefinansowych i instytucji niekomercyjnych działających na rzecz gospodarstw domowych ujął odsetki, w przypadku klasyfikacji podmiotowej dłużników w grupie II znalazły się instytuty badawcze, instytuty działające w ramach Sieci Badawczej Łukasiewicz oraz organizacja pozarządowa, natomiast w grupie instytucji niekomercyjnych działających na rzecz gospodarstw domowych wykazano jeden z instytutów należących do Sieci Badawczej Łukasiewicz.

W ramach kontroli terminowości przekazywania sprawozdań jednostkowych kontrolą objęto też sprawozdanie Rb-27 i Rb-28 za czerwiec 2021 r.

Sprawozdania były składane w terminie oraz wykonane poprawnie pod względem formalno-rachunkowym. Dysponent III stopnia oraz dysponent części 28 składał korekty sprawozdań po wykryciu błędów.

Dysponent III stopnia w kontrolowanej jednostce prowadził dwa konta wykazane w pozycji 56 „środki na rachunkach pozostałych” sprawozdania Rb-23. Służyły one gromadzeniu środków pieniężnych zakładowego funduszu świadczeń socjalnych (konto 135) i ewidencji wpływów środków pieniężnych z tytułu depozytów lub wadium.

W toku kontroli stwierdzono nieprawidłowość dotyczącą sporządzenia sprawozdania Rb-N za IV kw. 2021 r. dla części 28 niezgodnie z § 12 ust. 4 i § 13 ust. 2 pkt 1 lit. b i pkt 7 Instrukcji sporządzania sprawozdań stanowiącej załącznik nr 8 do Rozporządzenia Ministra Finansów, Funduszy i Polityki Regionalnej z dnia 17 grudnia 2020 r. w sprawie sprawozdań jednostek sektora finansów publicznych w zakresie operacji finansowych⁵⁵:

- określając kwotę nominalną należności wykazanych w sprawozdaniu ujmowano także odsetki wpisane w paragrafach 0900, 0920, 0922, podczas gdy do wartości nominalnej należności nie należy doliczać odsetek, opłaty prolongacyjnej, kosztów upomnienia i innych należności ubocznych. W konsekwencji łączna kwota nominalna należności wpisanych do sprawozdania była wyższa od prawidłowej o 1 404 083,51 zł;
- w układzie podmiotowym jako należności podmiotów z grupy II ujęto należności instytutów badawczych (Instytut Pracy i Spraw Socjalnych), instytutów działających w ramach Sieci Badawczej Łukasiewicz (Instytut Pojazdów Szynowych TABOR, Przemysłowy Instytut Motoryzacji) oraz organizacji pozarządowej (Instytut Promocji Gospodarki – podmiot w formie stowarzyszenia), podczas gdy, zgodnie z § 13 ust. 2 pkt 1 lit. b ww. Instrukcji podmioty te zostały wyłączone z tej grupy;
- Instytut Organizacji i Zarządzania w Przemśle ORGMASZ, należący do Sieci Badawczej Łukasiewicz, ujęto jako instytucję niekomercyjną działającą na rzecz gospodarstw domowych,

⁵⁵ Dz. U. z 2020 r. poz. 2396, ze zm.

pomimo że zgodnie z § 13 ust. 2 pkt 7 ww. Instrukcji w grupie tej wykazuje się instytucje niekomercyjne stanowiące odrębne jednostki organizacyjne. Ich podstawowe przychody pochodzą z dobrowolnych wpłat pieniężnych lub wkładów w naturze oraz z dochodów z tytułu własności (związki zawodowe, fundacje, stowarzyszenia, partie polityczne, kościoły lub związki wyznaniowe mające uregulowane stosunki z Rzeczpospolitą Polską oraz kluby społeczne, kultury, rekreacyjne i sportowe, instytucje dobroczynne i inne organizacje społeczne oraz zawodowe finansowane z dobrowolnych wpłat pieniężnych lub w naturze od innych jednostek instytucjonalnych).

3.4. KSIĘGI RACHUNKOWE

Prowadzenie polityki rachunkowości dla części 28 Szkolnictwo wyższe i nauka w 2021 r. zostało uregulowane w Zarządzeniu Ministra Edukacji i Nauki z dnia 30 grudnia 2021 r. w sprawie szczególnych zasad prowadzenia rachunkowości w Ministerstwie Edukacji i Nauki w roku 2021⁵⁶. Zgodnie z § 6 zarządzenia weszło ono w życie „z dniem ogłoszenia, z mocą od dnia 1 stycznia 2021 r.”. W § 1 ust. 1 pkt 1 zarządzono, że obsługa finansowo-księgowo dysponenta 28 i 67 części budżetu państwa jest prowadzona zgodnie z zarządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 28 listopada 2019 r. w sprawie zasad (polityki) rachunkowości w Ministerstwie Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

Zgodnie z § 2 ust. 1 pkt 1 i pkt 3 zarządzenia Ministra Edukacji i Nauki z dnia 30 grudnia 2021 r. księgi rachunkowe zarówno dla dysponenta 28 i 67 części budżetu państwa, jak i dla dysponenta trzeciego stopnia w części 28, prowadzone były elektronicznie przy użyciu programu komputerowego System Quorum – Zintegrowany System Informatyczny – wersja Quorum 2021/3, opracowanego przez QNT Systemy Informatyczne sp. z o.o. Program ten używany jest od 2005 r., a aktualnie stosowana wersja to 2021/4.

Zgodnie z przyjętymi zasadami (polityką) rachunkowości księgi rachunkowe obejmują zbiory zapisów księgowych, obrotów i sald i prowadzone są odrębnie dla dysponenta części budżetu państwa i dysponenta trzeciego stopnia. Zgodnie z wyjaśnieniami głównej księgowej resortu, ewidencjonowaniem i rozliczaniem środków trwałych, w tym środków trwałych niskocennych, w części 28 budżetu zajmuje się dysponent trzeciego stopnia (Biuro Dyrektora Generalnego) i są one ujmowane w prowadzonych przez niego księgach.

W dziale 2 „Księgi rachunkowe” zasad (polityki) rachunkowości wskazano, że księgi rachunkowe obejmują zbiory zapisów księgowych, obrotów i sald, które tworzą m.in.: dziennik, składający się z dzienników częściowych pogrupowanych według rejestrów księgowych, a także zestawienia: obrotów i sald księgi głównej oraz obrotów i sald ksiąg pomocniczych. System umożliwia definiowanie schematów automatycznych księgowania, a opis ich tworzenia znajduje się w dokumentacji eksploatacyjnej.

Jednostka posiadała opis systemu informatycznego tworzony dla kolejnych wersji oprogramowania używanych w 2021 r. Miał on postać odrębnego dokumentu otrzymanego od dostawcy oprogramowania. Treść dokumentu nie została wykorzystana w Zasadach (polityce) rachunkowości dla części 28.

Dla ochrony danych w systemie Quorum wykonywane są cykliczne kopie zapasowe systemu Quorum, baz danych, plików oraz wszelkich danych konfiguracyjnych systemu. System umożliwia określanie zróżnicowanego poziomu dostępu do tego systemu jego modułów i danych z nimi powiązanych. Opis zabezpieczeń znalazł się zarówno w zasadach (polityce) rachunkowości, jak i w dokumentacji otrzymanej od dostawcy oprogramowania.

Według informacji głównej księgowej resortu, w jednostce zainicjowano działania prowadzące do stworzenia jednolitych zasad (polityki) rachunkowości dla MEiN, jednak proces nie został zakończony.

System przydzielania zarejestrowanym użytkownikom uprawnień do korzystania z zasobów informatycznych jest nadzorowany przez pracownika z uprawnieniami administratora. Dokumentacja eksploatacyjna systemu nie była na bieżąco aktualizowana. Aktualizacji dokonano tylko dla wersji programu Quorum 3/2021, podczas gdy w 2021 r. dysponent części 28 wykorzystywał też wersje 1/2021 i 2/2021.

W 2021 r. zmieniony został sposób przypisywania ról, zadań i uprawnień. Obecnie pracownicy są przypisywani do ról, przez co zadania i uprawnienia są przydzielane w sposób bardziej przejrzysty.

⁵⁶ Zarządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 30 grudnia 2021 r. w sprawie szczególnych zasad prowadzenia rachunkowości w Ministerstwie Edukacji i Nauki w roku 2021 (Dz. Urz. Ministra Edukacji i Nauki poz. 149).

Jednak wciąż niektórzy użytkownicy mają przypisane zadania, które nie wynikają z ich zakresów obowiązków lub dochodzi do dublowania uprawnień przyznanych poszczególnym osobom.

W 2021 r. Ministerstwie Edukacji i Nauki dokumentacja dotycząca załatwiania spraw była prowadzona w systemie Elektronicznego Zarządzania Dokumentacją (EZD), co reguluje Zarządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 4 marca 2021 r. w sprawie wprowadzenia w Ministerstwie Edukacji i Nauki instrukcji kancelaryjnej, jednolitego rzeczowego wykazu akt oraz instrukcji w sprawie organizacji i zakresu działania archiwum zakładowego⁵⁷. Zarazem zasady obiegu i kontroli dokumentów w obszarze prowadzenia ksiąg rachunkowych dla części 28 Nauka i Szkolnictwo Wyższe, na mocy Zarządzenia nr 10 Dyrektora Generalnego Ministerstwa Edukacji i Nauki z dnia 8 marca 2021 r. w sprawie wyjątków od podstawowego sposobu dokumentowania przebiegu załatwiania i rozstrzygania spraw w Ministerstwie Edukacji i Nauki, są wyłączone z EZD, dlatego też powinny być uregulowane odrębnym dokumentem. W jednostce kontrolowanej w 2021 r. funkcjonowały dwa dokumenty dotyczące obiegu i kontroli dokumentów – jeden z 2012 r., a drugi z 2019 r.

Jednostka w 2021 r. dokonała analizy ryzyka w obszarze prowadzenia ksiąg rachunkowych w części 28 Szkolnictwo wyższe i nauka w ramach procesów kontroli zarządczej.

Prowadzenie ksiąg rachunkowych w części 28 budżetu państwa nie było przedmiotem audytu wewnętrznego w 2021 r.

Salda kont księgi głównej na dzień 31 grudnia 2020 r. (bilans zamknięcia) i salda na dzień 1 stycznia 2021 r. (bilans otwarcia) wykazywały różnice na koncie 800. W bilansie otwarcia po stronie Wn konta 800 pojawiła się kwota 151 683,00 zł, która zwiększyła saldo jednostki po stronie Ma do kwoty 935 110 626,32 zł (wobec 934 958 943,32 zł w bilansie zamknięcia). Według wyjaśnień głównej księgowej resortu, pojawienie się salda po stronie Wn było wynikiem uruchomienia w styczniu 2021 r., przez dostawcę oprogramowania finansowo-księgowego wspólnej bazy systemu QUORUM dla obu części budżetowych: 28 – Szkolnictwo wyższe i nauka i 30 – Oświata i wychowanie w celu dostosowania syntetyki kont do części 30. W konsekwencji wystąpiła różnica sald na koncie 800, gdyż było Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego miało zaznaczone saldo jednostronne natomiast było Ministerstwo Edukacji Narodowej saldo dwustronne. Po utworzeniu Ministerstwa Edukacji i Nauki saldo konta 800 może więc wykazywać zarówno stronę Ma, jak i Wn.

Podczas kontroli nie zidentyfikowano nieprawidłowości w kwestii zapisów księgowych dotyczących wydatków i dochodów oraz związanych z nimi należności i zobowiązań. Tym samym księgi stanowiące podstawę sporządzania sprawozdań dysponenta części 28 – Szkolnictwo wyższe i nauka prowadzone były prawidłowo.

Według wyjaśnień głównej księgowej resortu, akceptacja i zatwierdzanie zapisów w module księgowości (F-K) przez dysponenta głównego części 28 Szkolnictwo wyższe i nauka, w 2021 r. następowały po ich uzgodnieniu, w terminach miesięcznych, do dziesiątego dnia miesiąca następującego po miesiącu rozliczeniowym. Zapisy księgowe za grudzień 2021 r. były zatwierdzane do dnia złożenia sprawozdania rocznego za 2021 r. Jednak nowe zapisy na koncie 130 wprowadzono do dnia złożenia sprawozdania za grudzień, tj. 28 stycznia 2022 r. Po tej dacie pojawiają się trzy zapisy dotyczące konta 130, które wynikają z dokonywania korekt w księgowaniu.

Badanie wiarygodności ksiąg dysponenta głównego części 28 – Szkolnictwo wyższe i nauka przeprowadzono na próbie 8 zapisów księgowych o łącznej wartości 422 982 414,00 zł, wylosowanych metodą monetarną MUS, a następnie uzupełnioną doбором celowym 20 (dwadzieścia) zapisów o łącznej wartości 263 406 209,02 zł. Zostały one wyselekcjonowane na podstawie przeglądu analitycznego ksiąg rachunkowych obejmujących 36 822 zapisów księgowych. Stwierdzono, że dowody księgowe były sporządzone prawidłowo pod względem formalno-rachunkowym i merytorycznym. Udokumentowane tymi dowodami operacje gospodarcze zostały prawidłowo ujęte w księgach rachunkowych.

W toku kontroli stwierdzono następujące nieprawidłowości:

- W Ministerstwie nie wprowadzono jednolitych zasad (polityki) rachunkowości dla nowo utworzonego Ministerstwa Edukacji i Nauki, pomimo upływu 15 miesięcy od dnia jego utworzenia.

Ministerstwo Edukacji i Nauki zostało utworzone z dniem 1 stycznia 2021 r. na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 17 grudnia 2020 r. w drodze przekształcenia Ministerstwa

⁵⁷ Dz. Urz. MEiN, poz. 28.

Edukacji Narodowej i Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego. W okresie od 1 stycznia 2021 r. do 1 kwietnia 2022 r.⁵⁸ do obsługi finansowo-księgowej jednostki w części 28 – Szkolnictwo wyższe i nauka stosowano zasady (politykę) rachunkowości wprowadzone zarządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 28 listopada 2019 r. w sprawie zasad (polityki) rachunkowości w Ministerstwie Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Stosowanie tych zasad potwierdzono zarządzeniem Ministra Edukacji i Nauki z dnia 30 grudnia 2021 r., z mocą obowiązującą od dnia 1 stycznia 2021 r.

Ponadto powyższe zasady (polityka) rachunkowości nie spełniały w pełni wymogów art. 10 ust. 1 pkt 3 lit. b i lit. c i ust. 2 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości⁵⁹, co NIK uznała za nieprawidłowość podczas kontroli wykonania budżetu państwa w 2020 r. Utrzymywanie się tych nieprawidłowości w 2021 r. wskazuje na niezrealizowanie wniosku pokontrolnego sformułowanego w wystąpieniu pokontrolnym NIK z dnia 15 kwietnia 2021 r. w zakresie zapewnienia zgodności zasad (polityki) rachunkowości w części dotyczącej opisu systemu informatycznego z wymogami ustawy o rachunkowości.

Pomimo wymogu określonego w art. 10 ust. 1 pkt 3 lit. b i lit. c ustawy o rachunkowości – w dziale 4. „System Informatyczny” zasad (polityki) rachunkowości nadal:

- nie określono struktury i nazwy zbiorów danych tworzących księgę główną i księgi pomocnicze i powiązań z pozostałymi zbiorami danych oraz funkcji powyższych zbiorów danych w organizacji całości ksiąg rachunkowych i ich roli procesach przetwarzania danych;
- nie zamieszczono aktualnego opisu systemu informatycznego zawierającego wykaz programów, procedur lub funkcji, w zależności od struktury oprogramowania, wraz z opisem algorytmów i parametrów.

Ponadto – pomimo wymogu określonego w art. 10 ust. 2 ustawy o rachunkowości – nie aktualizowano zasad (polityki) rachunkowości w zakresie kolejnych wersji stosowanego programu finansowo-księgowego (2021/1, 2021/2). W zarządzeniu Ministra Edukacji i Nauki z dnia 30 grudnia 2021 r. w sprawie szczególnych zasad prowadzenia rachunkowości w MEiN w 2021 r. pominięto fakt wykorzystywania dwóch wersji programu komputerowego, wskazując, że w całym roku używana była wersja 2021/3.

NIK zauważa również, że pomimo otrzymania od producenta systemu informatycznego „Wkładu do polityki rachunkowości” dla wersji 3/2021 nie włączono go do zasad (polityki) rachunkowości. W konsekwencji, zasady te nie uwzględniały nowych modułów tworzących księgę główną i księgi pomocnicze (np. modułu PPK). W zasadach nie wskazano również, które spośród wymienionych modułów będą wykorzystywane przez dysponenta głównego.

- W 2021 r. przy obsłudze finansowo-księgowej dysponenta części 28 posługiwano się nieaktualną instrukcją obiegu i kontroli dokumentów przyjętą w 2012 r. dla Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego, co było niezetelne.

Instrukcja pn. *Zasady obiegu dokumentów i dokumentowania operacji gospodarczych w zakresie dysponenta środków budżetu państwa pierwszego stopnia* była zawarta w załączniku nr 2 do zarządzenia nr 7/2012 Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 31 stycznia 2012 r. w sprawie instrukcji kasowej, zasad obiegu dokumentów i dokumentowania operacji gospodarczych. Po utworzeniu Ministerstwa Edukacji i Nauki, z dniem 1 stycznia 2021 r., część stosowanych zasad obiegu dokumentów określonych w ww. instrukcji stała się nieaktualna. Dotyczyło to w szczególności zapisów odnoszących się do obsługi dokumentacji dla nieistniejącej już części 38 budżetu państwa – Szkolnictwo wyższe oraz nieaktualnych systemów informatycznych i struktury wewnętrznej Departamentu Budżetu i Finansów. Jednocześnie w tym Departamencie stosowano (nie wprowadzone formalnie przez ministra lub dyrektora generalnego) zasady kontroli formalnej, merytorycznej i formalno-rachunkowej dokumentów finansowych zawarte w dokumencie z 2019 r. pn. „Procedura wewnętrzna nad gospodarką finansową w zakresie Departamentu Budżetu i Finansów” (podpisanym przez główną księgową).

⁵⁸ Tj. do czasu zakończenia czynności kontrolnych NIK.

⁵⁹ Dz. U. z 2021 r. poz. 217, ze zm.

4. WYNIKI KONTROLI WYKONANIA BUDŻETU PAŃSTWA I BUDŻETU ŚRODKÓW EUROPEJSKICH W CZĘŚCI 30 – OŚWIATA I WYCHOWANIE

4.1. DOCHODY BUDŻETOWE

Zgodnie z założeniami przyjętymi do kontroli wykonania budżetu państwa w 2021 r., kontrola dochodów budżetowych w części 30 – Oświata i wychowanie została ograniczona do przeprowadzenia analizy porównawczej danych ujętych w rocznym sprawozdaniu budżetowym Rb-27 z wykonania planu dochodów budżetowych z wynikami roku ubiegłego.

W ustawie budżetowej na rok 2021 dochody w części 30 – Oświata i wychowanie zostały zaplanowane w kwocie 7732 tys. zł (po nowelizacji), z tego: w dziale 750 – Administracja publiczna – 151 tys. zł i w dziale 801 – Oświata i wychowanie – 7581 tys. zł. Dochody zrealizowano w kwocie 8458,8 tys. zł, tj. w 109,4% kwoty zaplanowanej w ustawie budżetowej, z tego w dziale 750 – 94,6 tys. zł (62,7%) i w dziale 801 – 8364,2 tys. zł (110,3%). W porównaniu do 2020 r. zrealizowano dochody wyższe o 1289,4 tys. zł (18,0%).

W urzędzie obsługującym Ministra Edukacji i Nauki (dysponenta I i III stopnia) zrealizowane dochody wyniosły odpowiednio: 1947,1 tys. zł, i 94,6 tys. zł, tj. 71,0% oraz 62,7% planowanych. Łącznie dla obydwu dysponentów były o 656 tys. (47,3%) wyższe w stosunku do roku poprzedniego (2020). W odniesieniu do 2020 r. dochody dysponenta III stopnia w 2021 r. w dziale 750 rozdz. 75001 były wyższe o 15,1 tys. zł, tj. o 11,8%.

Należności pozostałe do zapłaty na koniec 2021 r. w części 30 budżetu państwa wynosiły 10 204,8 tys. zł, w tym zaległości netto – 9918,6 tys. zł. W stosunku do stanu na koniec 2020 r. nastąpił wzrost należności pozostałych do zapłaty o 395,6 tys. zł i wzrost zaległości netto o 248,9 tys. zł. Główne należności dotyczą należności na rzecz Ośrodka Rozwoju Edukacji (ORE). Wzrost zaległości pozostałych do zapłaty i wzrost zaległości netto spowodowany był aktualizacją przez ORE odsetek od beneficjentów konkursowych, od środków wykorzystanych z naruszeniem procedur i pobranych w nadmiernej wysokości.

Stan należności pozostałych do zapłaty dysponenta III stopnia w części 30 na koniec 2021 r. wyniósł 99,5 tys. zł i w całości były to zaległości netto, tj. należności pozostałe do zapłaty, których termin zapłaty minął i mogą być egzekwowane. W stosunku do 2020 r. zaległości netto zmalały o 182 zł. Główne tytuły należności pozostałe do zapłaty w zakresie Ministerstwa Edukacji i Nauki, to kara umowna z tytułu nienależytego wykonania umowy dotyczącej zakupu autobusów szkolnych oraz należności za najem lokalu mieszkalnego będącego w zasobach Ministerstwa i opłat eksploatacyjnych wraz z odsetkami.

Szczegółową analizę ilościową dochodów budżetu państwa w części 30 – Oświata i wychowanie przedstawiono w załączniku 8.2.

4.2. WYDATKI BUDŻETU PAŃSTWA I BUDŻETU ŚRODKÓW EUROPEJSKICH

4.2.1. WYDATKI BUDŻETU PAŃSTWA

W ustawie budżetowej na 2021 r. zaplanowano wydatki budżetu państwa w części 30 – Oświata i wychowanie w kwocie 484 571 tys. zł. W trakcie roku budżetowego plan wydatków w części 30 został zwiększony do kwoty łącznie 659 098,8 tys. zł z części 83 – Rezerwy celowe państwa oraz przeniesień dokonanych przez ministra właściwego do spraw finansów publicznych, a także w wyniku nowelizacji ustawy budżetowej o kwotę 14 700 tys. zł. Wydatki budżetu państwa w części 30 zostały zrealizowane w kwocie 605 527,4 tys. zł wraz z wydatkami niewygasającymi w kwocie 60 178,0 tys. zł, co stanowiło 91,9% planu po zmianach. W porównaniu do 2020 r. (497 618,5 tys. zł) nastąpił wzrost wydatków o 107 908,9 tys. zł, tj. o 21,7%.

Dla dysponenta głównego oraz urzędu obsługującego Ministra, plan wydatków (po zmianach) na 2021 r. przewidywał wydatkowanie ogółem 339 621,6 tys. zł, w tym dla urzędu obsługującego

Ministra 50 642,0 tys. zł. Wydatki zrealizowano w wysokości 293 660,1 tys. zł wraz z wydatkami niewygasającymi w kwocie 56 095,6 tys. zł, tj. w kwocie o 49 241,5 tys. zł (14,5%) niższej od planowanej, w tym w urzędzie obsługującym Ministra 47 034,1 tys. zł wraz z wydatkami niewygasającymi w kwocie 895,6 tys. zł, tj. w kwocie o 3607,9 tys. zł mniejszej od planu (7,1%).

Szczegółową analizę ilościową wydatków budżetu państwa w części 30 – Oświata i wychowanie przedstawiono w załączniku 8.3.

Zaplanowane w ustawie budżetowej wydatki w trakcie roku zostały zwiększone o kwotę 174 569,8 tys. zł, w wyniku zwiększenia z rezerw budżetu państwa, w tym: z rezerw celowych o kwotę 173 069,8 tys. zł i z rezerwy ogólnej budżetu państwa o kwotę 1500 tys. zł. Ze środków uzyskanych z rezerw celowych budżetu państwa wykorzystano kwotę 98 649,6 tys. zł (57,0%), a z rezerwy ogólnej kwotę 188,5 tys. zł (12,6%). Środki z rezerw celowych budżetu państwa przeznaczono na:

- sfinansowanie projektów realizowanych w ramach PO WER⁶⁰ – 1002,2 tys. zł, z których wykorzystano 934,7 tys. zł (93,3%) – poz. 8 „Rezerwa na realizację projektów współfinansowanych z udziałem środków pochodzących z budżetu UE oraz ze środków pomocy bezzwrotnej, rozliczenia programów i projektów finansowanych z udziałem tych środków, a także rozliczenia z budżetem ogólnym Unii Europejskiej”;
- pomoc dla repatriantów⁶¹ – 932,7 tys. zł, z których wykorzystano 925,1 tys. zł (99,2%) – poz. 13 „Pomoc dla repatriantów”;
- realizację przedsięwzięcia „Poznaj Polskę”. – 26 000,0 tys. zł, z których wykorzystano 6608,8 tys. zł (25,4%) – poz. 25 „Środki na zadania określone w ustawie o pomocy społecznej oraz na opłacenie składki na ubezpieczenie zdrowotne za osoby pobierające niektóre świadczenia z pomocy społecznej oraz na finansowanie lub dofinansowanie zadań wynikających z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie”;
- wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży⁶² – 41 296,8 tys. zł, z których wykorzystano 8021,1 tys. zł (19,4%) – poz. 26 „Środki na wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży, zapewnienie uczniom objętym obowiązkiem szkolnym dostępu do bezpłatnych podręczników, materiałów edukacyjnych i materiałów ćwiczeniowych oraz na realizację programu rządowego *Aktywna tablica*, a także programów rządowych z zakresu edukacji patriotycznej i obywatelskiej dzieci i młodzieży”;
- sfinansowanie całorocznych skutków przechodzących podwyższenia od 1 września 2020 r. wynagrodzeń nauczycieli zatrudnionych w szkołach i placówkach oświatowych podległych Ministrowi – 2122,1 tys. zł, z których wykorzystano 2106,0 tys. zł (99,2%) – poz. 29 „Podwyższenie wynagrodzeń nauczycieli zatrudnionych w szkołach i placówkach oświatowych prowadzonych przez organy administracji rządowej”;
- dofinansowanie niektórych zadań określonych w programie kompleksowego wsparcia dla rodzin „Za życiem”⁶³ – 77 280,0 tys. zł, z których wykorzystano 58 106,2 tys. zł (75,2%) – poz. 33 „Środki na realizację programu kompleksowego wsparcia dla rodzin *Za życiem* ustanowionego na podstawie ustawy o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin *Za życiem*, z wyłączeniem art. 10 tej ustawy oraz dotacja celowa z budżetu państwa do Funduszu Solidarnościowego w wysokości 1 458 000 tys. zł”;

⁶⁰ Projekty: „Rozwój banków zadań do egzaminu zawodowego etap II”, „Tworzenie e-materiałów dydaktycznych do kształcenia ogólnego - etap II” oraz „Pilotażowe wdrożenie modelu Specjalistycznych Centrów Wspierających Edukację Włączającą (SCWEW)”.

⁶¹ Organizacja i prowadzenie kursów języka polskiego i adaptacji w społeczeństwie polskim dla repatriantów i przybyłych z nimi do Polski członków ich najbliższych rodzin.

⁶² Dotyczy zadań: Zakup podręczników i materiałów ćwiczeniowych oraz ich magazynowanie, konfekcjonowanie i dystrybucję do Szkół Polskich przy przedstawicielstwach dyplomatycznych, urzędach konsularnych i przedstawicielstwach wojskowych Rzeczypospolitej Polskiej oraz szkół im. Komisji Edukacji Narodowej w Ośrodku Rozwoju Polskiej Edukacji za Granicą, wynikających z Rządowego programu rozwijania szkolnej infrastruktury oraz kompetencji uczniów i nauczycieli w zakresie technologii informacyjno-komunikacyjnych na lata 2020–2024 – „Aktywna tablica”.

⁶³ Dofinansowanie działania 1.5. Pomoc uczennicom w ciąży oraz działania 2.4. Utworzenie ośrodków koordynacyjno-rehabilitacyjno-opiekuńczych ze szczególnym uwzględnieniem wczesnego wspomaganie rozwoju dzieci od momentu wykrycia niepełnosprawności lub zagrożenia niepełnosprawnością, określonych w programie kompleksowego wsparcia dla rodzin „Za życiem”.

- przeprowadzenie międzynarodowych badań (PIAAC⁶⁴ oraz ICCS 2022⁶⁵) oraz uzupełnienie wydatków bieżących w jednostkach bezpośrednio podległych Ministrowi – 3870,5 tys. zł, z których wykorzystano 3870,3 tys. zł (100%) – poz. 44 „Dofinansowanie realizacji niektórych zadań kontynuowanych, w tym środki na odbudowę dochodów budżetu państwa i zadania związane z poprawą finansów publicznych”;
- realizacja przedsięwzięcia „Poznaj Polskę” – 9000 tys. zł, z których wykorzystano 7763,9 tys. zł (86,3%) – poz. 49 „Utrzymanie rezultatów niektórych projektów zrealizowanych przy udziale środków z UE, w tym systemy informatyczne, a także środki na wsparcie potencjału realizacji zadań publicznych”;
- realizację przedsięwzięcia „Poznaj Polskę”. – 9850,0 tys. zł, z których wykorzystano 7743,3 tys. zł (78,6%) – poz. 56 „Rezerwa na zmiany systemowe i niektóre zmiany organizacyjne, w tym nowe zadania”;
- sfinansowanie zadań w obszarze zdrowia, wynikających z rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 marca 2021 r. w sprawie Narodowego Programu Zdrowia na lata 2020–2025⁶⁶ – 865,5 tys. zł, z których wykorzystano 865,5 tys. zł (100%) – poz. 64 „Środki na zadania w obszarze zdrowia”.

W wyniku dokonanych w 2021 r. zmian w planie wydatków budżetowych części 30 – Oświata i wychowanie z wykorzystaniem środków z rezerwy ogólnej budżetu państwa plan wydatków w części 30 – Oświata i wychowanie wzrósł o kwotę 1500 tys. zł, z których wykorzystano 188,5 tys. zł (12,6%) na sfinansowanie realizacji zadania pn. „Czytamy Norwida”. Niewykorzystanie środków z rezerwy ogólnej wynikało z braku zainteresowania przedsięwzięciem oraz rezygnacją niektórych podmiotów z jego realizacji.

Szczegółowemu badaniu poddano wydatkowanie środków z rezerwy celowej budżetu państwa w łącznej wysokości 145 072,0 tys. zł (83,8% otrzymanych rezerw celowych), tj. w kwocie – 26 000,0 tys. zł, przeznaczonych na realizację przedsięwzięcia pn. „Poznaj Polskę” (poz. 25), 41 792,0 tys. zł przeznaczonych na realizację trzech zadań, w tym: 112,0 tys. zł na działania przewidziane w Rządowym Programie rozwijania szkolnej infrastruktury oraz kompetencji uczniów i nauczycieli w zakresie technologii informacyjno-komunikacyjnej na lata 2020–2024 „Aktywna tablica”, 1680,0 tys. zł na zakup podręczników i materiałów ćwiczeniowych oraz ich magazynowanie, konfekcjonowanie i dystrybucję do Szkół Polskich przy przedstawicielstwach dyplomatycznych, urzędach konsularnych i przedstawicielstwach wojskowych Rzeczypospolitej Polskiej oraz szkoły im. Komisji Edukacji Narodowej w Ośrodku Rozwoju Polskiej Edukacji za Granicą i 40 000,0 tys. zł na realizację przedsięwzięcia pn. „Poznaj Polskę” (poz. 26) oraz 77 280,0 tys. zł przeznaczonych na realizację programu „Za życiem”⁶⁷ (poz. 33). Środki otrzymane z ww. rezerw zostały wykorzystane zgodnie z przeznaczeniem. Niewykorzystanie łącznie 71 840,8 tys. zł (49,5% badanej próby) wynikało ze względu na obostrzenia wynikające z sytuacji epidemiologicznej związanej z COVID-19 oraz pogarszających się warunków atmosferycznych utrudniających zwiedzanie obiektów część wycieczek szkolnych nie mogła się odbyć (poz. 25 – kwota 19 391,2 tys. zł), zmienności cen i dostępności towaru na rynkach zagranicznych, z niższych opłat poniesionych za konfekcjonowanie i wysyłkę podręczników i ćwiczeń do Szkół Polskich za granicą oraz obostrzenia wynikające z sytuacji epidemiologicznej związanej z COVID-19 (poz. 26 – kwota 33 275,7 tys. zł) oraz zmniejszenia liczby

⁶⁴ PIAAC – Międzynarodowe Badanie Kompetencji Osób Dorosłych (ang. *the Programme for the International Assessment of Adult Competencies*) jest przedsięwzięciem Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD) mającym na celu bezpośredni pomiar trzech kompetencji: rozumienia tekstu, rozumowania matematycznego oraz wykorzystywania technologii informacyjno-komunikacyjnych (TIK). Oprócz samego pomiaru kompetencji ludności PIAAC dostarcza również informacji m.in. o związku pomiędzy umiejętnościami a intensywnością ich wykorzystywania, wykształceniem, aktywnościami edukacyjnymi i sytuacją na rynku pracy.

⁶⁵ ICCS – Międzynarodowe Badanie Kompetencji Obywatelskich (*International Civic and Citizenship Education Study*) jest największym międzynarodowym badaniem dotyczącym edukacji obywatelskiej, pokazującym stopień gotowości młodych ludzi do udziału w życiu społecznym, ich przygotowanie do pełnienia roli obywatela. ICCS bada wiedzę i rozumienie zagadnień z zakresu edukacji obywatelskiej, a także postawy i zachowania obywatelskie uczniów. W badaniu biorą udział uczniowie w ósmym roku edukacji szkolnej z ponad 25 krajów świata, w Polsce są to uczniowie ósmej klasy szkoły podstawowej. Badanie obejmuje także dyrektorów szkół i nauczycieli. Najnowszą edycję ICCS 2022 prowadzi w Polsce Instytut Badań Edukacyjnych na zlecenie Ministra Edukacji i Nauki.

⁶⁶ Dz. U. poz. 642.

⁶⁷ Środki przeznaczone na dofinansowanie działania 1.5. Pomoc uczennicom w ciąży oraz działania 2.4. Utworzenie ośrodków koordynacyjno-rehabilitacyjno-opiekuńczych ze szczególnym uwzględnieniem wczesnego wspomaganie rozwoju dzieci od momentu wykrycia niepełnosprawności lub zagrożenia niepełnosprawnością, określonych w programie kompleksowego wsparcia dla rodzin „Za życiem”, ustanowionym uchwałą Nr 160 Rady Ministrów z dnia 20 grudnia 2016 r.

zadań wynikających z programu „Za życiem”, ze względu na sytuację epidemiologiczną kraju (poz. 33 – kwota 19 173,9 tys. zł)⁶⁸.

W urzędzie obsługującym Ministra (dysponent III stopnia), ze środków rezerwy celowej budżetu państwa (poz. 44) przeznaczono kwotę 850,0 tys. zł na czasowe dodatki zadaniowe od 1 lipca 2021 r. dla części pracowników merytorycznych zatrudnionych w części 30 – Oświata i wychowanie, w związku z koniecznością realizacji priorytetowych zadań nałożonych na Ministerstwo w obszarze oświaty i wychowania, które wykorzystano w kwocie 847,0 tys. zł, tj. w 99,6%.

W części 30 – Oświata i wychowanie w 2021 r. dokonano, na podstawie art. 177 ust. 1 pkt 3 ufp, dwóch blokad na łączną kwotę 15 038,9 tys. zł, tj.: decyzją nr 1 Ministra Edukacji i Nauki z dnia 14 grudnia 2021 r. w sprawie blokowania planowanych wydatków budżetu państwa na rok 2021 w części 30 – Oświata i wychowanie, na łączną kwotę 2796,5 tys. zł⁶⁹ oraz decyzją nr 2 Ministra Edukacji i Nauki z dnia 29 grudnia 2021 r. w sprawie blokowania planowanych wydatków budżetu państwa na rok 2021 w części 30 – Oświata i wychowanie, na łączną kwotę 12 242,3 tys. zł⁷⁰. Zablockowane środki dotyczyły m.in. powstałych oszczędności w wyniku niewykorzystania środków na realizowane zadania. Zablockowane środki nie wpłynęły na realizację zadań w części 30.

Dysponent części 30 – Oświata i wychowanie nie otrzymał od Prezesa Rady Ministrów polecenia wpłaty środków na Fundusz Przeciwdziałania COVID-19 przewidzianego przepisem art. 69 ust. 2 ustawy o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw.

Dysponent części 30 – Oświata i wychowanie nie wydatkował środków na finansowanie kampanii informacyjno-promocyjnej „Polskiego Ładu”.

W rocznym sprawozdaniu Rb-28 z części 30 – Oświata i wychowanie wykazano kwotę 60 178,0 tys. zł jako wydatki niewygasające z końcem 2021 r. Wśród przyczyn niezrealizowania wydatków w pełnej wysokości i konieczności ich ujęcia w wykazie wydatków budżetu państwa, które w 2021 r. nie wygasają z upływem roku budżetowego wymieniano m.in.: trwające procesy związane z realizacją postępowań o udzielenie zamówień publicznych, uwarunkowania zewnętrzne (takie jak: obecna sytuacja epidemiologiczna w kraju związana z COVID-19, warunki atmosferyczne), złożony charakter realizacji zadań. Zadania, które zostały przeniesione do realizacji na rok następnny to:

- dodatkowy fundusz motywacyjny;
- modernizacja narzędzi informatycznych do ochrony zdrowia psychicznego dzieci, młodzieży i nauczycieli związanych ze skutkami pandemii COVID-19;
- zlecenie organizacji i realizacji ogólnokrajowych zadań z zakresu doskonalenia zawodowego nauczycieli (art. 70a ust. 7 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela⁷¹);
- modernizacja pomieszczeń biurowych w siedzibie Ośrodka Rozwoju Edukacji w Warszawie zlokalizowanych przy Alejach Ujazdowskich 28 oraz w budynku Ośrodka rozwoju Edukacji przy ul. Polnej 46a w Warszawie;
- przedsięwzięcie „Poznaj Polskę”;
- wspieranie działalności innowacyjnej i eksperymentalnej szkół i placówek;
- Breviarium Kanonu Kulturowego;
- kampania informacyjno-promocyjna dotycząca organizacji edukacji włączającej.

Zestawienie powyższych zadań uwzględniające poszczególne podziałki klasyfikacji budżetowej zostało ujęte w Załączniku nr 1 do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 21 grudnia 2021 r. w sprawie wydatków budżetu państwa, które w 2021 r. nie wygasają z upływem roku budżetowego.

Na dotacje w części 30 – Oświata i wychowanie zaplanowano w ustawie budżetowej kwotę 73 623,0 tys. zł⁷². W wyniku zmian planu wydatków, dokonanych na podstawie art. 171 ust. 1 ufp, zwiększeń środków pochodzących z rezerw celowych budżetu państwa, plan po zmianach wyniósł

⁶⁸ Realizujące zadania z tego Programu jednostki samorządu terytorialnego nie wykorzystwały kwot przekazanych dotacji.

⁶⁹ W tym: 42,0 tys. zł w dziale 150 – Przetwórstwo przemysłowe, 495,0 tys. zł w dziale 801 – Oświata i wychowanie i 2259,5 tys. zł w dziale 851 – Ochrona zdrowia.

⁷⁰ W tym: 11 711,3 tys. zł w dziale 801 – Oświata i wychowanie i 531,0 tys. zł w dziale 854 – Edukacyjna opieka wychowawcza.

⁷¹ Dz. U. z 2021 r. poz. 1762.

⁷² Z uwzględnieniem środków w wysokości 34 103,0 tys. zł na współfinansowanie projektów UE.

244 448,7 tys. zł⁷³. Wykonanie wydatków na dotacje wyniosło 211 264,1 tys. zł⁷⁴ wraz z wydatkami niewygasającymi w kwocie 54 200,0 tys. zł, tj. 86,4% planu po zmianach, i było o 103 700,6 tys. zł, tj. 96,4% wyższe od wykonania w 2020 r. Wykonanie dotacji udzielonych przez Ministra wyniosło 209 330,5 tys. zł⁷⁵ wraz z wydatkami niewygasającymi w kwocie 54 200,0 tys. zł, tj. 87,0% planu po zmianach (240 661,9 tys. zł⁷⁶). Główną przyczyną niewykorzystania w pełnej wysokości planowanych środków na dotacje w 2021 r. była utrzymująca się sytuacja epidemiczna w kraju oraz za granicą. Dynamicznie zmieniająca się sytuacja pandemiczna ograniczała możliwości realizacji projektów, w tym również skutkowało odstąpieniem od ich realizacji.

Udzielone dotacje budżetowe (jako dotacje celowe i przedmiotowe) związane były z realizacją w 2021 r. 47 zadań publicznych⁷⁷. Ponadto udzielono jednej dotacji o charakterze podmiotowym w kwocie 10 703,0 tys. zł, jako współfinansowanie samorządowej instytucji kultury – Centrum Nauki Kopernik.

Szczegółowemu badaniu poddano dotacje w łącznej wysokości 127 376,5 tys. zł (52,1% planu po zmianach) przekazane na pięć realizowanych zadań pn.: „Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży” – przekazano dotację w wysokości 77 208,1 tys. zł, wykonanie wyniosło 58 046,5 tys. zł (75,2%)⁷⁸; „Realizacja przedsięwzięcia Poznaj Polskę” – przekazano dotację w wysokości 34 877,6 tys. zł, wykonanie wyniosło 28 928,9 tys. zł (82,9%)⁷⁹; „Wsparcie organizacji olimpiad, konkursów i turniejów” – przekazano dotację w wysokości 8000 tys. zł, wykonanie wyniosło 6035,7 tys. zł (75,4%)⁸⁰; „Tworzenie e-materiałów do kształcenia zawodowego (e-materiały zawodowe)” – przekazano dotację w wysokości 5790,8 tys. zł, wykonanie wyniosło 5790,8 tys. zł (100%)⁸¹; „Rodzina Polonijna – organizacja współpracy szkół funkcjonujących w systemach oświaty

⁷³ W tym środki w wysokości 33 970,1 tys. zł na współfinansowanie projektów UE.

⁷⁴ W tym 32 114,0 tys. zł stanowiła kwota na współfinansowanie projektów ze środków budżetu UE.

⁷⁵ W tym środki w wysokości 30 180,4 tys. zł na współfinansowanie projektów UE

⁷⁶ Z uwzględnieniem środków w wysokości 30 183,3 tys. zł na współfinansowanie projektów UE.

⁷⁷ Wśród nich m.in. takie jak: Wsparcie tworzenia sieci szkół ćwiczeń; Organizowanie w kraju i za granicą doskonalenia zawodowego nauczycieli pracujących wśród Polonii i Polaków zamieszkałych za granicą; Wsparcie organizacji ogólnopolskiego programu pomocy wybitnie uzdolnionym uczniom.

⁷⁸ W 2021 r. zadanie realizowało 306 placówek rehabilitacyjno-koordynujących prowadzonych przez 306 samorządów szczebla powiatowego w ramach działania 2.4 programu „Za życiem”. Z przyjętego planu 77 208,1 tys. zł (w tym: 77 205 tys. zł z rezerwy celowej) uruchomiono środki na dotacje w wysokości 76 078,5 tys. zł, które wykonano w kwocie 58 046,5 tys. zł. W 2021 r. pomoc uzyskało ponad 18 tys. dzieci realizując blisko 810 tys. godzin bezpośredniej pracy z dziećmi.

⁷⁹ Łączna suma przeznaczona na przedsięwzięcie wynosiła 84 877,6 tys. zł (w tym: 50 000 tys. zł zgłoszonych do środków niewygasających z końcem 2021 r.). Finalnie podpisano umowy na łączną kwotę 34 237,4 tys. zł. Przedmiotem zadania było wsparcie organów prowadzących szkoły w realizacji zadań mających na celu uatrakcyjnienie procesu edukacyjnego dzieci i młodzieży poprzez umożliwienie im poznawania Polski, jej środowiska przyrodniczego, tradycji, zabytków kultury i historii oraz osiągnięć polskiej nauki. W ramach przedsięwzięcia „Poznaj Polskę” zostało dofinansowanych ok 3200 szkół i łącznie z dofinansowania skorzystało ponad 200 tys. uczniów. Niepełne wykorzystanie środków spowodowane było stopniowym wprowadzaniem obostrzeń wynikających z sytuacji epidemiologicznej związanej z COVID-19 oraz pogarszającymi się warunkami atmosferycznymi utrudniającymi zwiedzanie obiektów podczas organizowanych wycieczek szkolnych.

⁸⁰ Na zadanie pn. „Wsparcie organizacji olimpiad, konkursów i turniejów”, które było realizowane przez dwa departamenty MEiN: Departament Programów Nauczania i Podręczników oraz Departament Strategii, Kwalifikacji i Kształcenia Zawodowego przeznaczono ogółem 9514,0 tys. zł, z której wykorzystano 7252,3 tys. zł (76,2%). Szczegółowej analizie poddano realizację dotacji przez pierwszy z nich. Z planowanych na ten cel 8000,0 tys. zł wydatkowano (wg stanu rozliczenia dotacji na 24 lutego 2022 r.) kwotę 6016,2 tys. zł (75,2%). Podpisane z organizatorami olimpiad, konkursów i turniejów umowy były umowami długoterminowymi, zawartymi na trzy kolejne lata szkolne. W ramach tego zadania przeprowadzono 21 olimpiad przedmiotowych (w tym 17 dla uczniów szkół ponadpodstawowych, cztery limpiady przedmiotowe dla uczniów szkół podstawowych) i 8 olimpiad interdyscyplinarnych. Wszystkie olimpiady ogólnopolskie (etap II i III) zaplanowane w roku szkolnym 2020/2021 oraz etapy szkolne olimpiad zaplanowane w roku szkolnym 2021/2022 zostały przeprowadzone zgodnie z umowami i w zaplanowanych terminach.

⁸¹ W roku 2021 r. realizowano 13 projektów wyłonionych w ramach ww. konkursów, z czego transze dofinansowania przekazano dla 12 projektów. W przypadku 1 projektu transze nie były uruchamiane ze względu na brak złożenia przez beneficjenta zabezpieczenia realizacji umowy. Zadanie było realizowane również przy udziale budżetu środków europejskich w kwocie 31 046,6 tys. zł. Zadania nie zostały jeszcze w pełni zrealizowane, gdyż okresy realizacji wszystkich projektów nie zakończyły się. Efektem zrealizowanych projektów wyłonionych do dofinansowania w ramach konkursu pn. *Tworzenie e-materiałów do kształcenia zawodowego (e-materiały zawodowe)* będzie opracowanie i upowszechnienie

innych państw i szkołami organizacji społecznych Polaków ze szkołami w Polsce” – przeznaczono środki w wysokości 1500 tys. zł, wykonanie wyniosło 1137,5 tys. zł (75,8%)⁸². W badanej próbie nie stwierdzono nieprawidłowości..

Minister weryfikował wykorzystanie dotacji zgodnie z przeznaczeniem przez analizę przekazanych do zatwierdzenia sprawozdań. Ponadto przeprowadzono kontrole wybranych podmiotów, którym przekazano dotacje, w zakresie prawidłowości wykonania zadania publicznego, w tym wykorzystania dotacji przekazanej na realizację zleconego zadania publicznego. Do końca 2021 r., w trakcie realizacji zadań, zakończono kontrolę w sześciu podmiotach⁸³, którym udzielono dotacji w 2021 r. Według stanu na 1 kwietnia 2022 r. kontrole zakończono podpisaniem wystąpień pokontrolnych w czterech podmiotach, a w dwóch pozostałych projekty wystąpień pokontrolnych były w trakcie przygotowywania. W jednym przypadku⁸⁴ stwierdzono nieprawidłowość polegającą na przekroczeniu terminu płatności faktur za realizację zadania na łączną kwotę 10 590,30 zł, który dodatkowo nierzetelnie wskazano w sprawozdaniu z realizacji zadania. Na 2022 r. zaplanowano kontrolę ośmiu podmiotów, beneficjentów dotacji otrzymanej w 2021 r. W przypadku stwierdzenia (w wyniku weryfikacji sprawozdań lub podjętej kontroli) wykorzystania dotacji niezgodnie z przeznaczeniem lub z naruszeniem procedur dotyczących jej wykorzystania, dysponent uznawał wydatki za niekwalifikowalne w danym projekcie. Wszystkie wydatki uznane za niekwalifikowalne podlegały zwrotowi wraz z odsetkami, zgodnie z zawartymi umowami.

Na realizację świadczeń na rzecz osób fizycznych wydatkowano kwotę 13 826,0 tys. zł⁸⁵, tj. 94,2% planu po zmianach i o 15,4 tys. zł mniej niż w 2020 r. Najwyższe wydatki, w kwocie 8092,7 tys. zł poniesiono na wypłatę świadczeń częściowo pokrywających koszty zakwaterowania i utrzymania nauczycieli polskich skierowanych do pracy za granicą przez Ośrodek Rozwoju Polskiej Edukacji za Granicą. Kolejnymi największymi wydatkami były nagrody resortowe (nagrody dla 451 nauczycieli przyznawane przez Ministra Edukacji i Nauki za ich osiągnięcia dydaktyczno-wychowawcze) – 3375,0 tys. zł i 1650,0 tys. zł na wypłatę stypendiów Ministra o charakterze motywacyjnym dla 550 uczniów. Ponadto wypłacono gratyfikacje finansowe w kwocie 450 tys. zł dla 25 osób, którym nadano tytuł Profesora Oświaty. Świadczenia na rzecz osób fizycznych w urzędzie obsługującym Ministra zostały wykonane w kwocie 5537,8 tys. zł (88,2% planu). Jako przyczynę niewykorzystania kwoty 590,9 tys. zł przeznaczonej na nagrody dla nauczycieli w 2021 r. wskazano na fakt, iż nie wszystkie złożone wnioski spełniały wymogi formalne i merytoryczne. Podobnie było w przypadku niewykorzystania kwoty 55,0 tys. zł na stypendia w związku z niespełnieniem przez wszystkich kandydatów przyjętych kryteriów wyboru stypendystów. Ponadto zrefundowano koszty zakupu okularów korekcyjnych do pracy przy monitorze ekranowym dla 104 pracowników Ministerstwa za łączną kwotę 31,1 tys. zł. Zrealizowano wszystkie należne świadczenia.

Zaplanowana w ustawie budżetowej kwota 391 850,0 tys. zł na wydatki bieżące w trakcie roku została zwiększona do kwoty 395 853,9 tys. zł⁸⁶, tj. o 4003,9 tys. zł. Zrealizowano wydatki w kwocie 376 536,7 tys. zł⁸⁷, wraz z wydatkami niewygasającymi w kwocie 4078,0 tys. zł, tj. 95,1% planu po zmianach i wyższej od wykonania w 2020 r. o 1433,7 tys. zł, tj. o 0,4%. Dominującą pozycję w tej grupie (41,0%) stanowiły wydatki na wynagrodzenia i pochodne od wynagrodzeń w wysokości 154 490,9 tys. zł.

Wydatki bieżące w Ministerstwie (dysponent I i III stopnia) zostały zrealizowane w wysokości 78 449,9 tys. zł, wraz z wydatkami niewygasającymi w kwocie 1895,6 tys. zł, tj. 85,0% kwoty planowanej w budżecie po zmianach (92 247,5 tys. zł). Niepełne wydatkowanie środków wynikało

800 e-materiałów do kształcenia zawodowego w zakresie zawodów (kwalifikacji) reprezentujących 32 branże wyodrębnione w ramach szkolnictwa branżowego.

⁸² W ramach tego zadania publicznego podjęta została współpraca szkół funkcjonujących w systemach oświaty innych państw oraz organizacji społecznych Polaków za granicą prowadzących nauczanie języka polskiego, historii, geografii, kultury polskiej oraz innych przedmiotów nauczanych w języku polskim ze szkołami w Rzeczypospolitej Polskiej w 2021 r. Współpracę podjęło 31 par szkół z Polski i Czech, Hiszpanii, Irlandii, Kanady, Kataru, Litwy, Rosji, Stanów Zjednoczonych, Ukrainy i Wielkiej Brytanii. W działaniach wzięło udział ponad 1 700 uczniów i ich nauczycieli.

⁸³ Fundacja Rozwoju Informatyki Warszawa, Uniwersytet Łódzki, Powiat Łomżyński, Stowarzyszenie „Wspólnota Polska”, Pomorska Fundacja Języka Polskiego i Kultury Polskiej Polija i Stowarzyszenie Zakład Doskonalenia Zawodowego w Kielcach.

⁸⁴ Na Uniwersytecie Łódzkim (dotyczącym dotacji z 2020 r.).

⁸⁵ W tym 15,3 tys. zł stanowiła kwota na współfinansowanie projektów ze środków budżetu UE.

⁸⁶ Razem z wydatkami na współfinansowanie projektów UE w kwocie 18 310,1 tys. zł.

⁸⁷ W tym 13 142,5 tys. zł stanowiła kwota na współfinansowanie projektów ze środków budżetu UE.

m.in. z powstałych oszczędności z tytułu utrzymywania na terenie kraju stanu epidemii⁸⁸. Ministerstwo nie płaciło w 2021 r. odsetek od nieterminowych płatności.

Przeciętne zatrudnienie⁸⁹ w 2021 r. w części 30 – Oświata i wychowanie wyniosło 1426 osób i było wyższe w porównaniu do przeciętnego zatrudnienia w 2020 r. o 57 osób. W dziale 801 – Oświata i wychowanie, zatrudnienie wzrosło o 47 osób, w tym w ramach rozdziału 80146 – Doksztalcanie i doskonalenie nauczycieli, wzrosło o 34 osoby (ze 179 w 2020 r. do 213 w 2021 r.). Zwiększenie stanu zatrudnienia, dotyczące Ośrodka Rozwoju Edukacji (ORE), wynikało w szczególności z konieczności zatrudnienia dodatkowego personelu w związku z rozpoczęciem realizacji dwóch nowych projektów pozakonkursowych PO WER z dniem 1 lutego 2021 r.

Przeciętne zatrudnienie, realizujących zadania finansowane z części 30 – Oświata i wychowanie, na koniec 2021 r. wyniosło w Ministerstwie 297 osób i było o 10 osób (tj. 3,5%) wyższe niż w roku poprzednim. Większy stan zatrudnienia w 2021 r. w porównaniu z 2020 r. wynikał ze wzrostu zadań/inicjatyw realizowanych przez urząd (np. programy: „Poznaj Polskę”, „Za życiem”). Na wynagrodzenia i pochodne od nich wydatkowano 39 233,2 tys. zł, wraz z wydatkami niewygasającymi w kwocie 895,6 tys. zł, co stanowiło 98,8% planu po zmianach.

W 2021 r. na wynagrodzenia osobowe w części 30 przeznaczono 143 007,0 tys. zł. Wydatki te były wyższe niż w 2020 r. (129 530,0 tys. zł) o 10,4%. W Ministerstwie wykonanie środków na wynagrodzenia osobowe, dla realizujących zadania finansowane z części 30 – Oświata i wychowanie, wzrosło z 28 887,0 tys. zł do 32 087,0 tys. zł, tj. o 11,1%.

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie w 2021 r. w części 30 wynosiło 8357 zł i w porównaniu z przeciętnym miesięcznym wynagrodzeniem w 2020 r. (7886 zł) było wyższe o 471 zł, tj. o 6,0%. W Ministerstwie przeciętne miesięczne wynagrodzenie wzrosło o 609 zł (z 8385 zł do 8994 zł), tj. o 7,3%.

Szczegółową analizę danych obejmujących zatrudnienie i wynagrodzenia w części 30 – Oświata i wychowanie przedstawiono w załączniku 8.4.

W 2021 r. cztery osoby wykonywały umowy zlecenia, tj. o dwie mniej niż w 2020 r. Na podstawie umów tego typu osoby te wykonywały zadania w komórkach merytorycznych (zadania podstawowe). Poniesione w 2021 r. wydatki z tytułu umów zlecenia wyniosły 53,4 tys. zł, i w stosunku do 2020 r. były o 159,6 tys. zł niższe.

Plan wydatków majątkowych w ustawie budżetowej dla części 30 wynosił 3356,0 tys. zł. W trakcie 2021 r. został zwiększony do kwoty 4120,2 tys. zł. Wydatki majątkowe zostały zrealizowane w kwocie 3900,3 tys. zł⁹⁰ wraz z wydatkami niewygasającymi w kwocie 1900,0 tys. zł, co stanowiło 94,7% planu po zmianach.

Plan wydatków majątkowych w Ministerstwie na 2021 r. wynosił (wg ustawy budżetowej) 500,0 tys. zł. Decyzją DBF-WKP2.3121.1.47.2021 z dnia 20 lipca 2021 r. Minister Edukacji i Nauki zmniejszył plan wydatków majątkowych zwiększając jednocześnie plan wydatków bieżących jednostki w dziale 750 – Administracja publiczna, rozdział 75001 – Urzędy naczelnych i centralnych organów administracji rządowej o 95,0 tys. zł do kwoty 405,0 tys. zł (nie uwzględniając środków na współfinansowanie w kwocie 32,0 tys. zł).

Wydatki majątkowe poniesione przez dysponenta III stopnia w 2021 r. wyniosły 341,9 tys. zł, co stanowiło 78,2% planu po zmianach (437 tys. zł⁹¹) i były wyższe o 4,8% od wykonanych w 2020 r. (326,2 tys. zł). Ze środków tych dokonano następujących zakupów inwestycyjnych:

- zakup, dostawa, podłączenie i konfiguracja macierzy dyskowej⁹² – 221,4 tys. zł;
- zakup bramki wykrywającej metale i materiały niebezpieczne⁹³ – 10,2 tys. zł;

⁸⁸ Mniejsze wydatki na służbowe podróże krajowe i zagraniczne pracowników Ministerstwa zakup artykułów spożywczych, biurowych i eksploatacyjnych, z tytułu eksploatacji budynku, zakup usług związanych z tłumaczeniami, szkoleniami i badaniami okresowymi pracowników; dofinansowanie do zakupu okularów korygujących wzrok; obsługę konferencji i spotkań organizowanych w Ministerstwie, współfinansowanie składek do organizacji międzynarodowych.

⁸⁹ W przeliczeniu na pełne etaty.

⁹⁰ W tym 404,5 tys. zł stanowiła kwota na współfinansowanie projektów ze środków budżetu UE.

⁹¹ W tym 32,0 tys. zł stanowiła kwota na współfinansowanie projektów ze środków budżetu UE.

⁹² Zakup macierzy All-Flash umożliwia wykonywanie większej ilości operacji odczytu jak i zapisu dając szybszy dostęp do danych w systemach informatycznych wykorzystywanych przez MEiN.

⁹³ Zakup bramki wykrywającej metale poprawił poziom bezpieczeństwa w budynku przy al. J. Ch. Szucha 25. Zakup był sugerowany przez Służbę Ochrony Państwa.

- dostawa i montaż hydraulicznego słupka automatycznego⁹⁴ – 23,9 tys. zł;
- zakup urządzeń wielofunkcyjnych⁹⁵ – 50,4 tys. zł;
- wykonanie systemu SSWIN⁹⁶ – 17,4 tys. zł;
- zakup projektora do prezentacji multimedialnych na budynku MEiN⁹⁷ – 18,6 tys. zł.

Ponadto zakupiono kamery do monitoringu wizyjnego za kwotę 40,4 tys. zł. Fakturę za kamery zapłacono 5 stycznia 2022 r. Z wyjaśnień uzyskanych od Dyrektora Biura Dyrektora Generalnego wynika, że przeniesienie płatności faktury na kolejny rok było skutkiem konieczności weryfikacji rozbieżności dotyczących numeru rachunku bankowego oraz terminu płatności wystawionych na fakturze ze wskazanymi w treści umowy z wykonawcą, co mogło spowodować przekazanie środków na niewłaściwe konto bankowe.

Mimo podjętych prób nie zrealizowano dwóch zakupów inwestycyjnych (urządzeń wielofunkcyjnych) ujętych w planie na łączną kwotę 32,0 tys. zł.

W jednostkach podległych Ministrowi wydatki majątkowe ze środków budżetu państwa zrealizowano w kwocie 3558,5 tys. zł wraz z wydatkami niewygasającymi w kwocie 1900,0 tys. zł, tj. 96,6% planu po zmianach (3683,2 tys. zł), który w trakcie roku został zwiększony o kwotę 827,2 tys. zł. Zwiększenia wydatków majątkowych dokonano w szczególności z uwagi na konieczność zakupu oprogramowania w Centrum Informatycznym Edukacji (CIE), potrzebę uruchomienia platformy e-ocenia projektu pt. „Ocenianie na ekranie: Opracowanie systemu do oceniania prac egzaminacyjnych z wykorzystaniem technologii informatycznej” oraz zakupu wysokowydajnej profesjonalnej drukarki i urządzeń wielofunkcyjnych w Centralnej Komisji Egzaminacyjnej (CKE), a także potrzebę modernizacji sieci komputerowej w ORE.

W 2021 r., w części 30 – Oświata i wychowanie, przeprowadzono ogółem 17 postępowań o udzielenie zamówienia publicznego. Nie wszystkie postępowania zakończone zostały zawarciem umowy (cztery postępowania unieważniono). Z udzielonych 13 zamówień publicznych, jedno było w trybie art. 132 (przetarg nieograniczony), 11 w trybie art. 275 pkt 1 (tryb podstawowy bez negocjacji) oraz jedno zamówienie w trybie art. 304 (zamówienie z wolnej ręki)⁹⁸. Łączna kwota udzielonych zamówień publicznych wyniosła 3263,6 tys. zł. Ponadto Ministerstwo w 2021 r. dokonało 183 zakupów towarów i usług nieobjętych obowiązkiem stosowania przepisów Pzp z uwagi na wartość zamówienia lub inne ustawowe przesłanki wyłączenia. Łącznie szacunkowa wartość dokonanych zakupów w tym trybie wyniosła 3781,6 tys. zł, a wartość brutto zawartych umów 2393,4 tys. zł.

Badaniem szczegółowym objęto cztery postępowania o udzielenie zamówienia publicznego na łączną kwotę 1283,8 tys. zł, w tym trzy zamówienia do których nie zastosowano przepisów ustawy Pzp (zwolnienie na podstawie art. 2 ust. 1 pkt 1 – wartość poniżej 130 tys. zł) oraz jedno zamówienie w trybie podstawowym bez możliwości negocjacji (art. 275 pkt 1 ustawy Pzp)⁹⁹. W badanych postępowaniach nieprawidłowości nie stwierdzono.

⁹⁴ Słupki hydrauliczne zostały zakupione, ponieważ poprzedni uległ awarii i nie nadawał się do naprawy. Słupki zamontowane w bramie powoduje to, że samochody nieuprawnione nie mogą wjechać na dziedzińce MEiN.

⁹⁵ Urządzenia wielofunkcyjne zostały zakupione ze względu na to, że wiele z użytkowanych urządzeń zostało wyeksploatowanych (częste awarie oraz znaczne koszty napraw).

⁹⁶ Dostosowanie zainstalowanego systemu sygnalizacji włamania i napadu w strefie ochronnej II w budynku Ministerstwa przy al. J. Ch. Szucha 25, do wymogów rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 29 maja 2012 r. w sprawie środków bezpieczeństwa fizycznego stosowanych do zabezpieczania informacji niejawnych (Dz. U. poz. 683 ze zm.). Dzięki temu system spełnia wymagania stopnia 3 określone w normie PN-EN 50131-1 (GRADE 3).

⁹⁷ Zakup projektora multimedialnego pozwala na wyświetlanie na elewacji budynku ruchomych obrazów z okazji wydarzeń historycznych, co stanowi dodatkowo walor edukacyjny.

⁹⁸ Według ustawy z dnia 11 września 2019 r. Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2021 r. poz. 1129, ze zm.).

⁹⁹ Były to:

- Postępowanie nr 23/W/2021, którego przedmiotem był Remont korytarzy wraz z przyległymi pomieszczeniami na parterze od strony północnej w budynku Ministerstwa Edukacji i Nauki przy al. Szucha 25.
- Usługa doradztwa w zakresie finansowania działań związanych z wdrażaniem edukacji włączającej, w tym współpraca w zakresie opracowania Oceny Skutków Regulacji Nr 48/WZ/2021, wykonawca: Centrum Doradztwa i Szkoleń Omnia, ul. Słowackiego 22/18, 01-634 Warszawa, wartość zamówienia 121,4 tys. zł.
- Usługi przeprowadzkowe Nr 49/WZ/2021; wykonawca: Danlift – Daniel Krysiuk, ul. Rydygiera 19/162, 01-793 Warszawa, wartość zamówienia 117,1 tys. zł.

W 2021 r. Ministerstwo Edukacji i Nauki nie dokonywało zakupów/zamówień z wyłączeniem przepisów ustawy Pzp na podstawie art. 6 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych.

Plan postępowań o udzielenie zamówień publicznych Ministerstwa Edukacji Narodowej na 2021 r. opublikowany został na stronie internetowej Ministerstwa w dniu 11 marca 2021 r., a następnie był sukcesywnie aktualizowany¹⁰⁰. Roczne sprawozdanie o udzielonych w 2021 r. zamówieniach publicznych przekazane zostało do Prezesa Urzędu Zamówień Publicznych w dniu 28 lutego 2022 r., tj. zgodnie z terminem wynikającym z art. 82 ust. 2 Pzp.

Na podstawie wyselekcjonowanych z systemu księgowego zapisów konta 130 Rachunek bieżący jednostki¹⁰¹, wybrano do kontroli z zastosowaniem metody monetarnej (MUS) 40 dowodów księgowych na kwotę 3269,0 tys. zł, w tym w grupie wydatków majątkowych dwa zapisy na kwotę 238,8 tys. zł oraz w grupie wydatków bieżących pozapłacowych 38 zapisów na kwotę 3030,2 tys. zł. W doborze celowym do wylosowanej próby wydatków bieżących dołączono pięć wydatków poniesionych na łączną kwotę 636,2 tys. zł. Tym samym, badaniem zostało objęte 45 dowodów księgowych o łącznej wartości 3905,2 tys. zł, co stanowiło 8,3% ogółu wydatków urzędu obsługującego Ministra. Objęte badaniem wydatki zostały sprawdzone pod względem legalności, gospodarności, celowości i rzetelności. Stwierdzono, że ich realizacja była zgodna z zasadami gospodarowania środkami publicznymi, nie stwierdzając tym samym nieprawidłowości. Nie wystąpiły przypadki zapłaty odsetek od nieterminowych płatności.

W rocznym sprawozdaniu zbiorczym Rb-28 za 2021 r. dla części 30 – Oświata i wychowanie wykazano wydatki mające charakter odsetek w kwocie 39,6 tys. zł (§ 4580 – Pozostałe odsetki) w ORE¹⁰² oraz 9,3 tys. zł (§ 4570 – Odsetki od nieterminowych wpłat z tytułu pozostałych podatków i opłat) w Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej (OKE) w Łomży – jednostce nadzorowanej przez CKE¹⁰³.

W MEiN weryfikowano dane prezentowane przez jednostki podległe w opisowych kwartalnych sprawozdaniach budżetowych (sporządzanych na podstawie sprawozdań miesięcznych), z danymi ujmowanymi w sprawozdawczości budżetowej. Sprawozdania te przekazywane były do wiadomości właściwych komórek organizacyjnych Ministerstwa w celu umożliwienia bieżącego monitorowania stopnia realizacji poszczególnych zadań i budżetu w jednostkach podległych. Na podstawie miesięcznych sprawozdań z jednostek opracowywano kwortalne informacje z wykonania planu dochodów i wydatków oraz zadań w części 30 – Oświata i wychowanie, które przekazywane były do wiadomości członków kierownictwa oraz departamentów/biur MEiN. Powyższe informacje przygotowywane były na podstawie danych ze sprawozdań Rb, informacji pozyskiwanych bezpośrednio z komórek organizacyjnych MEiN oraz z opisowych kwartalnych sprawozdań budżetowych opracowanych obligatoryjnie przez jednostki bezpośrednio podległe MEiN po zakończeniu każdego kwartału w 2021 r.

– Zakup 32 laptopów na nagrody dla laureatów konkursu „Kierunek Innowacja” organizowanego przez DPNP MEiN Nr 353/WZ/2021; wykonawca: PRODATA sp. z o.o. ul. Dąbrowskiego 233, 60-406 Poznań, wartość zamówienia 90,2 tys. zł.

¹⁰⁰ <https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/plan-postepowan-na-rok-2021> [data dostępu: 7.02.2022r.]

¹⁰¹ Zbiór pozapłacowych wydatków Ministerstwa z wyłączeniem: wydatków w paragrafach: 401–408, 411–414, 418, 420 i 444 oraz wydatków poniżej 1000 zł.

¹⁰² Przedmiotowe zobowiązania dotyczą MDDP Sp. z o.o. Akademia Biznesu Spółka Komandytowa z siedzibą w Warszawie, PM GROUP LAAX Sp. z o.o. Spółka Komandytowa z siedzibą w Białymstoku, oraz byłego pracownika. Wynikają z zakwestionowania, na podstawie wyroku sądowego, naliczonych kar umownych, a w konsekwencji konieczność zwrotu odsetek za opóźnienia w transakcjach handlowych oraz wynagrodzenia pracownika za czas niezdolności do pracy i ekwiwalentu pieniężnego za niewykorzystany urlop wypoczynkowy byłego pracownika. Z uwagi na fakt, że sprawa dotyczy naliczonych odsetek od wynagrodzenia umownego wynikającego z umów zawartych w 2014 r. przez Krajowy Ośrodek Wspierania Edukacji Zawodowej i Ustawicznej, który z dniem 1 lipca 2016 r. został włączony do ORE oraz w sprawie zobowiązań dotyczących byłego pracownika, brak jest możliwości wskazania osób odpowiedzialnych.

¹⁰³ Przedmiotowe zobowiązania dotyczą należności Narodowego Funduszu Zdrowia (NFZ) i Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Powstały na skutek podważenia przez NFZ umów o dzieło dotyczących pracy egzaminatorów, jako umów o świadczenie usług, do których stosuje się przepisy dotyczące umowy zlecenia (art. 750 kc). W sprawie tej prowadzone były postępowania administracyjne przez właściwego Dyrektora Oddziału NFZ, jako organu I instancji, i Prezesa NFZ – jako organu II instancji. Wysoka kwota odsetek od zobowiązań przeterminowanych wynika przede wszystkim z przewlekłości postępowania przed organem II instancji, które trwało ponad 4 lata. Sprawa jest analizowana pod kątem ewentualnego naruszenia dyscypliny finansów publicznych. O dalszych działaniach Centralna Komisja Egzaminacyjna będzie informować Ministerstwo Edukacji i Nauki.

4.2.2. WYDATKI BUDŻETU ŚRODKÓW EUROPEJSKICH

W ustawie budżetowej na rok 2021 wydatki budżetu środków europejskich w części 30 – Oświata i wychowanie zaplanowane zostały w wysokości 227 584,0 tys. zł ze wskazaniem kwot: 225 750,0 tys. zł na realizację PO WER oraz 1834,0 tys. zł na realizację PO PC. Określony w ustawie budżetowej plan wydatków w trakcie roku budżetowego został zwiększony o kwotę 5373,2 tys. zł, do kwoty 232 957,2 tys. zł, w ramach rezerwy celowej.

Wydatki budżetu środków europejskich w części 30 – Oświata i wychowanie zrealizowano w kwocie 219 949,0 tys. zł i stanowiły one 94,4% planu po zmianach, w tym wykonanie środków uruchomionych w ramach rezerw – 5240,4 tys. zł (tj. 97,5%). W porównaniu do 2020 r. (155 261,2 tys. zł) nastąpił wzrost wydatków o 64 687,8 tys. zł, tj. o 41,7%.

Szczegółową analizę ilościową wydatków budżetu państwa w części 30 – Oświata i wychowanie przedstawiono w załączniku 8.5.

Ministerstwo (jako dysponent III stopnia części 30) zrealizowało wydatki z budżetu środków europejskich w kwocie 334,6 tys. zł, tj. 73,2% planu finansowego po zmianach, wydatkując je głównie na wynagrodzenia członków korpusu służby cywilnej – 280,7 tys. zł (83,9% ogółu wydatkowanych kwot).

Środki z rezerwy przeznaczono na:

- sfinansowanie działań wynikających z realizacji PO WER¹⁰⁴ – 4392,2 tys. zł, z których wykorzystano 4354,9 tys. zł (99,2%) – poz. 98 „Finansowanie programów z budżetu środków europejskich”;
- sfinansowanie wynagrodzeń w ramach budżetu środków europejskich¹⁰⁵ – 981,0 tys. zł, z których wykorzystano 885,5 tys. zł (90,3%) – poz. 99 „Finansowanie wynagrodzeń w ramach budżetu środków europejskich”.

Szczegółowo zbadano obydwie pozycje ww. rezerw. W badanej próbie nie stwierdzono nieprawidłowości. Niepełne wykorzystanie środków rezerwy celowej poz. 98 spowodowane było zbyt późnym dostarczeniem rachunków za spotkania wartościujące w związku z problemami spowodowanymi epidemią COVID-19. Natomiast w przypadku poz. 99 niewykorzystanie pełnej kwoty rezerwy wynikało z absencji osób zatrudnionych do projektów, rezygnacji z zatrudnienia przy projekcie przez pracowników, przesunięciu terminu przekazywania e-materiałów przez beneficjenta konkursowego do oceny.

Na dotacje z budżetu środków europejskich w części 30 – Oświata i wychowanie zaplanowano kwotę 182 840,5 tys. zł. Wykonanie wydatków na dotacje wyniosło 178 513,4 tys. zł (97,6%). Szczegółowemu badaniu poddano udzielenie dotacji w kwocie 14 296,4 tys. zł¹⁰⁶ na zadanie pn. „Wsparcie tworzenia sieci szkół ćwiczeń”, której wykonanie wyniosło 14 296,3 tys. zł¹⁰⁷ (100%)¹⁰⁸. W badanej próbie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Wydatki majątkowe wprowadzono do budżetu środków europejskich w trakcie roku w kwocie 2620,0 tys. zł, które zrealizowano w kwocie 2218,9 tys. zł, tj. 84,7% w związku z potrzebą:

- zakupu licencji na dostawę oprogramowania SAS Visual Statistic (on SAS Vija) w Centrum Informatycznym Edukacji¹⁰⁹ – 191,3 tys. zł;

¹⁰⁴ Na realizację projektów pn.: „Tworzenie e-materiałów dydaktycznych do kształcenia ogólnego – II etap” oraz „Rozwój banków zadań do egzaminu zawodowego etap II”.

¹⁰⁵ Dotyczy wynagrodzeń wraz z pochodnymi dla pracowników zaangażowanych w realizację projektów: „Pilotażowe wdrożenie modelu Specjalistycznych Centrów Wspierających Edukację Włączającą (SCWEW)” oraz „Tworzenie e-materiałów dydaktycznych do kształcenia ogólnego – etap II”.

¹⁰⁶ Łączna kwota dotacji to 16 795,4 tys. zł, gdyż zawierała kwotę 2499,0 tys. zł ze środków budżetu państwa.

¹⁰⁷ Łączne wykonanie ze środkami budżetu państwa wyniosło 16 795,4 tys. zł.

¹⁰⁸ Efektem zrealizowanych do końca 2021 r. projektów wyłonionych do dofinansowania w ramach konkursów są modelowe placówki, pozwalające na dalszy rozwój szkół ćwiczeń, zgodnie z potrzebami lokalnego środowiska edukacyjnego. W ramach zawartych umów wsparciem zostaną objęte łącznie 44 szkoły ćwiczeń w celu przygotowania i doskonalenia zawodowego nauczycieli. Do końca 2021 r. wsparciem zostało objętych 35 szkół.

¹⁰⁹ W ramach projektu PO WER pn. „Wdrożenie Krajowego Systemu Danych Oświatowych” pozwalającego na opracowywanie zaawansowanych raportów przedstawiających wyniki egzaminów zewnętrznych dla dyrektorów szkół, dyrektorów OKE, dyrektora CKE. Oprogramowanie pozwala na rozszerzenie zakresu analiz o statystyki eksploracyjne.

- uruchomienia platformy e-ocenianie projektu w CKE¹¹⁰ – 1512,1 tys. zł;
- modernizacji sieci komputerowej w Ośrodku Rozwoju Edukacji¹¹¹ – 291,5 tys. zł;
- wdrożenia zintegrowanego systemu finansowo-księgowego oraz kadrowo-płacowego na potrzeby ORE¹¹² – 109,3 tys. zł;
- zakupu zestawów do wideokonferencji w ORE¹¹³ – 114,7 tys. zł.

Badaniem szczegółowym wydatków z budżetu środków europejskich objęto pięć operacji Badaniem szczegółowym wydatków z budżetu środków europejskich objęto pięć operacji pozapłacowych o największej wartości – na łączną kwotę 57,8 tys. zł, w tym ze środków europejskich wydatkowano 48,6 tys. zł, a wkład krajowy wyniósł 9,2 tys. zł. Badane wydatki dotyczyły: zakupu urządzenia wielofunkcyjnego¹¹⁴, świadczenia usług doradczo-eksperckich¹¹⁵, świadczenia usług doradztwa prawnego¹¹⁶, zakup sprzętu komputerowego¹¹⁷, oraz udziału pracownika MEiN w szkoleniu¹¹⁸. W ramach przeprowadzanych badań zwrócono szczególną uwagę, czy w kontrolowanej jednostce nie występowały mechanizmy korupcyjne, w szczególności takie jak: dowolność postępowania, konflikt interesów, brak jawności postępowania, brak lub słabość kontroli. W zbadanej próbie wydatków z budżetu środków europejskich nieprawidłowości nie stwierdzono.

W ramach wydatków urzędu obsługującego Ministra, z planowanych środków (dotyczy głównie PO WER, gdzie MEiN pełni rolę Instytucji Pośredniczącej i Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna – PO PT, którego Ministerstwo jest beneficjentem) w kwocie 5749,0 tys. zł wydatkowano 4432,0 tys. zł, tj. 77,1% planu po zmianach.

Stan wykonania planu wydatków w zakresie programów realizowanych ze środków UE dla części 30 wyniósł 219 949,0 tys. zł, tj. 94,4% planu po zmianach (232 957,2 tys. zł), w tym:

- dla PO WER – 216 331,8 tys. zł, tj. 94,5% planu po zmianach (228 879,9 tys. zł);
- dla PO PC – 3617,3 tys. zł, tj. 88,7% planu po zmianach (4077,3 tys. zł).

Główną przyczyną niewykorzystania w pełnej wysokości planowanych środków budżetu środków europejskich w 2021 r. była utrzymująca się sytuacja epidemiczna w kraju oraz wynikające z niej obostrzenia sanitarno-epidemiologiczne. Wprowadzenie wielu obostrzeń miało bezpośredni wpływ na realizację zaplanowanych działań w poszczególnych projektach.

Przy udziale środków ujętych w planach finansowych na 2021 r. Ministerstwa oraz jednostek podległych Ministrowi zrealizowano m.in. nw. zadania:

- w ramach PO WER: przeprowadzono egzamin ósmoklasisty (w sesji głównej i poprawkowej) wykorzystując do obsługi Krajowy System Danych Oświatowych (KSDO); przeprowadzono

¹¹⁰ Opracowanie projektu technicznego Platformy Etap I – środek trwały w budowie. Projekt pt. „Ocenianie na ekranie: Opracowanie systemu do oceniania prac egzaminacyjnych z wykorzystaniem technologii informatycznej”.

¹¹¹ Modernizacja sieci strukturalnej LAN i obwodów wydzielonych do zasilania sprzętu komputerowego w ramach projektu pn. Cyfryzacja procesów *back-office*.

¹¹² Przeprowadzenie pierwszego etapu – analizy przedwdrożeniowej, niezbędnego do wdrożenia licencji oprogramowania księgowego i kadrowo-płacowego, który został podzielony na trzy etapy. Kolejne dwa zaplanowano na 2022 r.

¹¹³ Zakupiono trzy komplety zestawów do prowadzenia wideokonferencji oraz dwa urządzenia wielofunkcyjne z opcją skanera.

¹¹⁴ Zakup średniego urządzenia wielofunkcyjnego (1 szt.) na kwotę 8487,00 zł brutto. Wkład EFS wyniósł 7152,84 zł brutto, wkład krajowy wyniósł 1334,16 zł brutto.

¹¹⁵ Świadczenie usług doradczo-eksperckich na maksymalną kwotę 20 910,00 zł brutto (maksymalnie 100 godzin świadczenia usługi x 209,10 zł brutto za jedną godzinę świadczenia usługi), w ramach dobranej do badania faktury nr 3/10/2021 wykonawca wykonał 38 godzin usług, za co przysługiwało mu wynagrodzenie w kwocie 7945,80 zł brutto, wkład EFS wyniósł 6696,72 zł brutto, wkład krajowy wyniósł 1249,08 zł brutto.

¹¹⁶ Świadczenie usług doradztwa prawnego na 48 500,00 zł (maksymalnie 250 godzin świadczenia usługi x 194,00 zł brutto za jedną godzinę świadczenia usługi), w ramach dobranej do badania faktury nr FVS/12/05/2021 wykonawca wykonał 60 godzin usług, za co przysługiwało mu wynagrodzenie w kwocie 11 640,00 zł brutto, wkład EFS wyniósł 8810,19 zł brutto, wkład krajowy wyniósł 1 829,81 zł brutto.

¹¹⁷ Umowa nr 2021/01/2/MEiN zawarta z Galaxy Systemy Informatyczne sp. z o.o. na zakup i dostawę komputerów przenośnych i stacji dokujących na kwotę 890 581, 50 zł brutto, w ramach dobranej do badania faktury nr FS32/CR2/09/2021 wykonawca dostarczył 70 szt. laptopów i 70 szt. stacji dokujących, za co przysługiwało mu wynagrodzenie w kwocie 389 516,40 zł brutto z czego wkład EFS wyniósł 20 857,28 zł brutto, wkład krajowy wyniósł 3890,32 zł brutto.

¹¹⁸ Wniosek POWR.06.01.00-00-0201/20 na podstawie wniosku o wyrażenie zgody na udział pracownika w szkoleniu w ramach podnoszenia kwalifikacji zawodowych na kwotę 5980,00 zł brutto, wkład EFS wyniósł 5039,94 zł brutto, wkład krajowy wyniósł 940,06 zł brutto.

egzamin maturalny (w sesji głównej i poprawkowej), po raz pierwszy wykorzystując do obsługi KSDO; przygotowano i opublikowano raporty z przeprowadzonych egzaminów, zakupiono licencję na oprogramowanie zwiększające jakość i kompleksowość opracowywanych raportów, przygotowano filmy dla placówek doskonalenia nauczycieli i bibliotek pedagogicznych dotyczące różnych aspektów nauki zdalnej, powstała pierwsza wersja prototypu systemu do przeprowadzania egzaminów próbnych i testów diagnostycznych *on-line*, przeprowadzono działania wynikające z realizacji projektu pn. *Rozwój banków zadań do egzaminu zawodowego etap II* opublikowano na platformie *zpe.gov.pl* nowe e-materiały i rozszerzono jej funkcjonalności związane z prowadzeniem szkoleń;

- w ramach PO PC: zakupiono system do zarządzania podatnościami (bezpieczeństwem) dla systemu *back-office* wdrażanego w ORE, przeprowadzono działania wynikające z realizacji projektu pn. „Ocenianie na ekranie: Opracowanie systemu do oceniania prac egzaminacyjnych z wykorzystaniem technologii informatycznej”, realizowano roboty budowlane – modernizacja sieci LAN.

Większość projektów jest nadal kontynuowana, w związku z tym wartości wskaźników produktu i rezultatu ustalone we wnioskach o dofinansowanie będą mogły być osiągnięte na zakończenie ich realizacji. Natomiast w przypadku projektów zakończonych, dofinansowanych z budżetu środków europejskich, osiągnięto założone cele. Wnioski o płatność przekazywane były w terminach umożliwiających bieżącą realizację i finansowanie projektów. Składane były one w terminach pozwalających na zapewnienie odpowiednich środków na realizację projektów w odpowiednim czasie. W celu zapewnienia płynności finansowej w każdym projekcie, beneficjenci sporządzali swoje harmonogramy płatności w taki sposób aby realizacja płatności z tytułu faktur lub innych dokumentów księgowych była dokonywana w terminie.

W przypadku jednostek realizujących projekty pozakonkursowe nie zgłoszono przypadków opóźnień w dokonywaniu płatności za faktury. W odniesieniu do projektów konkursowych, przeprowadzana przez IP weryfikacja wniosków o płatność nie wykazała tego typu przypadków.

MEiN prowadziło w 2021 r. kontrolę 36 projektów współfinansowanych ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego, z których 35 zostało zakończonych, a w jednej¹¹⁹ trwała weryfikacja dokumentów i opracowywanie informacji pokontrolnej. Z dokonanych w tych kontrolach ustaleń wynika, że wśród już zakończonych u 22 beneficjentów dotacji nie stwierdzono żadnych nieprawidłowości. W pozostałych 11 przypadkach były uchybienia, które nie pociągały za sobą skutków finansowych. W dwóch kontrolowanych podmiotach (Instytut Badań Edukacyjnych¹²⁰ i Politechnika Łódzka¹²¹) stwierdzono nieprawidłowości, które ze względu na stwierdzoną niekwalifikowalność poniesionego wydatku wiązały się z koniecznością jego zwrotu do budżetu w kwocie o łącznym wymiarze 8749,84 zł. Beneficjenci zwrócili powyższe środki na konto IP.

4.3. SPRAWOZDAWCZOŚĆ

Obsługa finansowo-księgową dysponenta części 30 – *Oświata i wychowanie* była prowadzona w 2021 r. zgodnie z zarządzeniem nr 47 Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 grudnia 2018 r. w sprawie zasad (polityki) rachunkowości w Ministerstwie Edukacji Narodowej, z tym że dla dysponenta trzeciego stopnia od dnia 1 marca 2021 r. zgodnie z zarządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 28 listopada 2019 r. w sprawie zasad (polityki) rachunkowości w Ministerstwie Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Powyższy stan faktyczny został usankcjonowany zarządzeniem Ministra Edukacji i Nauki z dnia 30 grudnia 2021 r. w sprawie szczególnych zasad prowadzenia rachunkowości w Ministerstwie Edukacji i Nauki w roku 2021. Zarządzenie to weszło w życie z dniem ogłoszenia (31 grudnia 2021 r.) z mocą od dnia 1 stycznia 2021 r.

¹¹⁹ Według stanu na 29 marca 2022 r.

¹²⁰ Nieprawidłowość polegała na stwierdzeniu wydatku przedstawionego do rozliczenia we wniosku o płatność przed przyjęciem w dokumentach okresem kwalifikowalności projektu. Całkowita kwota wydatków niekwalifikowalnych (z uwzględnieniem kosztów pośrednich) wyniosła 6844,33 zł.

¹²¹ Stwierdzono naruszenie zasady konkurencyjności poprzez nieupublicznienie wszystkich okoliczności mogących mieć wpływ na sporządzenie oferty, w efekcie udzielenie zamówienia w sposób nie zapewniający przejrzystości oraz zachowania uczciwej konkurencji i równego traktowania wykonawców. Powyższe spowodowało naliczenie korekty finansowej. Całkowita kwota wydatków niekwalifikowalnych (z uwzględnieniem kosztów pośrednich) wyniosła 1905,51 zł.

Kontrolą objęto prawidłowość sporządzania rocznych/łącznych sprawozdań za 2021 r. przez dysponenta części 30 – Oświata i wychowanie i sprawozdań jednostkowych urzędu obsługującego Ministra:

- o stanie środków na rachunkach bankowych państwowych jednostek budżetowych (Rb-23);
- z wykonania planu dochodów budżetowych (Rb-27);
- z wykonania planu wydatków budżetu państwa (Rb-28);
- z wykonania planu wydatków budżetu państwa w zakresie programów realizowanych ze środków pochodzących z budżetu UE oraz niepodlegających zwrotowi środków z pomocy udzielanej przez państwa członkowskie EFTA, z wyłączeniem wydatków na realizację Wspólnej Polityki Rolnej (Rb-28 Programy);
- z wykonania planu wydatków budżetu środków europejskich, z wyłączeniem wydatków na realizację Wspólnej Polityki Rolnej (Rb-28 UE);
- z wykonania wydatków budżetu państwa oraz budżetu środków europejskich w układzie zadaniowym (Rb-BZ1).

Kontrolą poprawności sporządzenia objęto również sprawozdania w zakresie operacji finansowych za IV kwartał 2021 r. o stanie należności oraz wybranych aktywów finansowych (Rb-N) i o stanie zobowiązań według tytułów dłużnych oraz poręczeń i gwarancji (Rb-Z).

Sprawozdania łączne zostały sporządzone przez dysponenta części 30 – Oświata i wychowanie na podstawie sprawozdań jednostkowych (własnych i podległych jednostek). Kwoty wykazane w sprawozdaniach jednostkowych kontrolowanej jednostki (urzędu obsługującego Ministra) były zgodne z danymi wynikającymi z ewidencji księgowej. Stosowany system kontroli zarządczej zapewniał w sposób racjonalny prawidłowość sporządzania sprawozdań. Wyżej wymienione sprawozdania zostały sporządzone terminowo i prawidłowo pod względem merytorycznym i formalno-rachunkowym.

W Ministerstwie nie wprowadzono jednolitych zasad (polityki) rachunkowości dla nowo utworzonego Ministerstwa Edukacji i Nauki, pomimo upływu 15 miesięcy od dnia jego utworzenia.

Ministerstwo Edukacji i Nauki zostało utworzone z dniem 1 stycznia 2021 r. na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 17 grudnia 2020 r. w drodze przekształcenia Ministerstwa Edukacji Narodowej i Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego. W okresie od 1 stycznia 2021 r. do 1 kwietnia 2022 r.¹²² do obsługi finansowo-księgowej jednostki w części 30 – Oświata i wychowanie stosowano zasady (politykę) rachunkowości wprowadzone zarządzeniem nr 47 Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 grudnia 2018 r. w sprawie zasad (polityki) rachunkowości w Ministerstwie Edukacji Narodowej, a dla dysponenta trzeciego stopnia od dnia 1 marca 2021 r. zgodnie z zarządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 28 listopada 2019 r. w sprawie zasad (polityki) rachunkowości w Ministerstwie Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Stosowanie tych zasad potwierdzono zarządzeniem Ministra Edukacji i Nauki z dnia 30 grudnia 2021 r., z mocą obowiązującą od dnia 1 stycznia 2021 r. Jednocześnie NIK zwraca uwagę, że w związku brakiem wprowadzenia jednolitych zasad (polityki) rachunkowości dla nowo utworzonego Ministerstwa Edukacji i Nauki, w 2021 r. przy obsłudze finansowo-księgowej dysponenta części 30 posługiwano się nieaktualną instrukcją obiegu i kontroli dokumentów stanowiącą załącznik nr 3 do ww. zarządzenia nr 47 Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 grudnia 2018 r. Instrukcja ta odwoływała się do struktury organizacyjnej nieistniejącego Ministerstwa Edukacji Narodowej

¹²² Tj. do czasu zakończenia czynności kontrolnych NIK.

5. WYNIKI KONTROLI WYKONANIA BUDŻETU PAŃSTWA W CZĘŚCI 67 – POLSKA AKADEMIA NAUK

5.1. DOCHODY BUDŻETOWE

W ustawie budżetowej na rok 2021 nie zaplanowano dochodów budżetowych dla części 67 – Polska Akademia Nauk. Zrealizowane dochody wyniosły 42,9 tys. zł i w porównaniu do 2020 r. były niższe o 108,8 tys. zł. W strukturze dochodów największy udział stanowił zwrot składek z austriackiej kasy chorych (25,3 tys. zł, tj. 59%) oraz zwrot środków tytułem nadpłaconych składek ZUS (9,2 tys. zł, tj. 21%). Według stanu na 31 grudnia 2020 r. nie wystąpiły należności pozostałe do zapłaty.

5.2. WYDATKI BUDŻETU PAŃSTWA

W ustawie budżetowej na 2021 r. wydatki w części 67 zaplanowano w wysokości 91 832 tys. zł. Wydatki ujęto w dwóch działach: 730 – Szkolnictwo wyższe i nauka w wysokości 91 827 tys. zł (w rozdziałach: 73010 Działalność organów i korporacji uczonych PAN – 17 419 tys. zł, 73011 Działalność pomocniczych jednostek naukowych i innych jednostek organizacyjnych PAN – 41 044 tys. zł, 73095 Pozostała działalność – 33 364 tys. zł) i 752 – Obrona narodowa (w rozdziale 75212 Pozostałe wydatki obronne – 5 tys. zł).

Wskutek dokonanych zmian w trakcie roku budżetowego zmniejszeniu uległy środki w rozdziale 73010 do wysokości 16 106 tys. zł oraz w rozdziale 73095 do wysokości 33 098,1 tys. zł, a zwiększono środki w rozdziale 73011 do wysokości 42 622,9 tys. zł. Nie dokonywano zmian w dziale 752.

Zrealizowane wydatki wyniosły 88 580,3 tys. zł, tj. 96,5% planu po zmianach. W porównaniu do 2020 r. były one niższe o 0,5%.

Szczegółową analizę ilościową wydatków budżetu państwa w części 67 – Polska Akademia Nauk przedstawiono w załączniku 8.5.

Na dotację podmiotową zaplanowano po zmianach kwotę 87 240,9 tys. zł. Zrealizowane wydatki wyniosły 86 045,8 tys. zł.

Środki te przeznaczone zostały na:

- finansowanie: wynagrodzeń kierownictwa PAN, uposażeń członków PAN i innych świadczeń na ich rzecz, organizacji Zgromadzeń Ogólnych PAN i posiedzeń Prezydium, działalności Prezesa PAN, Wiceprezesów PAN, Kanclerza PAN i zespołów doradczych, działalności pięciu wydziałów PAN, komitetów, ośmiu oddziałów PAN, działalności Komisji do Spraw Etyki w Nauce i Komisji Rewizyjnej oraz działalności Akademii Młodych Uczonych (rozdział 73010) – 15 711,5 tys. zł, tj. na poziomie wyższym od wykonania w 2020 r. o 437,1 tys. zł;
- finansowanie działalności 19 jednostek organizacyjnych Akademii, tj. 12 pomocniczych jednostek naukowych¹²³ działających na podstawie art. 68 ustawy o PAN, dwóch placówek naukowych nieposiadających osobowości prawnej, posiadających status pomocniczych jednostek naukowych¹²⁴ oraz pięciu innych jednostek organizacyjnych¹²⁵, działających na podstawie art. 70 ustawy o PAN, rozdział 73011 – 40 290,3 tys. zł, tj. na poziomie niższym od wykonania w 2020 r. o 466,3 tys. zł;
- finansowanie działalności Kancelarii PAN (m.in. koszty zatrudnienia pracowników Kancelarii, utrzymanie siedziby i jej oddziałów oraz koszty wyodrębnionych zadań z zakresu działalności upowszechniającej naukę realizowanych przez biura Kancelarii PAN), programu stypendialnego PASIFIC, współpracy naukową z zagranicą (m.in. finansowanie wyjazdów uczonych polskich

¹²³ Biblioteka Gdańska, Biblioteka Kórnicka, Muzeum Ziemi, Archiwum w Warszawie, Archiwum Nauki PAN i Polskiej Akademii Umiejętności w Krakowie, Polski Instytut Studiów Zaawansowanych PIASt, Centrum Badań Historycznych w Berlinie, Biuro Promocji Nauki „POLSCA” w Brukseli, Przedstawicielstwo „Polska Akademia Nauk” w Kijowie, Stacje naukowe w: Paryżu, Rzymie, Wiedniu.

¹²⁴ Ogród Botaniczny Centrum Zachowania Różnorodności Biologicznej w Powsinie, Zakład Ichtiobiologii i Gospodarki Rybackiej w Gołyszcu.

¹²⁵ Dom Seniora w Konstancinie, Dom Zjazdów i Konferencji w Jabłonie, Dom Pracy Twórczej w Wierzbie, Zakład Działalności Pomocniczej w Warszawie, Zakład Doświadczalny w Kórniku.

wynikające z umów i protokołów do umów o współpracy PAN z zagranicznymi akademiami nauk i organizacjami równorzędnymi, składki do organizacji międzynarodowych, program „Wizyty studyjne w PAN”), działalność Międzynarodowego Instytutu Biologii Molekularnej i Komórkowej (na bieżącą eksploatację budynków oraz koszty utrzymania administracji i obsługi technicznej) – rozdział 73095 – 30 044 tys. zł, tj. na poziomie wyższym od wykonania w 2020 r. o 1979,2 tys. zł.

Wielkość dotacji celowych po zmianach wynosiła 4586,1 tys. zł. Zrealizowane wydatki wyniosły 2534,5 tys. zł. Środki wydatkowano na: budowę magazynu książek w przyziemiach Pałacu Działyńskich wraz z nadzorami i przebudowę ogrodzenia przy Pałacu Działyńskich, wykonanie izolacji przeciwwilgociowej murów i ścian piwnic budynku Pałacu w Jabłonie, kontynuację robót budowlanych (III etap) wraz z nadzorem inwestorskim i aktualizacją dokumentacji budowlano-wykonawczej, zakup księgozbioru Kazimierza Sabbata, zakup systemu zabezpieczającego ruch sieciowy w zakresie serwerów stron internetowych, zakup serwerów kastowych oraz systemu wideokonferencyjnego, zakup macierzy dyskowej i drukarek kodów kreskowych, finansowanie zadań związanych z kształceniem w szkołach doktorskich prowadzonych i współprowadzonych przez instytuty PAN.

Ogółem w rozdziale 73095, dotacje podmiotowe i celowe zostały zrealizowane na kwotę 30 993 tys. zł, co stanowiło 93,6% planu po zmianach i jednocześnie 35% zrealizowanych wydatków w części 67.

U dysponenta części 67 – Polska Akademia Nauk kontrolą objęto 38,1% zrealizowanych wydatków na dotacje celowe i podmiotowe w łącznej wysokości 34 986,1 tys. zł¹²⁶. Dysponent części 67 przekazywał środki w wysokości zgodnej z planem i terminowo.

Zobowiązania w części 67 na koniec 2021 r. nie wystąpiły.

W 2021 r. w PAN przeciętne zatrudnienie wyniosło 663 osoby i było o sześć osób niższe niż przeciętne zatrudnienie w 2020 r. Na wynagrodzenia w PAN wydatkowano łącznie 43 987,1 tys. zł, tj. o 1507,9 tys. zł mniej niż w 2020 r. Przeciętne wynagrodzenie w PAN w 2021 r. wyniosło 5,5 tys. zł i było o 0,2 tys. zł niższe niż w 2020 r.

Na podstawie rozporządzenia w sprawie wydatków budżetu państwa, które w 2020 r. nie wygasły z upływem roku budżetowego w części 67 przeniesiono do realizacji w 2021 r. jedno zadanie pn. „Program PASIFIC” na kwotę 1100 tys. zł. Do dnia 30 listopada 2021 r. wydatkowano łącznie 251,2 tys. zł. Niewykorzystane na realizację zadania środki w wysokości 848,8 tys. zł zostały zwrócone w dniu 6 grudnia 2021 r. do Ministerstwa Finansów.

Zgodnie z wyjaśnieniami MEiN przekazanymi do Ministerstwa Finansów w dniu 28 stycznia 2022 r. ze środków w wysokości 3339 tys. zł przeznaczonych w 2020 r. na realizację programu PASIFIC, kwota 1100 tys. zł została ujęta w wykazie wydatków, które nie wygasają z upływem 2020 r. Z sumy tej pozostały niewydatkowane w 2021 r. środki w kwocie 848,8 tys. zł. Sytuacja pandemiczna i związane z nią ograniczenia nie zmieniły się w 2021 r., w związku z tym kampania promocyjna projektu poza granicami Polski nie mogła być poprowadzona również w 2021 r. Działania promocyjne prowadzone były w formie online. Spotkania Advisory Board także odbyły się w formie zdalnej – bezkosztowo. Ze względu na ograniczenia wynikające z formy, w której przyznana została dotacja na przygotowanie systemu informatycznego wspierającego nabór wniosków i realizację stypendiów w PAN nie mogło zostać powierzone organizacji partnerskiej wpisanej do projektu – Instytutowi Chemii Bioorganicznej PAN. Wykonawca systemu został wybrany w procedurze przetargowej, ale w odróżnieniu od partnera projektu jego zadania polegały wyłącznie na wykonaniu systemu, podczas gdy zadania ICHB PAN obejmowały również utworzenie koncepcji systemu. Komisja Europejska nie wyraziła zgody na przekwalifikowanie środków z oszczędności z zakupu systemu na zakup dodatkowych usług analitycznych wspierających jego budowę. Dlatego też środki te nie zostały wykorzystane. Pomimo tego, zadanie zostało wykonane – wszelkie prace analityczne dotyczące systemu, jego odbiory i testowanie poprowadził zespół w Kancelarii PAN. System został odebrany w październiku 2021 r.

W 2021 r. do Ministra Finansów zwrócono się o umieszczenie w wykazie wydatków niewygasających z upływem roku budżetowego 2021 kwoty 2188 tys. zł, z tego na realizację „Programu PASIFIC” (188 tys. zł) oraz „Cyfryzację procesów *back-office* – Zintegrowany System Informatyczny PAN”

¹²⁶ Badaniem objęto: umowę na dotację celową na finansowanie lub dofinansowanie kosztów realizacji inwestycji i zakupów inwestycyjnych innych jednostek sektora finansów publicznych oraz finansowanie lub dofinansowanie zadań inwestycyjnych obiektów zabytkowych jednostkom zaliczanym do sektora finansów publicznych (4514,1 tys. zł); umowę na dotację celową dla pozostałych jednostek zaliczanych do sektora finansów publicznych (72 tys. zł) oraz dotację podmiotową dla pozostałych jednostek sektora finansów publicznych (30 400 tys. zł).

(2000 tys. zł). Przyczyną wnioskowania o środki niewygasające w ramach Programu PASIFIC były ograniczenia wynikające z pandemii uniemożliwiającej realizację kampanii promującej projekt poza granicami Polski, organizację stacjonarnych szkoleń, warsztatów, udział w konferencjach i targach, dostosowanie pomieszczeń do prowadzenia zdalnych konkursów, konferencji, a w odniesieniu do drugiego zadania opóźnienia w realizacji jego poszczególnych etapów.

Na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 21 grudnia 2021 r. w sprawie wydatków budżetu państwa, które w 2021 r. nie wygasają z upływem roku budżetowego, do dnia 30 listopada 2022 r. w części 67 mogą być realizowane ww. dwa zadania. Do 31 stycznia 2022 r. wydatkowano 50 tys. zł z tych środków.

W planie budżetu zadaniowego w układzie funkcji, zadań, podzadań, celów oraz mierników na podstawie ustawy budżetowej na 2021 r. część 67 – PAN w funkcji 10. „Szkolnictwo wyższe i nauka” wskazane zostało zadanie 10.1. „Zarządzanie systemem szkolnictwa wyższego i nauki”, któremu zostały przypisane dwa cele, tj. „Podniesienie poziomu wyników badań naukowych” i „Zapewnienie dostępu do edukacji na poziomie wyższym” oraz zadanie 11.4.W „Gotowość struktur administracyjno-gospodarczych kraju do obrony państwa”.

Do monitorowania stopnia realizacji celu „Podniesienie poziomu wyników badań naukowych” wykorzystano miernik: „Liczba artykułów naukowych z polskimi afiliacjami, które zostały opublikowane w danym roku budżetowym, odnotowanych w bazie bibliograficznej Scopus (szt.)”. Wartość wykonania miernika w 2021 r. zaplanowano na poziomie 37 700, zaś faktycznie wyniósł 47 883.

Do monitorowania stopnia realizacji celu „Zapewnienie dostępu do edukacji na poziomie wyższym” wykorzystano dwa mierniki: „Udział osób z wyższym wykształceniem w liczbie osób w społeczeństwie polskim w grupie wiekowej 30–34 lata (w %)” – wartość wykonania miernika w 2021 r. zaplanowano na poziomie 47,5%, zaś faktycznie wyniósł 47% oraz „Odsetek studentów – cudzoziemców studiujących na polskich uczelniach (%)” – wartość wykonania miernika w 2021 r. zaplanowano na poziomie 7,5%, zaś faktycznie wyniósł 7,19%.

W ramach zadania 11.4.W „Gotowość struktur administracyjno-gospodarczych kraju do obrony państwa” w poddziałaniu 11.4.2.4.1. „Szkolenie obronne administracji publicznej i przedsiębiorców” zaplanowano kwotę 5 tys. zł. Środki na ten cel nie zostały wydatkowane.

5.3. SPRAWOZDAWCZOŚĆ

Kontrolą objęto prawidłowość sporządzania rocznych sprawozdań za 2021 r. przez dysponenta części 67 – Polska Akademia Nauk:

- o stanie środków na rachunkach bankowych państwowych jednostek budżetowych (Rb-23),
- z wykonania planu dochodów budżetowych (Rb-27),
- z wykonania planu wydatków budżetu państwa (Rb-28),
- z wykonania wydatków budżetu państwa oraz budżetu środków europejskich w układzie zadaniowym (Rb-BZ1).

6. USTALENIA INNYCH KONTROLI

Najwyższa Izba Kontroli przeprowadziła w Państwowej Komisji do Spraw Poświadczania Znajomości Języka Polskiego jako Obcego oraz w Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej kontrolę problemową pn. *Egzaminy poświadczające znajomość języka polskiego (I/21/003/KNO)*, którą objęto lata 2019–2022 (do 10 stycznia).

Państwowa Komisja do Spraw Poświadczania Znajomości Języka Polskiego jako Obcego nie w pełni prawidłowo koordynowała i nadzorowała funkcjonowanie systemu poświadczania znajomości języka polskiego. Komisja nie gromadziła danych dotyczących liczby osób chętnych do przystąpienia do egzaminu z języka polskiego jako obcego, co – zdaniem NIK – nie pozwalało na liczbowe oszacowanie potrzeb tego systemu. Niemniej jednak, biorąc pod uwagę limit miejsc na egzamin, a także jego szybkie wyczerpywanie się (10–15 minut po rozpoczęciu rejestracji), system ten nie był adekwatny do potrzeb. Na dysfunkcjonalność systemu wskazywała również Komisja, zwracając się do ministra właściwego do spraw nauki i szkolnictwa wyższego z propozycjami zmian systemowych.

W kontrolowanym okresie¹²⁷ Komisja wydała 19 477 certyfikatów poświadczających znajomość języka polskiego jako obcego po zdaniu egzaminu oraz 738 certyfikatów (do 13 grudnia 2021 r.) bez konieczności zdawania egzaminu. Wydając certyfikaty, Komisja posługiwała się – ze względu na brak własnej pieczęci – okrągłą pieczęcią Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej, co było działaniem nieprawidłowym. Zgodnie z art. 11a. ust. 2 ustawy z dnia 7 października 1999 r. o języku polskim¹²⁸, urzędowym poświadczaniem znajomości języka polskiego jako obcego jest certyfikat wydawany przez Państwową Komisję do Spraw Poświadczania Znajomości Języka Polskiego jako Obcego i tym samym na certyfikacie powinna widnieć pieczęć tej Komisji.

Komisja w prawidłowy sposób opiniowała wnioski podmiotów ubiegających się o prawo do organizacji i przeprowadzania egzaminów z języka polskiego jako obcego. W latach 2019–2021 Komisja wyraziła pozytywną opinię wobec 49 podmiotów oraz negatywną opinię wobec sześciu podmiotów. W przypadku jednego podmiotu Komisja wystąpiła z wnioskiem o cofnięcie uprawnień do organizowania egzaminów ze względu na niezapewnienie właściwego składu komisji egzaminacyjnej oraz niepoddanie się wizytacji.

Komisja prawidłowo ustalała harmonogram sesji egzaminacyjnych. W latach 2019–2020 przeprowadzono po trzy sesje egzaminacyjne, a w 2021 r. w związku z rosnącym zainteresowaniem egzaminami zorganizowano cztery sesje. Po każdej sesji egzaminacyjnej Komisja w prawidłowy sposób przeprowadzała badania prawidłowości oceny prac egzaminacyjnych dokonanej przez członków komisji egzaminacyjnych. Badaniem obejmowano co najmniej 20% prac egzaminacyjnych wybranych losowo spośród prac egzaminacyjnych przekazanych przez podmiot uprawniony wraz z protokołem egzaminu. W okresie objętym kontrolą (do 21 sierpnia 2021 r.) badaniu poddano łącznie 4660 prac egzaminacyjnych, co stanowiło 23,9% wszystkich prac ocenionych pozytywnie.

Komisja nierzetelnie natomiast organizowała szkolenia dla kandydatów ubiegających się o wpis na listę egzaminatorów, o której mowa w art. 11f ust. 1 ustawy o języku polskim. W szczególności Komisja nie uregulowała szczegółowych warunków (zasad) ukończenia szkolenia dla kandydatów ubiegających się o wpis na listę egzaminatorów. Brak uregulowań w tym zakresie powodował, że niemal połowa uczestników szkoleń – pomimo jego ukończenia – nie uzyskała wpisu na listę egzaminatorów i tym samym nie mogła pełnić funkcji przewodniczącego komisji egzaminacyjnej. Zdaniem NIK sytuacja ta wymaga odpowiedniego uregulowania, ponieważ zwiększa ryzyko ograniczonej dostępności egzaminów.

Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły również przypadków nierzetelnego prowadzenia dokumentacji z prac Komisji.

Wydatki na obsługę i funkcjonowanie Komisji w latach 2019–2021 wyniosły łącznie 2075,4 tys. zł (726,7 tys. zł w 2019 r., 703,2 tys. zł w 2020 r. oraz 645,5 tys. zł w 2021 r.). Środki pochodziły z dotacji podmiotowej przekazywanej do Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej przez ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki.

NIK zauważa natomiast, że Komisja dostrzegała rosnące zainteresowanie urzędowym poświadczaniem znajomości języka polskiego i zwracała się w okresie objętym kontrolą

¹²⁷ Dane za lata 2019–2021 (według stanu na dzień 21 listopada).

¹²⁸ Dz. U. z 2021 r. poz. 672. Dalej: ustawa o języku polskim.

do właściwego ministra z propozycjami zmian systemowych. Dla przykładu: w piśmie do Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z 4 lutego 2020 r. Przewodniczący Komisji wskazał na dysfunkcjonalność obecnego systemu poświadczania znajomości języka polskiego jako obcego oraz zasygnalizował, że w obecnym stanie prawno-organizacyjnym nie gwarantuje on prawidłowego funkcjonowania, w tym zapewnienia odpowiednich standardów jakościowych.

Narodowa Agencja Wymiany Akademickiej prawidłowo realizowała zadania w zakresie obsługi administracyjnej i finansowej Państwowej Komisji do Spraw Poświadczania Znajomości Języka Polskiego Jako Obcego¹²⁹, z wyłączeniem kwestii stosowania własnej pieczęci urzędowej do stemplowania certyfikatów poświadczających znajomość języka polskiego. Agencja prawidłowo przygotowywała posiedzenia Komisji, obsługiwała rachunek bankowy, administrowała stroną internetową Komisji, przekazywała zestawy zadań egzaminacyjnych podmiotom uprawnionym oraz archiwizowała przekazywane przez te podmioty dokumenty.

Agencja, jako podmiot odpowiedzialny za techniczną obsługę procesu certyfikacji, drukowała certyfikaty poświadczające znajomość języka polskiego jako obcego, a następnie opatrywała je swoją pieczęcią urzędową, co było działaniem nieprawidłowym. Zgodnie z art. 11a. ust. 2 ustawy z dnia 7 października 1999 r. o języku polskim¹³⁰, urzędowym poświadczeniem znajomości języka polskiego jako obcego jest certyfikat wydawany przez Państwową Komisję do Spraw Poświadczania Znajomości Języka Polskiego jako Obcego i tym samym na certyfikacie powinna widnieć pieczęć tej Komisji.

Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę, że choć liczba zdających egzamin wzrosła ponad siedmiokrotnie (z ok. 1111 w 2016 r. do 8714 w 2021 r.), to liczba pracowników NAWA obsługujących ten proces pozostała na niezmiennym poziomie (trzy osoby). Sytuacja ta – zdaniem NIK – stwarza ryzyko niesprawnej obsługi systemu certyfikacji znajomości języka polskiego jako obcego, szczególnie w przypadku braku wdrożenia nowych rozwiązań informatycznych.

NAWA podjęła działania, aby usprawnić proces obsługi egzaminów realizowany w ramach systemu informatycznego pn. *System Certyfikacji Języka Polskiego jako Obcego*. W związku z problemami technicznymi związanymi z obsługą tego systemu, Agencja wystąpiła o stworzenie nowego systemu, który pozwoli przeprowadzać egzaminy również w trybie online. Ministerstwo Edukacji i Nauki przychyliając się do prośby Agencji przekazało w 2021 r. łącznie 1,8 mln zł na zamówienie systemu i jego pilotaż. NAWA w dniu 15 grudnia 2021 r. przekazała do MEiN opis koncepcji systemu do obsługi egzaminów certyfikacyjnych z języka polskiego jako obcego w formule online wraz z prośbą o zwiększenie etatów w obszarze certyfikacji. Do dnia zakończenia kontroli NAWA nie uzyskała od Ministerstwa informacji na temat dalszych działań planowanych do podjęcia w związku z zakupem systemu.

W okresie objętym kontrolą NAWA poniosła wydatki na obsługę i funkcjonowanie Państwowej Komisji do Spraw Poświadczania Znajomości Języka Polskiego jako Obcego Komisji w łącznej wysokości 2075 tys. zł, co stanowiło 0,05% środków dotacji podmiotowej otrzymanej od ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki z części 28 budżetu państwa – Szkolnictwo wyższe i nauka. Natomiast łączna wartość środków finansowych przekazanych przez NAWA do budżetu państwa w części 28 z tytułu poświadczania znajomości języka polskiego jako obcego wyniosła 5589,8 tys. zł.

W związku z ustaleniami kontroli, a w szczególności stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli wnioskuje do:

Przewodniczącego Państwowej Komisji do Spraw Poświadczania Znajomości Języka Polskiego jako Obcego o:

- podjęcie działań zmierzających do uzyskania przez Komisję pieczęci w celu urzędowego potwierdzenia wydawanych certyfikatów;
- opracowanie i przyjęcie regulaminu organizacji szkoleń dla kandydatów na przewodniczących komisji egzaminacyjnych;
- rzetelne prowadzenie dokumentacji z prac Komisji,

Dyrektora NAWA o:

- podjęcie działań w celu wytworzenia i dostarczenia stosownej pieczęci dla Państwowej Komisji Poświadczającej Znajomość Języka Polskiego jako Obcego.

¹²⁹ Dalej PKdsPZJPjO lub Komisja.

¹³⁰ Dz. U. z 2021 r. poz. 672. Dalej: ustawa o języku polskim.

W ramach kontroli wykonania budżetu państwa za rok 2021 r. skierowano do Ministra Edukacji i Nauki zapytanie dotyczące podjęcia w 2022 r. działań prawno-organizacyjnych, umożliwiających pełne użytkowanie przygotowanego w 2021 r. Systemu Certyfikacji Języka Polskiego jako Obcego.

Z uzyskanej odpowiedzi wynika, że koncepcja organizacji systemu obsługi egzaminów certyfikowanych z języka polskiego jako obcego w formule *on-line* była przedmiotem analizy pod kątem zgodności przygotowanego systemu informatycznego z obecnym stanem prawnym, a także oceny zakresu zmian prawnych niezbędnych do implementacji rozwiązań w niej zawartych. Z uwagi na prace nad nowelizacją ustawy o języku polskim oraz zakładaną diametralną zmianę systemu, w ocenie MEiN, szybkie wdrożenie przygotowanego systemu nie jest możliwe.

7. INFORMACJE DODATKOWE

Wystąpienie pokontrolne do Ministra Edukacji i Nauki skierowano w dniu 12 kwietnia 2022 r.

Minister Edukacji i Nauki w dniu 4 maja 2022 r. zgłosił zastrzeżenie do wystąpienia pokontrolnego z 12 kwietnia 2022 r. W podjętej w dniu 25 maja 2022 r. uchwale nr 25/2022 Kolegium Najwyższej Izby Kontroli oddaliło zastrzeżenie zgłoszone przez Ministra.

W wystąpieniu pokontrolnym Najwyższa Izba Kontroli skierowała do Ministra Edukacji i Nauki następujące wnioski:

- 1) sporządzanie wniosków zakupowych, zgodnie z wewnętrznymi regulacjami;
- 2) zwiększenie nadzoru nad procesem rozliczania dotacji przez MEiN w celu zachowania terminów przewidzianych przepisami ustawy o finansach publicznych oraz umowami, a także ujednoczenie zapisów umów dotacyjnych w szczególności w zakresie przedstawiania rozliczenia przez dotowanego i jego zatwierdzania przez Ministra;
- 3) podjęcie niezbędnych działań zarządczych ukierunkowanych na niedopuszczenie do nierzetelnego sporządzania sprawozdania Rb-N;
- 4) wprowadzenie jednolitych zasad (polityki) rachunkowości dla Ministerstwa Edukacji i Nauki zgodnych z wymogami ustawy o rachunkowości w zakresie opisu systemu ksiąg rachunkowych i systemu informatycznego;
- 5) opracowanie nowych zasad obiegu i kontroli dokumentów w zakresie obsługi finansowo-księgowej.

8. ZAŁĄCZNIKI

8.1. KALKULACJA OCENY OGÓLNEJ W CZĘŚCI 28 – SZKOLNICTWO WYŻSZE I NAUKA, W CZĘŚCI 30 – OŚWIATA I WYCHOWANIE ORAZ W CZĘŚCI 67 – POLSKA AKADEMIA NAUK

CZĘŚĆ 28 – SZKOLNICTWO WYŻSZE I NAUKA

Oceny wykonania budżetu w części 28 – Szkolnictwo wyższe i nauka dokonano stosując kryteria¹³¹ oparte na wskaźnikach wartościowych opracowanych przez NIK i opublikowanych w Analizie wykonania budżetu państwa i założeń polityki pieniężnej w 2021 roku¹³².

Dochody (D):	210 581,1 tys. zł
Wydatki (W) ¹³³ :	28 002 111,5 tys. zł

W części 28, zgodnie z założeniami do kontroli wykonania budżetu państwa, nie badano dochodów i nie dokonywano oceny cząstkowej dla dochodów, stąd przy ustalaniu wartości G nie uwzględnia się kwoty dochodów.

Waga wydatków w łącznej kwocie	($Ww = W : G$) 1
Ocena cząstkowa wydatków:	(4) pozytywna

Ocena cząstkowa wydatków została obniżona o 1 punkt ze względu na niezatwierdzenie w terminie rozliczenia czterech dotacji.

Opinia o sprawozdaniach:	pozytywna
Ocena ogólna:	(5) pozytywna

CZĘŚĆ 30 – OŚWIATA I WYCHOWANIE

Oceny wykonania budżetu w części 30 – Oświata i wychowanie dokonano stosując kryteria oparte na wskaźnikach wartościowych opracowanych przez NIK i opublikowanych w Analizie wykonania budżetu państwa i założeń polityki pieniężnej w 2021 roku.

Dochody (D):	8 458,8 tys. zł
Wydatki (W) ¹³⁴ :	825 476,4 tys. zł

W części 30, zgodnie z założeniami do kontroli wykonania budżetu państwa, nie badano dochodów i nie dokonywano oceny cząstkowej dla dochodów, stąd przy ustalaniu wartości G nie uwzględnia się kwoty dochodów.

Waga wydatków w łącznej kwocie	($Ww = W : G$) 1
Nieprawidłowości w wydatkach (Ow):	brak

Ocena cząstkowa wydatków:	(5) pozytywna
Opinia o sprawozdaniach:	pozytywna

Ocena ogólna:	(5) pozytywna
----------------------	----------------------

¹³¹ <http://www.nik.gov.pl/kontrole/standardy-kontroli-nik/>

¹³² Porównaj: <http://www.nik.gov.pl/kontrole/analiza-budzetu-panstwa/>.

¹³³ Łącznie z wydatkami budżetu środków europejskich oraz wydatkami, które nie wygasły z upływem roku.

¹³⁴ Łącznie z wydatkami budżetu środków europejskich oraz wydatkami, które nie wygasły z upływem roku.

CZĘŚĆ 67 – POLSKA AKADEMIA NAUK

Oceny wykonania budżetu w części 67 – Polska Akademia Nauk dokonano stosując kryteria oparte na wskaźnikach wartościowych opracowanych przez NIK i opublikowanych w Analizie wykonania budżetu państwa i założeń polityki pieniężnej w 2021 roku.

Dochody (D):	42,9 tys. zł
Wydatki (W) ¹³⁵ :	90 768,3 tys. zł

W części 67, zgodnie z założeniami do kontroli wykonania budżetu państwa, nie badano dochodów i nie dokonywano oceny częściowej dla dochodów, stąd przy ustalaniu wartości G nie uwzględnia się kwoty dochodów.

Waga wydatków w łącznej kwocie	($Ww = W : G$) 1
Nieprawidłowości w wydatkach (Ow):	brak
Ocena częściowa wydatków:	(5) pozytywna
Opinia o sprawozdaniach:	pozytywna
Ocena ogólna:	(5) pozytywna

¹³⁵ Łącznie z wydatkami, które nie wygasły z upływem roku.

8.2. DOCHODY BUDŻETU PAŃSTWA W CZĘŚCI 28 – SZKOLNICTWO WYŻSZE I NAUKA, W CZĘŚCI 30 – OŚWIATA I WYCHOWANIE ORAZ CZĘŚCI 67 – POLSKA AKADEMIA NAUK

CZĘŚĆ 28 – SZKOLNICTWO WYŻSZE I NAUKA

Lp.	Wyszczególnienie	2020	2021		5:3	5:4
		Wykonanie	Ustawa ¹⁾	Wykonanie		
		tys. zł			%	
1	2	3	4	5	6	7
Ogółem, w tym:		114 179,4	32 650,0	210 581,1	184,4	645,0
1.	Dział 730 – Szkolnictwo wyższe i nauka	106 703 110,6	32 100,0	165 901,0	155,5	516,8
1.1.	Rozdział 73007 – Współpraca z zagranicą	5 872,2	3 000,0	10 201,0	173,7	340,0
1.2.	Rozdział 73008 – Narodowe Centrum Badań i Rozwoju	35 181,8	13 900,0	70 619,2	200,7	508,1
1.3.	Rozdział 73009 – Narodowe Centrum Nauki	29 426,3	8 000,0	41 616,7	141,4	520,2
1.4.	Rozdział 73013 – Działalność w zakresie umiędzynarodowienia nauki i szkolnictwa wyższego (NAWA)	3 159,3	1 700,0	8 314,1	263,2	489,1
1.5.	Rozdział 73014 – Działalność dydaktyczna i badawcza	21 367,4	1 000,0	9 442,9	44,2	944,3
1.6.	Rozdział 73016 – Pomoc materialna dla studentów i doktorantów	1 118,5	300,0	8 923,8	797,8	2 974,6
1.7.	Rozdział 73018 – Programy i przedsięwzięcia ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego	7 973,2	3 000,0	8 331,3	104,5	277,7
1.8.	Rozdział 73019 – Działalność podmiotów funkcjonujących w obszarze nauk i szkolnictwa wyższego	19,6	0,0	6 653,1	33 944,4	-
1.9.	Rozdział 73020 – Działalność Sieci Badawczej Łukasiewicz	1 927,4	700,0	635,5	33,0	90,8
1.10.	Rozdział 73079 – Pomoc zagraniczna	3,00	0,0	277,9	9 263,3	-
1.11.	Rozdział 73090 – Rozliczenia środków widencjonowanych do 2018 r. w działach 730 – Nauka i 803 – Szkolnictwo wyższe	129,8	300,0	27,5	21,2	9,2
1.12.	Rozdział 73095 – Pozostała działalność	524,8	200,0	858,0	163,5	429,0
2.	Dział 750 – Administracja publiczna	139,5	50,0	56,5	40,5	113,0
2.1.	Rozdział 75001 – Administracja publiczna	139,5	50,0	56,5	40,5	113,0
3.	Dział 752 – Obrona narodowa	7 331,7	500,0	44 620,3	608,6	8 924,1
3.1.	75221 – Projekty badawcze i celowe w dziedzinie obronności	7 331,7	500,0	44 620,3	608,6	8 924,1
4.	Dział 851 – Ochrona zdrowia	1,6	0,0	0,0	0,0	-

4.1.	Rozdział 85156 – Składki na ubezpieczenie zdrowotne oraz świadczenia dla osób nieobjętych obowiązkiem ubezpieczenia zdrowotnego	1,6	0,0	0,0	0,0	-
4.	Dział 921 – Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	3,5	0,0	3,5	1 750,0	-
4.1.	Rozdział 92118 – Muzea	3,5	0,0	3,5	1 750,0	-

Opracowanie własne na podstawie danych z rocznego sprawozdania Rb-27 z wykonania planu dochodów budżetowych zweryfikowanych przez NIK.

¹⁾ Ustawa budżetowa na rok 2021 z dnia 20 stycznia 2021 r. (Dz. U. poz. 190, ze zm.).

CZĘŚĆ 30 – OŚWIATA I WYCHOWANIE

Lp.	Wyszczególnienie	2020	2021		5:3	5:4
		Wykonanie	Ustawa ¹⁾	Wykonanie		
		tys. zł			%	
1	2	3	4	5	6	7
Ogółem część 30 – Oświata i wychowanie, w tym:		7 169,4	7 732,0	8 458,8	118,0	109,4
1.	Dział 750 – Administracja publiczna	79,6	151,0	94,6	118,8	62,7
1.1.	Rozdział 75001 – Urzędy naczelnych i centralnych organów administracji rządowej	79,6	151,0	94,6	118,8	62,7
2.	Dział 801 – Oświata i wychowanie	7 089,8	7 581,0	8 364,2	118,0	110,3
2.1.	Rozdział 80135 – Szkolnic-two polskie za granicą	99,2	90,0	90,7	91,43	100,8
2.2.	Rozdział 80143 – Jednostki pomocnicze szkolnictwa	43,2	11,0	11,2	26,0	102,0
2.3.	Rozdział 80145 – Komisje egzaminacyjne	4 969,8	4 549,0	6 053,2	121,8	133,1
2.4.	Rozdział 80146 – Doksztalcanie i doskonalenie nauczycieli	130,8	228,0	478,9	366,1	210,0
2.5.	Rozdział 80153 – Zapewnienie uczniom prawa do bezpłatnego dostępu do podręczników, materiałów edukacyjnych lub materiałów ćwiczeniowych	1,0	0,0	0,0	0,0	-
2.6.	Rozdział 80180 – Działalność badawczo-rozwojowa	2,2	5,0	10,8	490,9	216,0
2.7.	Rozdział 80195 – Pozostała działalność	1 844,6	2 698,0	1 719,4	93,2	63,7
3.	Dział 851 – Ochrona zdrowia	0,002	0,0	0,0	0,0	-
3.1.	Rozdział 85195 – Pozostała działalność	0,002	0,0	0,0	0,0	-
4.	Dział 854 – Edukacyjna opieka wychowawcza	0,02	0,0	0,0	0,0	-
4.1.	Rozdział 85412 – Kolonie i obozy oraz inne formy wypoczynku dzieci i młodzieży szkolnej, a także szkolenia młodzieży	0,005	0,0	0,0	0,0	-
4.2.	Rozdział 85413 – Kolonie i obozy dla młodzieży polonijnej w kraju	0,017	0,0	0,0	0,0	-

Opracowanie własne na podstawie danych z rocznego sprawozdania Rb-27 z wykonania planu dochodów budżetowych zweryfikowanych przez NIK.

¹⁾ Ustawa budżetowa na rok 2021 z dnia 20 stycznia 2021 r. (Dz. U. poz. 190, ze zm.).

CZĘŚĆ 67 – POLSKA AKADEMIA NAUK

Lp.	Wyszczególnienie	2020	2021		5:3	5:4
		Wykonanie	Ustawa ¹⁾	Wykonanie		
		tys. zł			%	
1	2	3	4	5	6	7
Ogółem część 67 – Polska Akademia Nauk		151,7	-	42,9	28,3	-
1.	Dział 730 – Szkolnictwo wyższe i nauka	151,7	-	42,9	28,3	-
1.1.	Rozdział 73010 – Działalność organów i korporacji uczonych Polskiej Akademii Nauk		-			-
1.2.	Rozdział 73011 – Działalność pomocniczych jednostek naukowych i innych jednostek organizacyjnych Polskiej Akademii Nauk		-			-
1.3.	Rozdział 73095 – Pozostała działalność		-			-

Opracowanie własne na podstawie danych z rocznego sprawozdania Rb-27 z wykonania planu dochodów budżetowych zweryfikowanych przez NIK.

²⁾ Ustawa budżetowa na rok 2021 z dnia 20 stycznia 2021 r. (Dz. U. poz. 190, ze zm.).

8.3. WYDATKI BUDŻETU PAŃSTWA W CZĘŚCI 28 – SZKOLNICTWO WYŻSZE I NAUKA, W CZĘŚCI 30 – OŚWIATA I WYCHOWANIE ORAZ W CZĘŚCI 67 – POLSKA AKADEMIA NAUK

CZĘŚĆ 28 – SZKOLNICTWO WYŻSZE I NAUKA

Lp.	Wyszczególnienie	2020	2021				6:3	6:4	6:5
		Wykonanie ¹⁾	Ustawa ²⁾	Budżet po zmianach	Wykonanie ³⁾	w tym niewygasające			
		tys. zł							
1	2	3	4	5	6	6a	7	8	9
Ogółem, w tym:		21 985 435	21 738 172,0	23 487 373,0	23 297 008,3	65 449,1	106,0	107,2	99,2
1.	Dział 730 Szkolnictwo wyższe i nauka	21 789 010	21 464 527,0	23 211 168,2	23 034 423,9	64 212,2	105,7	107,3	99,2
1.1.	rozdział 73007 – Współpraca z zagranicą	506 264,5	572 740,0	502 398,7	494 095,8	-	97,6	86,3	98,3
1.2.	Rozdział 73008 – Narodowe Centrum Badań i Rozwoju	1 055 611,4	1 150 921,0	1 189 107,0	1 150 700,4	1 565,6	109,0	100,0	96,8
1.3.	Rozdział 73009 – Narodowe Centrum Nauki	1 270 026,7	1 281 000,0	1 306 100,0	1 301 128,7	-	102,4	101,6	99,6
1.4.	rozdział 73013 – Działalność w zakresie umiędzynarodowienia nauki i szkolnictwa wyższego (NAWA)	125 311,4	120 000,0	138 932,5	138 648,6	-	110,6	115,5	99,8
1.5.	Rozdział 73014 – Działalność dydaktyczna i badawcza	16 401 539,0	16 112 926,0	17 568 453,1	17 510 787,5	44 584,6	106,8	108,7	99,7
1.6.	Rozdział 73016 – Pomoc materialna dla studentów i doktorantów	1 688 633,8	1 474 601,0	1 494 051,7	1 487 944,9	1 115,0	88,1	100,9	99,6
1.7.	Rozdział 73017 – Fundusz Kredytów Studenckich	8 446,2	14 000,0	4 000,0	3 749,4	-	44,4	26,8	93,7
1.8.	Rozdział 73018 – Programy i przedsięwzięcia ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego	281 142,5	297 203,0	350 052,8	323 476,4	-	115,1	108,8	92,4
1.9.	Rozdział 73019 – Działalność podmiotów funkcjonujących w obszarze szkolnictwa wyższego i nauki	19 506,1	23 250,0	23 210,4	22 785,3	-	116,8	98,0	98,2

1.10	Rozdział 73020 – Działalność sieci badawczej Łukasiewicz	307 236,6	272 500,0	414 949,3	414 645,9	2 614,6	135,0	152,2	99,9
1.11	Rozdział 73079 – Pomoc zagraniczna	17 674,2	-	17 841,0	14 807,3	-	83,8	-	83,0
1.12	Rozdział 73095 – Pozostała działalność	107 617,7	145 386,0	202 071,7	171 653,7	14 332,4	159,5	118,1	84,9
2.	Dział 750 Administracja publiczna	58 997,6	69 287,0	71 846,8	61 488,1	1 236,9	104,2	88,7	85,6
2.1.	Rozdział 75001 – Administracja publiczna	58 997,6	69 287,0	71 846,8	61 488,1	1 236,9	104,2	88,7	85,6
3.	Dział 752 Obrona narodowa	101 686,2	150 104,0	150 104,0	149 811,8	-	147,3	99,8	99,8
3.1.	Rozdział 75212 – Pozostałe wydatki obronne	28,0	104,0	104,0	21,6	-	77,1	20,8	20,8
3.2.	Rozdział 75221 – Projekty badawcze i celowe w dziedzinie obronności	101 658,2	150 000,0	150 000,0	149 790,2	-	147,3	99,9	99,9
4	Dział 851 Ochrona zdrowia	17 847,5	19 200,0	19 200,0	17 490,9	-	98,0	91,1	91,1
4.1.	Rozdział 85156 – Składki na ubezpieczenie zdrowotne oraz świadczenia dla osób nieobjętych obowiązkiem ubezpieczenia zdrowotnego	17 847,5	19 200,0	19 200,0	17 490,9	-	98,0	91,1	91,1
5.	Dział 921 Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	17 893,6	35 054,0	35 054,0	33 793,6	-	188,9	96,4	96,4
5.1.	Rozdział 92114 – Pozostałe instytucje kultury	15 471,8	27 203,0	27 203,0	26 196,6	-	169,3	96,3	96,3
5.2.	Rozdział 92118 – Muzea	2 421,8	7 851,0	7 851,0	7 597,0	-	313,7	96,8	96,8

Opracowanie własne na podstawie danych z rocznego sprawozdania Rb-28 z wykonania planu wydatków budżetu państwa zweryfikowanych przez NIK.

- 1) Łącznie z wydatkami, które nie wygasły z upływem roku budżetowego (Rb-28 za rok 2020 = kol. 8 + kol. 12).
- 2) Ustawa budżetowa na rok 2021 z dnia 20 stycznia 2021 r.
- 3) W związku z wystąpieniem na koniec 2021 r. wydatków niewygasających uwzględniono je w wykonaniu w kolumnie 6 i jednocześnie w kolumnie 6a wskazano kwotę tych wydatków.

CZĘŚĆ 30 – OŚWIATA I WYCHOWANIE

Lp.	Wyszczególnienie	2020	2021			w tym:	6:3	6:4	6:5
		Wykonanie ¹⁾	Ustawa ²⁾	Budżet po zmianach	Wykonanie ³⁾	wydatki niewygasające			
		tys. zł							
1	2	3	4	5	6	6a	7	8	9
Ogółem, w tym:		497 618,5	484 571,0	659 098,8	605 527,4	60 178,0	121,7	125,0	91,9
1.	dział 150 Przetwórstwo przemysłowe	72,2	42,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.1.	rozdział 15002 – Wydawanie podręczników szkolnych i akademickich	72,2	42,0	0,0	0,0	895,6	0,0	0,0	0,0
2.	dział 750 – Administracja publiczna	42644,1	49 767,0	50 617,0	47 021,9	895,6	110,3	94,5	92,9
2.1.	rozdział 75001 – Urzędy naczelnych i centralnych organów administracji rządowej	42644,1	49 767,0	50 617,0	47 021,9	0,0	110,3	94,5	92,9
3.	dział 752 Obrona narodowa	0,0	19,0	19,0	12,2	0,0	0,0	64,2	64,2
3.1.	rozdział 75212 – Pozostałe wydatki obronne	0,0	19,0	19,0	12,2	0,0	0,0	64,2	64,2
4.	dział 754 Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpoż.	0,0	6,0	6,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
4.1.	rozdział 75421 – Zarządzanie kryzysowe	0,0	6,0	6,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
5.	dział 801 Oświata i wychowanie	438 678,1	421 449,0	593 370,6	544 036,7	59 282,4	124,0	129,1	91,7
5.1.	rozdział 80135 – Szkolnictwo polskie za granicą	50 087,0	44 814,0	51 376,5	50 588,2	0,0	101,0	112,9	98,5
5.2.	rozdział 80143 – Jednostki pomocnicze szkolnictwa	25 147,3	22 827,0	25 749,2	25 450,6	270,0	101,2	111,5	98,8
5.3.	rozdział 80145 „Komisje egzaminacyjne”	204746,2	208 965,0	212 826,2	210 005,1	1 072,0	102,6	100,5	98,7
5.4.	rozdział 80146 – Doksztalcanie i doskonalenie nauczycieli	30 732,9	54 272,0	49 773,1	40 601,0	5 340,4	132,1	74,8	81,6

5.5.	rozdział 80153 – Zapewnienie uczniom prawa do bezpłatnego dostępu do podręczników, materiałów edukacyjnych lub materiałów ćwiczeniowych	1 007,6	0,0	1 185,0	1 128,3	0,0	112,0	0,0	95,2
5.6.	rozdział 80179 – Pomoc zagraniczna	208,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
5.7.	rozdział 80180 – Działalność badawczo-rozwojowa	5 909,5	6 656,0	7 597,7	7 597,7	0,0	128,6	114,1	100,0
5.8.	rozdział 80195 – Pozostała działalność	120 839,2	83 915,0	244 862,9	208 665,8	52 600,0	172,7	248,7	85,2
6.	dział 851 Ochrona zdrowia	3 681,7	0,0	865,5	865,4	0,0	23,5	0,0	100,0
6.1.	rozdział 85195 – Pozostała działalność	3 681,7	0,0	865,5	865,4	0,0	23,5	0,0	100,0
7.	dział 853 – Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	484,9	0,0	932,7	925,1	0,0	190,8	0,0	99,2
7.1.	rozdział 85334 – Pomoc dla repatriantów	484,9	0,0	932,7	925,1	0,0	190,8	0,0	99,2
8.	dział 854 Edukacyjna opieka wychowawcza	2 006,5	2 585,0	2 585,0	1 963,1	0,0	97,8	75,9	75,9
8.1.	rozdział 85412 – Kolonie i obozy oraz inne formy wypoczynku dzieci i młodzieży szkolnej, a także szkolenia młodzieży	335,5	900,0	395,0	313,1	0,0	93,3	34,8	79,3
8.2.	rozdział 85413 – Kolonie i obozy dla młodzieży polonijnej w kraju	0,0	485,0	485,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
8.3.	rozdział 85416 – Pomoc materialna dla uczniów o charakterze motywacyjnym	1 671,0	1 200,0	1 705,0	1 650,0	0,0	98,7	137,5	96,8
9.	dział 921 Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	10 051,0	10 703,0	10 703,0	10 703,0	0,0	106,5	100,0	100,0
9.1.	dział 921 – Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	10 051,0	10 703,0	10 703,0	10 703,0	0,0	106,5	100,0	100,0

Opracowanie własne na podstawie danych z rocznego sprawozdania Rb-28 z wykonania planu wydatków budżetu państwa zweryfikowanych przez NIK.

- 1) W części 30 w 2020 r. nie wystąpiły wydatki niewygasające z upływem roku budżetowego.
- 2) Ustawa budżetowa na rok 2021 z dnia 20 stycznia 2021 r.
- 3) W związku z wystąpieniem na koniec 2021 r. wydatków niewygasających uwzględniono je w wykonaniu w kolumnie 6 i jednocześnie w kolumnie 6a wskazano kwotę tych wydatków

CZĘŚĆ 67 – POLSKA AKADEMIA NAUK

Lp.	Wyszczególnienie	2020	2021			w tym:	6:3	6:4	6:5
		Wykonanie ¹⁾	Ustawa ²⁾	Budżet po zmianach	Wykonanie ³⁾	wydatki niewygasające			
		tys. zł							
1	2	3	4	5	6	6a	7	8	9
Ogółem, w tym:		88 997,4	91 832,0	91 832,0	90 768,3	2 188,0	102,0	98,8	98,8
1.	Dział 730 - Szkolnictwo wyższe i nauka	88 997,4	91 827,0	91 827,0	90 768,3	2 188,0	102,0	98,8	98,8
1.1.	Rozdział 73010 - Działalność organów i korporacji uczonych Polskiej Akademii Nauk	15 274,4	17 419,0	16 106,0	15 711,5	0,0	102,9	90,2	97,6
1.2.	Rozdział 73011 - Działalność pomocniczych jednostek naukowych i innych jednostek organizacyjnych Polskiej Akademii Nauk	43 108,0	41 044,0	42 622,9	42 178,3	0,0	97,8	102,8	99,0
1.3.	Rozdział 73095 - Pozostała działalność	30 615,0	33 364,0	33 098,1	32 878,5	2 188	107,4	98,5	99,3
2.	Dział 752 - Obrona narodowa	0,0	5,0	5,0	0,0	0,0	-	0,0	0,0

Opracowanie własne na podstawie danych z rocznego sprawozdania Rb-28 z wykonania planu wydatków budżetu państwa zweryfikowanych przez NIK.

⁴⁾ Łącznie z wydatkami, które nie wygasły z upływem roku budżetowego (Rb-28 za rok 2020 = kol. 8 + kol. 12).

⁵⁾ Ustawa budżetowa na rok 2021 z dnia 20 stycznia 2021 r. W związku z wystąpieniem na koniec 2021 r. wydatków niewygasających uwzględniono je w wykonaniu w kolumnie 6 i jednocześnie w kolumnie 6a wskazano kwotę tych wydatków.

8.4. ZATRUDNIENIE I WYNAGRODZENIA W CZĘŚCI 28 – SZKOLNICTWO WYŻSZE I NAUKA ORAZ W CZĘŚCI 30 – OŚWIATA I WYCHOWANIE

CZĘŚĆ 28 – SZKOLNICTWO WYŻSZE I NAUKA

Lp.	Wyszczególnienie	Wykonanie 2020			Wykonanie 2021			8:5
		Przeciętne zatrudnienie wg Rb-70 ²⁾	Wynagrodzenia wg Rb-70 ¹⁾	Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto na 1 pełnozatrudnionego	Przeciętne zatrudnienie wg Rb-70 ²⁾	Wynagrodzenia wg Rb-70 ¹⁾	Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto na 1 pełnozatrudnionego	
								tys. zł
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Ogółem wg statusu zatrudnienia³⁾ w tym:		119 724	10 188 551	7 092	119 902	10 954 859	7 614	107,4
1.	Dział 730 Szkolnictwo wyższe i nauka	119 321	10 147 265	7 087	119 505	10 913 069	7 610	107,4
1.1.	Rozdział 73007 – Współpraca z zagranicą status zatrudnienia (Forma org.-praw. 050; status zatrudnienia 01)	259	28 634	9 213	360	35 975	8 328	90,4
1.2.	Rozdział 73008 – Działalność Narodowego Centrum Badań i Rozwoju (Forma org.-praw. 050; status zatrudnienia 01)	86	12 675	12 282	119	18 076	12 658	103,1
1.3.	Rozdział 73009 – Działalność Narodowego Centrum Nauki (Forma org.-praw. 050; status zatrudnienia 01)	91	11 539	10 567	91	13 018	11 921	112,8
1.4.	Rozdział 73013 – Działalność w zakresie umiędzynarodowienia nauki i szkolnictwa wyższego (NAWA) (Forma org.-praw. 050; status zatrudnienia 01)	5	1 105	18 417	8	1 386	14 437	78,4
1.5.	Rozdział 73014 – Działalność dydaktyczna i badawcza (Forma org.-praw. 050; status zatrudnienia 01)	118 005	10 010 601	7 069	118 107	10 755 663	7 589	107,4

1.6.	Rozdział 73014 – Działalność dydaktyczna i badawcza (Forma org.-praw. 050; status zatrudnienia 01)	1	31	2 583	-	-	-	-
1.7.	Rozdział 73016 – Pomoc materialna dla studentów i doktorantów (Forma org.-praw. 050; status zatrudnienia 01)	152	6 184	3 390	96	5 870	5 095	150,3
1.8.	Rozdział 73018 – Programy i przedsięwzięcia ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego (Forma org.-praw. 050; status zatrudnienia 01)	11	1 945	14 735	12	3 969	27 562	187,1
1.9.	Rozdział 73019 – Działalność podmiotów funkcjonujących w obszarze nauki i szkolnictwa wyższego (Forma org.-praw. 050; status zatrudnienia 01)	36	3 344	7 741	35	3 118	7 424	95,9
1.10	Rozdział 73019 – Działalność podmiotów funkcjonujących w obszarze nauki i szkolnictwa wyższego (Forma org.-praw. 020; status zatrudnienia 01.	40	3 248	6 767	40	3 401	7 085	104,7
1.11	Rozdział 73095 – Pozostała działalność (Forma org.-praw. 050; status zatrudnienia 01)	635	67 959	8 918	637	72 593	9 497	106,5
2.	Dział 853 – Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	1	51	4 250	1	54	4 500	105,9
2.1.	Rozdział 85326 – Solidarnościowy Fundusz Wsparcia Osób Niepełnosprawnych (Forma org.-praw. 050; status zatrudnienia 01)	1	51	4 250	1	54	4 500	105,9

3.	Dział 750 – Administracja publiczna rozdział 75001 - Urzędy naczelných i centralnych organów administracji rządowej	402	41 234	8 548	396	41 736	8 783	102,7
3.1.	01 – osoby nieobjęte mnożnikowym systemem wynagrodzeń Status zatrudnienia 01	45	3 576	6 622	61	4 747	6 485	97,9
3.2.	02 – osoby zajmujące kierownicze stanowiska państwowe Status zatrudnienia 02	4	698	14 542	4	655	13 646	93,8
3.3.	03 – członkowie korpusu służby cywilnej Status zatrudnienia 03	353	36 960	8 725	331	36 334	9 148	104,8

Opracowanie własne na podstawie danych z rocznego sprawozdania Rb-70 o zatrudnieniu i wynagrodzeniach, zweryfikowanego przez NIK.

- 1) Zgodnie z załącznikiem nr 34 do rozporządzenia Ministra Rozwoju i Finansów w sprawie sprawozdawczości budżetowej, w sprawozdaniu Rb-70 wykazuje się wysokość wynagrodzeń osobowych, dodatkowe wynagrodzenie roczne, uposażenia żołnierzy zawodowych i funkcjonariuszy oraz dodatkowe uposażenia roczne żołnierzy zawodowych i nagrody roczne funkcjonariuszy (§ 401–405 oraz § 406 dla funkcjonariuszy Służby Celno-Skarbowej, a dla żołnierzy zawodowych i funkcjonariuszy tylko w zakresie dotyczącym nagród i zapomóg i § 407 klasyfikacji budżetowej).
- 2) W przeliczeniu na pełnozatrudnionych.
- 3) Status zatrudnienia określony został w rozporządzeniu Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 9 stycznia 2018 r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej.

CZĘŚĆ 30 – OŚWIATA I WYCHOWANIE

Lp.	Wyszczególnienie	Wykonanie 2020			Wykonanie 2021			8:5
		Przeciętne zatrudnienie wg Rb-70 ²⁾	Wynagrodzenia wg Rb-70 ¹⁾	Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto na 1 pełnozatrudnionego	Przeciętne zatrudnienie wg Rb-70 ²⁾	Wynagrodzenia wg Rb-70 ¹⁾	Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto na 1 pełnozatrudnionego	
			tys. zł	zł		tys. zł	zł	%
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Ogółem wg statusu zatrudnienia³⁾ w tym:		1 369	129 530	7 886	1 426	143 007	8 357	106,0
1.	Dział 750 Administracja publiczna	287	28 887	8 385	297	32 087	8 994	107,3
1.1.	Rozdział 75001 – Urzędy naczelnych i centralnych organów administracji rządowej	287	28 887	8 385	297	32 087	8 994	107,3
	01 – osoby nieobjęte mnożnikowymi systemami wynagrodzeń	19	1 274	5 444	35	2 494	5 919	108,7
	02 – osoby zajmujące kierownicze stanowiska państwowe	3	501	13 852	3	513	14 541	105,2
	03 – członkowie korpusu służby cywilnej	265	27 112	8 539	259	29 080	9 348	109,5
2.	Dział 801 Oświata i wychowanie	1 082	100 643	7 754	1 129	110 920	8 189	105,6
2.1.	Rozdział 80135 – Szkolnictwo polskie za granicą	261	28 959	9 242	265	30 464	9 571	103,6
	01 – osoby nieobjęte mnożnikowymi systemami wynagrodzeń	20	1 382	5 621	19	1 298	5 590	99,5
	14 – nauczyciele zatrudnieni w szkołach i placówkach prowadzonych przez organy administracji rządowej	241	27 577	9 550	246	29 166	9 885	103,5
2.2.	Rozdział 80143 Jednostki pomocnicze szkolnictwa	91	7 365	6 736	102	9 185	7 523	111,7
	01 – osoby nieobjęte mnożnikowymi systemami wynagrodzeń	74	6 142	6 911	82	7 707	7 875	113,9

	14 - nauczyciele zatrudnieni w szkołach i placówkach prowadzonych przez organy administracji rządowej	17	1 223	5 978	20	1 478	6 106	102,1
	Rozdział 80145 Komisje egzaminacyjne	551	49 135	7 434	549	50 606	7 684	103,4
2.3.	01 - osoby nieobjęte mnożnikowymi systemami wynagrodzeń	341	26 593	6 498	350	28 408	6 767	104,1
	14 - nauczyciele zatrudnieni w szkołach i placówkach prowadzonych przez organy administracji rządowej	210	22 542	8 955	199	22 198	9 295	103,8
	Rozdział 80146 Doksztalcanie i doskonalenie nauczycieli	178	15 184	7 085	213	20 665	8 085	114,1
2.4.	01 - osoby nieobjęte mnożnikowymi systemami wynagrodzeń	161	13 563	7 011	197	19 115	8 093	115,4
	14 - nauczyciele zatrudnieni w szkołach i placówkach prowadzonych przez organy administracji rządowej	17	1 621	7 768	16	1 550	7 988	102,8

Opracowanie własne na podstawie danych z rocznego sprawozdania Rb-70 o zatrudnieniu i wynagrodzeniach, zweryfikowanego przez NIK.

- 1) Zgodnie z załącznikiem nr 34 do rozporządzenia Ministra Rozwoju i Finansów w sprawie sprawozdawczości budżetowej, w sprawozdaniu Rb-70 wykazuje się wysokość wynagrodzeń osobowych, dodatkowe wynagrodzenie roczne, uposażenia żołnierzy zawodowych i funkcjonariuszy oraz dodatkowe uposażenia roczne żołnierzy zawodowych i nagrody roczne funkcjonariuszy (§ 401-405 oraz § 406 dla funkcjonariuszy Służby Celno-Skarbowej, a dla żołnierzy zawodowych i funkcjonariuszy tylko w zakresie dotyczącym nagród i zapomóg i § 407 klasyfikacji budżetowej).
- 2) W przeliczeniu na pełnozatrudnionych.
- 3) Status zatrudnienia określony został w rozporządzeniu Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 9 stycznia 2018 r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej.

8.5. WYDATKI BUDŻETU ŚRODKÓW EUROPEJSKICH W CZĘŚCI 28 – SZKOLNICTWO WYŻSZE I NAUKA ORAZ W CZĘŚCI 30 – OŚWIATA I WYCHOWANIE

CZĘŚĆ 28 – SZKOLNICTWO WYŻSZE I NAUKA

Lp.	Wyszczególnienie	2020	2021		6:3	6:4	6:5	
		Wykonanie	Ustawa ¹⁾	Budżet po zmianach				Wykonanie
		tys. zł						%
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Ogółem, w tym:		4 065 389,5	4 034 275,0	5 344 781,0	4 705 103,2	115,7	116,6	88,0
1.	Dział 730 Szkolnictwo wyższe i nauka	4 062 118,9	4 029 801,0	5 340 307,0	4 701 940,8	115,8	116,7	88,0
1.1.	Program operacyjny Inteligentny Rozwój	3 303 661,2	3 264 428,0	4 263 120,0	3 693 876,4	111,8	113,2	86,6
1.2.	Program operacyjny Polska Cyfrowa	6 535,4	169,0	169,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.3.	Program operacyjny Wiedza, Edukacja, Rozwój	751 922,3	765 204,0	1 077 018,0	1 008 064,4	134,1	131,7	93,6
2.	Dział 750 Administracja publiczna	3 270,6	4 474,0	4 474,0	3 162,4	96,7	70,7	70,7
2.1.	Program Operacyjny Inteligentny Rozwój	1 182,1	1 713,0	1 809,0	1 254,8	106,2	73,3	69,4
2.2.	Program Operacyjny Polska Cyfrowa	327,0	710,0	289,0	186,1	56,9	26,2	64,4
2.3.	Program operacyjny Wiedza, Edukacja Rozwój	1 761,5	2 051,0	2 376,0	1 721,5	97,7	83,9	72,5

CZĘŚĆ 30 – OŚWIATA I WYCHOWANIE

Lp.	Wyszczególnienie	2020	2021		6:3	6:4	6:5	
		Wykonanie	Ustawa ¹⁾	Budżet po zmianach				Wykonanie
		tys. zł						%
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Ogółem, w tym:		155 261,1	227 584,0	232 957,2	219 949,0	141,7	96,6	94,4
1.	Dział 750 Administracja publiczna	81,2	457,0	457,0	334,6	412,1	73,2	73,2
1.1.	Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój	81,2	457,0	457,0	334,6	412,1	73,2	73,2
2.	Dział 801 Oświata i wychowanie	155 179,9	227 127,0	232 500,2	219 614,4	141,5	96,7	94,5
2.1.	Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój	154 107,7	225 293,0	228 422,9	215 997,1	140,2	95,9	94,6
2.2.	Program Operacyjny Polska Cyfrowa na lata	1 072,2	1 834,0	4 077,3	3 617,3	337,4	197,2	88,7

Opracowanie własne na podstawie danych z rocznego sprawozdania Rb-28UE z wykonania planu wydatków budżetu środków europejskich, z wyłączeniem wydatków na realizację Wspólnej Polityki Rolnej –po weryfikacji przez NIK.

¹⁾ Ustawa budżetowa na rok 2021 z dnia 20 stycznia 2021 r.

8.6. WYKAZ PODMIOTÓW, KTÓRYM PRZEKAZANO INFORMACJĘ O WYNIKACH KONTROLI

1. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej
2. Marszałek Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej
3. Marszałek Senatu Rzeczypospolitej Polskiej
4. Prezes Rady Ministrów
5. Prezes Trybunału Konstytucyjnego
6. Rzecznik Praw Obywatelskich
7. Minister Finansów, Funduszy i Polityki Regionalnej
8. Minister Edukacji i Nauki
9. Komisja Finansów Publicznych Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej
10. Komisja do Spraw Kontroli Państwowej Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej
11. Komisja Edukacji, Nauki i Młodzieży Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej

MINISTER EDUKACJI I NAUKI

DKA-ZKS.0911.1.2022

Warszawa, 29 czerwca 2022 r.

**Pan
Marian Banaś
Prezes
Najwyższej Izby Kontroli**

Szanowny Panie Prezesie,

stosownie do treści art. 64 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o *Najwyższej Izbie Kontroli*¹ przedstawiam stanowisko do Informacji o wynikach kontroli pn. *Wykonanie budżetu państwa w 2021 r. w części 28 – Szkolnictwo wyższe i nauka, części 30 – Oświata i wychowanie oraz części 67 – Polska Akademia Nauk (P/22/001)*.

W przedmiotowej Informacji Najwyższa Izba Kontroli (dalej: NIK) zakwestionowała prawidłowość zawartego w umowach dotacyjnych zapisu, dotyczącego terminu zatwierdzania rozliczenia dotacji. NIK uznała, że zawarty (w trzech z czterech poddanych kontroli umów) zapis wskazujący, że zatwierdzenie rozliczenia dotacji następuje w terminie 30 dni od dnia *przedłożenia prawidłowo sporządzonego rozliczenia* jest niezgodny z art. 152 ust. 2 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o *finansach publicznych*². W ocenie NIK, tak sformułowany zapis nie dawał gwarancji dotrzymania ustawowych terminów zatwierdzenia rozliczeń.

Mając na uwadze powyższe przedstawiam stanowisko, zawierające argumentację, która legła u podstaw wskazanego powyżej zapisu wprowadzonego do umów dotacyjnych. Została ona przedstawiona przez Ministerstwo również w toku prowadzonej przez NIK kontroli, nie znalazła jednak pełnego odzwierciedlenia zarówno w Wystąpieniu pokontrolnym, jak również w Informacji o wynikach kontroli.

W kwestii zakresu obowiązywania art. 152 ust. 2 ustawy o *finansach publicznych*, potwierdzanego odpowiednimi postanowieniami umowy określającej przeznaczenie, warunki przekazywania, wykorzystania oraz rozliczenia dotacji, podnieść należy, że do prawidłowej identyfikacji znamion czynu określonego w tym przepisie konieczne jest właściwe stosowanie pojęcia „rozliczenia dotacji w zakresie rzeczowym i finansowym”, a także wskazanie, jak należy interpretować początkową datę rozpoczęcia biegu terminu 30 dniowego do zatwierdzenia rozliczenia.

¹ Dz. U. z 2022 r. poz. 623.

² Dz. U. z 2021 poz. 305 z późn. zm.

Mając na uwadze całokształt przepisów prawa, ich celowościowe stosowanie, a także niejednokrotnie dodatkowe zasady określone przez podmioty udzielające dotacji, przez pojęcie „rozliczenie dotacji” należy rozumieć czynności dotującego, mające na celu merytoryczną, formalną i rachunkową kontrolę dokumentów przekazanych przez beneficjenta, który otrzymał dotację. Jak wskazuje M. Bitner „rozliczenie dotacji w sensie ogólnym obejmuje sporządzony przez beneficjenta dokument o charakterze sprawozdawczym, którego celem jest poinformowanie podmiotu dotującego zarówno o zakresie zrealizowanych przez beneficjenta obowiązków związanych z uzyskaniem dotacji, jak i o ewentualnym zakresie obowiązków niezrealizowanych (...)” (M. Bitner w: *Ustawa o odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych. Komentarz*, red. W. Misiąg, Wydawnictwo C.H.Beck, Warszawa 2019).

Natomiast za termin przedłożenia rozliczenia realizowanego zadania (od którego rozpoczyna się bieg do jego zatwierdzenia) należy rozumieć termin przedłożenia kompletnej i wolnej od wad formalnych i rachunkowych dokumentacji poświadczającej rozliczenie udzielonej dotacji. Dokumentacja złożona pierwotnie podlega kontroli formalnej oraz kontroli jej kompletności, a dopiero pozytywne zakończenie tego etapu pozwala na rozpoczęcie weryfikacji merytorycznej, skutkującej ostatecznie rozliczeniem dotacji. 30 dniowy termin przeznaczony na wyłącznie weryfikację merytoryczną jest i tak terminem wymagającym w odniesieniu do rozliczenia wielomilionowej dotacji, obejmującej szeroki i różnorodny zakres merytoryczny zadań realizowanych przez podmiot otrzymujący dotację.

Odmierna interpretacja, tj. uznanie, że bieg terminu do zatwierdzenia rozliczenia rozpoczyna się z dniem jego formalnego złożenia, nawet jeżeli to rozliczenie nie spełnia wymogów do jego zatwierdzenia, powodowałoby, że osoby zobowiązane do realizacji obowiązków związanych z zatwierdzeniem rozliczenia ponosiłyby odpowiedzialność za naruszenie dyscypliny finansów publicznych nawet w sytuacji, kiedy to pierwotnie złożone rozliczenie nie mogłoby zostać zatwierdzone. Innymi słowy należy wskazać, iż „niezatwierdzenie” w określonym terminie będzie polegało na zaniechaniu, tj. niepodjęciu działań w celu oceny złożonego rozliczenia i niepodjęciu decyzji, co do zatwierdzenia lub zgłoszenia zastrzeżeń do jego treści.

W opinii Ministra Edukacji i Nauki przedstawiona powyżej interpretacja oraz stosowanie obowiązujących przepisów nie powodowały naruszenia określonych w nich terminów i jednocześnie zapewniały efektywne i gospodarne rozliczenie przyznanych dotacji.

Podkreślić jednocześnie należy, że działania te zawsze są ukierunkowane na jak najszybsze rozliczenie dotacji celowych, jednakże okres ich rozliczenia zależy przede wszystkim od jakości pierwotnie przedstawionego rozliczenia przez podmiot rozliczający, a następnie składanych wyjaśnień.

W zakresie podstawy prawnej uzasadniającej (zakwestionowany przez NIK) zapis umowy określającej warunki przekazania, wykorzystania oraz rozliczenia dotacji celowej udzielonej przez Ministra Edukacji i Nauki, dopuszczający zatwierdzenie sprawozdania z realizacji umowy dotacyjnej w terminie 30 dni od dnia przedłożenia prawidłowo sporządzonego rozliczenia, zauważenia wymaga, iż przepis art. 150 ustawy *o finansach publicznych* posługuje się pojęciem umowy, co przesądza charakter prawny trybu, w jakim następuje udzielenie dotacji celowej. Umowa dotacyjna jest zatem nawiązywana w trybie właściwym prawu cywilnemu – z ograniczeniami wynikającymi z art. 150 ustawy *o finansach publicznych*.

Ograniczenia te sprowadzają się jednak jedynie do wskazania istotnych elementów tej umowy, nie przesądzają natomiast jej treści, którą – na zasadzie swobody zawierania umów – ustalają strony. Posłużenie się cywilnoprawnym pojęciem umowy dopuszcza swobodę zarówno co do woli jej zawarcia, jak i określenia jej treści. Oczywiście pole manewru podmiotu dotującego w toku negocjacji umowy dotacyjnej jest ograniczone przepisami prawa powszechnie obowiązującego (co wyklucza, np. zgodę podmiotu dotującego na postanowienie o terminie realizacji zadania wykraczającym poza rok budżetowy zgodnie z art. 150 pkt 3 ustawy *o finansach publicznych*) oraz interesem publicznym, który podmiot ten musi zawsze stawiać na pierwszym miejscu, i który nakazuje określenie uprawnień i obowiązków podmiotu dotującego i dotowanego w taki sposób, aby zapewnić realizację zadania publicznego – z jednej strony, z drugiej zaś – zabezpieczyć prawidłowe wydatkowanie środków publicznych.

Zatem we wskazanym art. 150 ustawy *o finansach publicznych* wymieniono elementy, które powinna zawierać umowa o dotację, posługując się zwrotem „w szczególności”, co wskazuje, że treść umowy nie jest ograniczona do elementów wymienionych w tym przepisie oraz, że może regulować również inne zagadnienia. Zatem zgodnie z art. 150 pkt 4 ustawy *o finansach publicznych* umowa powinna określać w szczególności termin i sposób rozliczenia udzielonej dotacji. W ustawie nie wskazano jednak zakresu tych regulacji, np. odnośnie terminu złożenia rozliczenia czy trybu rozliczenia, pozostawiając w tym zakresie swobodę stronom umowy. Stąd ustawowy obowiązek wskazania w umowie terminu i sposobu rozliczenia dotacji został określony w § 5 umowy dotacyjnej, także poprzez regulację zawartą w § 5 ust. 4, wskazując tym samym tryb w jakim będzie on realizowany (określono, że rozliczenie następuje po przedłożeniu prawidłowo sporządzonego dokumentu). Regulacja taka została wypracowana i funkcjonuje w umowach o dotacje zawieranych w Ministerstwie od wielu lat i dotychczas nie budziła wątpliwości, także podmiotów przeprowadzających kontrole w Ministerstwie. Poparta była doświadczeniami i praktyką w rozliczaniu umów dotacyjnych, wychodząc także naprzeciw wszelkim problemom i dodatkowym okolicznościom, które pojawiają się podczas rozliczania podmiotu dotowanego. Wprowadzenie terminu 30 dni na zatwierdzenie sprawozdania z realizacji umowy liczonego od dnia prawidłowo sporządzonego dokumentu wynikało z konieczności rzetelnego rozliczenia przekazanej dotacji, co niejednokrotnie wymaga dużego nakładu pracy i związanego z tym potrzebnego czasu. Także przewidziane sankcje wynikające z wykorzystania dotacji celowej niezgodnie z przeznaczeniem lub pobranej nienależnie lub w nadmiernej wysokości, zdawały się stanowić o zasadności wprowadzonych regulacji, także tej zawartej w § 5 ust. 4 umowy.

Dodatkowo zauważenia wymaga, iż przepis art. 152 ust. 2 ustawy *o finansach publicznych* stanowi, że zatwierdzenie przez dysponenta części budżetowej rozliczenia dotacji w zakresie rzeczowym i finansowym, powinno nastąpić w terminie 30 dni od dnia jego przedstawienia, a w przypadku dotacji na realizację zadania za granicą - 60 dni od dnia jego przedstawienia. Przepisy te nakładają więc na dysponenta części budżetowej jedynie powinność w zakresie zatwierdzenia rozliczenia dotacji, nie regulując w jakim trybie i w jaki sposób ma nastąpić realizacja samego obowiązku rozliczenia (terminu tego rozliczenia, terminu poprawienia ewentualnych uchybień, przedstawienia dodatkowych dokumentów), co określa dopiero umowa. Wprowadzenie więc w umowie regulacji § 5 ust. 4, określającej termin zatwierdzenia rozliczenia – 30 dni od dnia przedłożenia prawidłowo sporządzonego rozliczenia – miało na

celu wyjście naprzeciw regulacjom ustawy *o finansach publicznych*, w tym terminom wskazanym w art. 152 ust. 2 ww. ustawy, przy jednoczesnym założeniu dokonania rozliczenia podmiotu dotowanego w sposób kompleksowy i rzetelny.

Zauważyć ponadto należy, że wskazane w art. 152 ust. 2 ustawy *o finansach publicznych* terminy nie mają charakteru bezwzględnych (są terminami instrukcyjnymi), co oznacza, że uchybienie tym terminom nie zamyka drogi do dochodzenia zwrotu środków dotacji nadmiernie pobranych lub wykorzystanych niezgodnie z przeznaczeniem. Przyjęcie przeciwnego założenia prowadziłyby do sprzecznego z ratio legis tego przepisu wniosku, że rozliczenie dotacji celowej powinno odbywać się bez względu na to, czy organ stwierdził prawidłowość jej wydatkowania. Jak podkreśla się w doktrynie organ, który udzielił dotacji, powinien przed zatwierdzeniem rozliczenia najpierw dokonać jego analizy i sprawdzenia, a następnie albo zatwierdzić rozliczenie bez zmian, uznając, że przekazane środki zostały wykorzystane prawidłowo, albo zakwestionować niektóre (albo wszystkie) pozycje rozliczenia i określić kwotę dotacji podlegającą zwrotowi.

Przedstawiając niniejsze stanowisko, wyjaśniające założenia przyjętego w Ministerstwie trybu zatwierdzania rozliczenia dotacji, wskazać jednocześnie należy, że – zgodnie z zaleceniem NIK – zapisy w zawieranych umowach dotacyjnych zostaną ujednocicone poprzez precyzyjne określenie sposobu przedstawienia rozliczenia oraz jego zatwierdzenia przy jednoczesnym zachowaniu wymogów przewidzianych przepisami ustawy *o finansach publicznych*. Ministerstwo będzie dokładać należytej staranności w procesie zatwierdzania rozliczenia dotacji, w celu dotrzymania określonych przepisami ww. ustawy terminów.

Przekazana *Informacja o wynikach kontroli* zawiera dodatkowo ustalenia z kontroli problemowej pn. *Egzaminy poświadczające znajomość języka polskiego (I/21/003/KNO)*, przeprowadzonej przez Najwyższą Izbę Kontroli w Państwowej Komisji do spraw Poświadczania Znajomości Języka Polskiego jako Obcego oraz w Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej. W wyniku przedmiotowej kontroli NIK nie sformułowała zaleceń odnoszących się bezpośrednio do działań Ministerstwa Edukacji i Nauki, a jedynie zobowiązała do podjęcia określonych działań Przewodniczącego Państwowej Komisji ds. Poświadczania Znajomości Języka Polskiego jako Obcego oraz Dyrektora NAWA.

Niemniej jednak pragnę poinformować, że prowadzone są intensywne prace nad nowelizacją ustawy z dnia 7 października 1999 r. *o języku polskim*³ (a także aktami wykonawczymi do niniejszej ustawy), mającą na celu zwiększenie dostępności egzaminów z języka polskiego jako obcego przy zachowaniu wysokich i jednolitych standardów ich przeprowadzania.

Odnosząc się natomiast do kwestii koncepcji organizacji systemu obsługi egzaminów certyfikowanych z języka polskiego jako obcego w formule on-line, podtrzymuję stanowisko wyrażone w korespondencji z NIK, iż szybkie wdrożenie przygotowanego systemu nie jest możliwe.

³ Dz. U. z 2021 r. poz. 672

Zgodnie z *Planem działania NAWA na 2022 r.* w ramach prac nad systemem w roku 2022 zaplanowano:

- stworzenie testu plasującego online, który będzie wykorzystany m.in. dla oceny poziomu znajomości języka polskiego, między innymi przez wnioskodawców w programach NAWA;
- tworzenie bazy zadań do egzaminów z języka polskiego;
- przeprowadzenie pilotażowego egzaminu ze znajomości języka polskiego jako obcego w formule zdalnej.

Z poważaniem,

Przemysław Czarnek

Minister Edukacji i Nauki

*/podpisano kwalifikowanym
podpisem elektronicznym/*

PREZES
NAJWYŻSZEJ IZBY KONTROLI
MARIAN BANAŚ

KNO.430.004.2022
P/22/001

Warszawa, dnia 28 lipca 2022 r.

Opinia
do stanowiska Ministra Edukacji i Nauki
w sprawie Informacji o wynikach kontroli – Wykonanie budżetu państwa w 2021 r. w części 28 – Szkolnictwo wyższe i nauka, części 30 – Oświata i wychowanie oraz części 67 – Polska Akademia Nauk

Stosownie do art. 64 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli (Dz. U. z 2022 r., poz. 623) przedstawiam opinię do stanowiska Ministra Edukacji i Nauki zawartego w piśmie z dnia 29 czerwca 2022 r. (DKA-ZKS.0911.1.2022).

Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę, że przedstawione przez Ministra Edukacji i Nauki stanowisko odnoszące się do kwestii rozliczania i zatwierdzania dotacji w zakresie rzeczowym i finansowym udzielonych czterem podmiotom przywołuje argumentację podnoszoną już wcześniej w wyjaśnieniach składanych podczas kontroli oraz w zastrzeżeniach do wystąpienia pokontrolnego, rozstrzygniętych uchwałą nr 25/2022 Kolegium NIK z dnia 25 maja 2022 r. W podjętej przez Kolegium NIK uchwale zastrzeżenie zostało oddalone, a zawarte w informacji o wynikach kontroli fakty i oceny są zgodne z przedmiotową uchwałą. Minister zadeklarował w stanowisku, że zapisy w zawieranych umowach zostaną ujednoczone poprzez precyzyjne określenie sposobu przedstawienia rozliczenia oraz jego zatwierdzania przy jednoczesnym zachowaniu wymogów przewidzianych przepisami ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych¹, jak również doloży należytej staranności w procesie zatwierdzania rozliczenia dotacji w celu dotrzymania określonych przepisami terminów.

Najwyższa Izba Kontroli dostrzega działania na rzecz zwiększenia dostępności egzaminów certyfikowanych z języka polskiego jako obcego, w tym prace nad nowelizacją ustawy z dnia 7 października 1999 r. o języku polskim² oraz zaplanowane przez Narodową Agencję Wymiany Akademickiej prace nad *Systemem Certyfikacji Języka Polskiego jako Obcego* w 2022 r.

PREZES
Najwyższej Izby Kontroli
Marian Banaś

¹ Dz. U. z 2021 r. poz. 305, ze zm.

² Dz. U. z 2021 r. poz. 672.